

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

*КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ:
ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ*

Тези доповідей ХІХ наукової конференції
з міжнародною участю

присвяченої 215-й річниці заснування
Каразінського університету

7 лютого 2020 року

Харків
2020

УДК 81 (082)
К21

*Затверджено до друку рішенням вченої ради факультету іноземних мов
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 12 від 15 листопада 2019 р.)*

Організаційний комітет конференції:

В. Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова);
Н. А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови);
С. О. Тарасова, кандидат філологічних наук, доцент (відповідальний секретар);
І. С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор;
В. О. Самохіна, доктор філологічних наук, професор;
О. В. Ребрій, доктор філологічних наук, професор;
Т. Ю. Черкашина, доктор філологічних наук, професор;
В. П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент;
Ю. Ю. Шамаєва, кандидат філологічних наук, доцент;
С. А. Віротченко, кандидат філологічних наук, доцент;
І. С. Руднева, кандидат педагогічних наук, доцент;
С. Г. Мащенко, доцент;
І. Д. Лакоткіна, М. В. Бикова (секретарі)

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : Тези доповідей
К21 XIX наукової конференції з міжнародною участю. – Харків :
Видавництво Точка, 2020. – 202 с.

ISBN 978-617-669-256-0

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей.

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4, Харківський національний університет імені В.
Н. Каразіна, факультет іноземних мов,
тел. (057)707-53-43

УДК 81 (082)

ISBN 978-617-669-256-0

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2020
© І. М. Дончик, макет обкладинки, 2020
© Видавництво «Точка», 2020

ВПЛИВ СТРАТЕГІЙ ОДОМАШНЕННЯ Й ОЧУЖЕННЯ НА ПЕРЕКЛАД ВИСЛОВЛЕНЬ ІЗ ІМПЛІКАТУРАМИ

Ануріна І. С. (Кременчук)

У доповіді здійснюється спроба вирішення проблеми, яка назріла у вітчизняній транслятології, а саме – інтеграція теорії імплікатур у перекладознавство. Методика порівняння текстів-оригіналів англійською мовою і текстів перекладів українською та вибірка фактичного матеріалу (висловлень, що містять конwersаційні й конвенційні імплікатури) уможливили аналіз причин застосування стратегій одомашнення (доместикації) й очуження (форенізації) при перекладі прихованих смислів у текстах сучасної англійської художньої літератури.

Головне завдання перекладача полягає в тому, щоб передати особливості оригіналу, і для створення адекватного художнього й емоційного враження доводиться застосовувати певні мовні засоби. За висловом С. Баснетта й А. Лефевра, «він розробляє стратегії, за допомогою яких тексти з однієї культури можуть проникати в текстуальну й концептуальну мережу іншої культури і функціонувати в цій іншій культурі» [1]. Таким чином, виникає проблема вибору не тільки перекладацьких прийомів і трансформацій, але і перекладацьких стратегій. У транслятології процес прийняття таких рішень залишається одним із найгостріших. Стратегія доместикації передбачає легкий для розуміння стиль тексту, завдяки чому він здається читачеві близьким і зрозумілим. Форенізація, навпаки, передбачає такий підхід, за якого перекладач робить акцент на культурі мови оригіналу, яка наближає читача до автора. При цьому в тексті перекладу можуть з'являтися певні нормативні порушення мови перекладу, однак риси оригіналу зберігаються практично повністю.

Додаткове навантаження на перекладача художнього твору створює проблема прихованих смислів в актах вербальної комунікації, яка стала предметом активних міждисциплінарних досліджень, тому що імпліцитна інформація являє собою один із найважливіших елементів розуміння смислової структури тексту.

Існує немало ситуацій, коли мовець у мовленнєвому акті передає не тільки прямий, експліцитний смисл, але й додатково прихований, імпліцитний, тож прагматичний смисл є ширшим, ніж семантичний. Головною умовою успішного мовленнєвого спілкування є вміння слухача проникнути в комунікативний задум (намір, інтенцію) мовця.

Вивчення українського перекладу і його порівняння з текстом-оригіналом виявило як вдалі, так і сумнівні перекладацькі рішення, які не лише демонструють відсутність однорідності у вихідному тексті, але й уводять читача в оману. Зокрема, встановлено, що найлегшими для передачі й сприйняття є конwersаційні імплікатури, які стосуються горизонтальної комунікації, тобто на рівні спілкування персонажів художнього твору. Найчастіше вони зберігаються шляхом перекладу тими ж засобами, що і в оригіналі, або ж шляхом часткової зміни, тобто шляхом застосування інших лексичних чи граматичних засобів. При цьому перекладач дотримується стратегії форенізації, одночасно роблячи примітки в кінці книги, що не змінює сприйняття тексту перекладу україномовним читачем. Натомість конвенційні імплікатури виявляються набагато складнішим явищем, здатним створити перекладацьку проблему. Оскільки вони загалом належать до вертикального рівня комунікації (автор – читач) і вимагають від адресата певних фонових знань, то в таких випадках перекладач вдається до доместикації, приносячи в жертву оригінальну образність, але зберігаючи імплікатуру. Зафіксовано випадки, коли через складність у розумні імплікатури англійською мовою перекладач припускається грубої помилки, у результаті якої в перекладі з'являється інша імплікатура, яка при експлікації надає читачеві інформацію, відмінну від оригінальної.

Література

1. Bassnett S., Lefevere A. Where are we in translation studies? Constructing cultures. Essays on literary translation. Clevedon: Multilingual Matters, 1998. 143 p.

ТАКТИКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НОВИННОЇ ЦІННОСТІ У ТЕКСТАХ ТВИТТІВ БОРИСА ДЖОНСОНА

Аніканова Л. О. (Запоріжжя)

Зважаючи на те, що дискурс є одним з центральних предметів сучасних філологічних досліджень, актуальним є також дослідження дискурсивних комунікативних стратегій. В електронних медіатекстах на своїй офіційній сторінці у Твіттері Борис Джонсон використовує типові для політичного дискурсу мовленнєві стратегії, зокрема, інформування.

Комунікативну стратегію визначають як «планування процесу мовленнєвої комунікації залежно від конкретних умов спілкування та особистостей комунікантів, а також реалізацію цього плану. Інакше кажучи, мовленнєва стратегія становить комплекс мовленнєвих дій, скерованих на досягнення комунікативної мети» [цит. за 1, с. 88]. Тактика репрезентації новинної цінності використовується в політичному дискурсі для реалізації комунікативної стратегії інформування [2, с. 57], яка важлива для політиків через те, що вони мають доносити до електорату інформацію про свої досягнення для підвищення свого рейтингу.

Новинна цінність – це когнітивна репрезентація цінностей суспільства, яка служить для того, аби викликати інтерес у читача [4, с. 119]. Новинна цінність визначається такими факторами, як: «актуальність, значущість, масштаб, просторова або психологічна близькість, наслідки для масової аудиторії, емоційний аспект, конфліктність або негативний характер повідомлень» [2, с. 58]. Тобто, для того, щоб реалізувати стратегію інформування за допомогою цієї тактики, повідомлення мають відповідати потребам суспільства у певний період.

Борис Джонсон, чинний прем'єр-міністр Великобританії, активно використовує свою офіційну сторінку у Твіттері для надання громадянам змоги дізнаватися про його діяльність.

Наприклад, новина про фінансування партією Консерваторів заходів щодо насадження дерев та захисту дикої природи є новиною глобального масштабу:

Today we're announcing a £640 million Nature for Climate Fund, which will help us plant new trees and protect our wildlife [3].

Новина про підтримку партією Консерваторів австралійського типу міграційної системи є особливо актуальною у контексті виходу Великобританії з Євросоюзу: *We support an Australian style points based immigration system: Control of our borders; Allows us to plan ahead for public services; Welcomes the best and brightest to Britain. When we leave the EU, we can implement an Australian style, points-based immigration system which is fair and controlled. We want to encourage and welcome highly skilled immigrants to Britain, whilst maintaining control so that we can plan and pay for public services [3].*

Також важливою новиною для англійців є повідомлення про зниження податків для малого бізнесу: *We're cutting business rates for shops, cinemas and pubs [3]*, що має економічне значення.

Отже, однією з комунікативних тактик, яку використовує Борис Джонсон під час передвиборної кампанії, є тактика репрезентації новинної цінності у текстах його твіттів. Ця тактика реалізує стратегію інформування, яка служить для створення позитивного іміджу партії Консерваторів завдяки наочній репрезентації їхньої діяльності у сферах, які важливі для громадян країни, таких як: збереження довкілля, зниження податків та міграційна політика.

Література

1. Завальська Л. В. Комунікативна стратегія консолідації в інтерактивному спілкуванні українських політиків. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2015. Вип. 40. С. 88-91.
2. Павлова Л. В., Тарасова Г. С. Комунікативні стратегії і тактики в англomовному політичному медіадискурсі. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія*. 2018. Т. 29 (68) № 3. С. 55-60.
3. Boris Johnson's Twitter. URL: <https://twitter.com/borisjohnson>
4. Dijk van T. A. *News as Discourse*. NJ, Hillsdale. 1988. 210 p.

ACADEMIC DISCOURSE AS AN INTEGRATIVE INSTITUTIONALLY- CONDITIONED COMMUNICATIVE SYSTEM

Babak K., Molodcha N. (Kharkiv)

Institutional discourse represents professional and status communication in the system of public institutions differentiated on the basis of institutional and communicative characteristics such as aim, chronotope, and participants of communication process and embraces different subsystems among which there is an academic discourse that represents institutionally-conditioned communicative system with distinctive genre forms, specific conceptual and vocabulary apparatus which academic community (students, teaching staff, administration) uses in higher school activities actualizing in communication appropriate strategies and tactics, and operating with certain lexical and stylistic means and conceptual and evaluative apparatus [2].

Pedagogical discourse (PD) considered as an interaction among communicants in educational environment from social and linguistic perspective is defined as a kind of institutional clichéd form of social interaction among people, and is analyzed from perspective of its aim, participants, communicative strategies, genres, precedent texts [1].

PD is characterized by two constituent aims: students' acquiring new knowledge and improving competences gained earlier in the process of educational and cognitive performance, and socialization of students. The main *participants* include a teacher who gives new knowledge and a student who gets it in especially arranged educational environment which is realized within such a constituent as *chronotope* that comprises an educational establishment venue and definite time for a teacher-student communication. PD *genres* considering current forms of communication in a classroom include a lesson, lecture, seminar, and etc. Constructive, communicative, organizational, training, educational, evaluative functions are among those that are realized in PD [1].

Administrative-academic discourse (AAD) is a type of institutional discourse, a subdiscourse of the academic discourse reflecting the communication of administrative subjects (rectors/ presidents/ vice-chancellor, vice-rectors, chair heads). Academic administrator (AA) is a chief administrator responsible for what is happening in the higher

educational institution, one of those who designs and implements university mission, values, and strategy, who is distinguished by high intellectual, creative, and regulatory abilities [3]. Therefore a comprehensive study of AA discourse constitutes an urgent task of modern linguistics. Within the research a classification of genres of speeches made by leading American and British university leaders has been developed. Based on the suggested system of criteria *systemic* (common for the two compared linguocultures) and *systemic-peripheral genres* (culturally marked genres) reflecting the historical and socio-cultural characteristics have been identified.

Литература

1. Бабак Е.Н. О понятии и отличительных особенностях педагогического дискурса *Virtus: Scientific Journal* / Editor-in-Chief М.А. Zhurba. October #37, 2019. 2. Карасик В.И. О типах дискурса. *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс*: сб. науч. тр. Волгоград: Перемена. 2000. С. 5–20. 3. Molodcha N. S. On the administrative academic discourse sociolinguistic characteristics (on the material of Harvard University President Drew Gilpin Faust epideictic speeches). *The European Journal of Humanities and Social Sciences*. 2019. №1. С. 144–151. URL: <https://www.academia.edu/39738956>. (Last accessed: 24.12.2019).

ЧИТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Безвесільна Н.Т., Дудка Л.А. (Харків)

Викладання іноземної мови передбачає роботу за наступними аспектами: письмо, говоріння, читання і аудіювання. Поєднання у навчальному процесі цих видів роботи забезпечує студентам успішність у вивченні іноземної мови, а викладачеві – задовільний відсоток успішності студентів.

Кожен студент, який активно вивчає іноземну мову, знає, що читання художньої літератури цією мовою є дуже корисним видом роботи. Читаючи цікавий твір того чи іншого автора, рівень складності якого відповідає вивченому матеріалу з іноземної мови, студент не тільки удосконалює свої знання, але й отримує задоволення від читання, що, у свою чергу, стимулює бажання вчитися далі. На початковому етапі студентам слід запропонувати адаптовані художні твори.

З-поміж творів французьких письменників є дуже багато таких, що легко читаються та засвоюються в оригіналі. Наприклад, «Sans famille» Гектора Мало, «Le petit Nicolas» Рене Госсіні і Жана-Жака Сампе, вибрані новели Гі де Мопассана.

Одним з таких авторів французької літератури, твори яких варто запропонувати до читання студентам на початковому етапі вивчення французької мови є відомий письменник Жорж Сіменон, який жив у ХХ-у сторіччі (народився 13.02.1903 року, а помер 4.09.1989 року), але творчість якого є завжди сучасною. Незважаючи на те, що більшість його творів належать до детективного жанру, найвідомішою з яких є серія про поліцейського комісара Мегре, читати його романи в оригіналі дуже цікаво усім бажаючим вчити французьку мову. Герої творів Ж. Сіменона також звичайні люди, які зрозумілі читачеві, закоханому у французьку культуру і французьку мову; побутова лексика вживається дуже активно, легко запам'ятовується. Твори Жоржа Сіменона - це не просто детективні повісті, бо них постають актуальні для кожної особистості екзистенційні питання та психологічні проблеми. Автор ділиться з читачем величезним запасом життєвих спостережень, адже він знавець людської натури. Дуже важливим є те, що твори Ж. Сіменона написані простою мовою, зрозумілою для початківців.

Читаючи потроху кожного дня твори в оригіналі, студенти не тільки краще засвоюють лексику іноземної мови, але й долучаються до великої французької культури.

Література

1. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гречаник Н.І., Кушнерьова М.О.. Історія новітньої зарубіжної літератури: навчальний посібник. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2008.
2. Сіменон Ж. Повні тексти творів. URL: www.ukrlib.com.ua. (Дата звернення: 11.12.2019).

«ЛІНГВОПРАГМАТИКА ДИСКУРСУ»:

ЛІНГВІСТИЧНА ДИСЦИПЛІНА І НАУКОВА МОНОГРАФІЯ

Безугла Л.Р. (Харків)

У доповіді презентується колективна монографія «Від слова до діла: Лінгвопрагматика дискурсу», яка є результатом дисертаційних досліджень, здійснених на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна під моїм керівництвом, захищених у період із 2007 по 2019 рр. та об'єднаних методологічним підґрунтям – лінгвістичною прагматикою в її сучасному – дискурсивному – розумінні.

Дослідницьким об'єктом виступають різноманітні мовні й мовленнєві одиниці німецько- і англійськомовного дискурсу, які розглядаються на предмет структурно-семантичних, лінгвокогнітивних, лінгвопрагматичних і прагмадискурсивних характеристик, утілених у реалізованих мовленнєвих актах, стратегіях і тактиках та в актуалізованих імплікатурах.

Теоретико-методологічною базою роботи слугують принципи дискурсивної лінгвопрагматики, яка характеризується антропоцентричним підходом до мови й мовлення з урахуванням усього комплексу аспектів їхнього аналізу в дискурсі – структурно-семантичного, комунікативного, когнітивного, психологічного, соціокультурного, історичного. У теоретичних засадах дослідження інтегровано теорії мовленнєвих актів, імплікатур, діалогу, дискурсу, дискурсивних стратегій, метафори, ввічливості, мовленнєвого впливу та комунікативних невдач.

Структура монографії відображає основні предметні області

лінгвопрагматики – теорію мовленнєвих актів, теорію імплікатур та інтегрований аналіз дискурсу. Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади лінгвопрагматичних досліджень дискурсу» присвячено теоретичному обґрунтуванню дослідження шляхом аналітичних оглядів проблем теорії мовленнєвих актів і теорії імплікатур та конкретизації термінологічного апарату. Наступні розділи презентують безпосередньо результати досліджень різних аспектів мовленнєвих актів та імплікатур у німецько- та англійськомовному дискурсі. Розділ 2 «Мовленнєві акти в німецькомовному діалогічному дискурсі» порушує проблеми мовленнєвоактової прагматики. Розділ 3 «Імплікатури в німецько- і англійськомовному діалогічному дискурсі» порушує проблеми теорії імплікатур – їхніх мовних тригерів, пропозиційних характеристик і залежності від типу дискурсивного ходу.

Розділи 2 і 3 презентують дослідження розмовного діалогічного дискурсу, який розуміється як мисленнєво-комунікативна взаємодія мовців у широкому контексті, що зафіксована діалогічним текстом. У розмовному діалогічному дискурсі представлено міжособистісну комунікацію, яку досліджує лінгвопрагматика у своєму класичному варіанті. Лінгвопрагматика сьогодення звертається до дискурсів інших стильових і модусних типів, що засвідчує розділ 4 «Дискурс у світлі лінгвопрагматики», де лінгвопрагматичні проблеми розглядаються на матеріалі інтернет-дискурсу, конституційного та лірико-поетичного дискурсу.

Монографія ґрунтується на засадах спадкоємницького принципу в науці. Презентовані дослідження спираються на здобутки світової лінгвістики, представлені насамперед у працях німецьких і англосаксонських філософів мови та прагмалінгвістів, які належать до аналітичної традиції, започаткованої Б. Расселом, Р. Карнапом, Г. Фреге та ін. Базові теорії та концепції коріняться в ідеях логічного позитивізму і базуються на логіці, чіткості дефініцій та ясності аргументів на противагу континентальній традиції феноменології, екзистенціалізму і герменевтики, водночас не ігноруючи вплив постструктуралістського доробку. Поряд із роботами класиків мовознавства і визнаних закордонних вчених до

теоретичної бази монографії увійшли напрацювання провідних вітчизняних германістів, що засвідчує залученість української германістики до передових течій світової лінгвістичної думки.

Література

1. Від слова до діла: Лінгвопрагматика дискурсу / Ю. О. Артеменко, Л. Р. Безугла, О. М. Белозьорова та ін. / ред. Л. Р. Безугла. Вінниця: Нова книга, 2020. 539 с.

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСИВНОГО АКТУ

Безугла Т.А. (Харків)

Доповідь присвячено прагматичному аналізу сучасного англomовного рекламного дискурсу, представленого у текстах друкованої споживчої реклами.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях реклами акцентується важливість урахування комплексу невербальних компонентів, їхньої взаємодії з вербальними (Ch. Forceville [1], U. Meyer [2], T. Škerlavaj [3] та ін.). У цьому зв'язку сьогодні поширена точка зору на рекламний текст як на цілісне знакове мультимодальне (також: полікодове, креолізоване, полімодальне, мультимедіальне) утворення, що складається з вербальних і невербальних знаків у письмовій формі, продукується у межах рекламного дискурсу та відображає інтенцію продуцента вплинути на реципієнта таким чином, щоб той придбав товар або скористався послугою.

Тлумачення рекламного тексту як полікодового зумовлює розгляд комунікативних дій продуцента рекламного дискурсу не як мовленнєвих, а як дискурсивних актів. Рекламний дискурсивний акт становить дискурсивну взаємодію рекламодавця і споживача, яка ініціюється інтенцією рекламодавця пропонувати товар/послугу на ґрунті полікодового рекламного тексту.

Рекламний дискурсивний акт є імпліцитним, тобто таким, який на глибинному рівні має первинну директивну іллокуцію, але на поверхневому рівні демонструє іллокуцію асертивного, директивного, емотивного, комісивного або контактивного типу. Первинна директивна іллокуція – пропонування адресантом адресатові

товару або послуги – виражена у базовій імплікатурі на зразок *Купуйте наш товар!* / *Скористайтеся нашою послугою!*.

Складові рекламного дискурсивного акту – пропозиційна, іллокутивна та перлокутивна – знаходять відображення не тільки у вербальних компонентах рекламного тексту, але й у невербальних – у вигляді візуалізації у зображенні.

Візуалізація пропозиційної складової стосується суб'єктного, об'єктного, локального, інструментного актантів, предиката або всієї пропозиції (експліцитної або імпліцитної – імплікатури). Має місце візуалізація ситуації, яка є актуальною для рекламованого товару, тож імплікатури конструюються на ґрунті пропозитивного зв'язку між вербальними компонентами і зображенням, яке активує у свідомості реципієнта ключові концепти.

Іллокутивна складова візуалізується лише у випадку емотивної іллокуції, яка може бути притаманна дискурсивному акту в якості вторинної. Сприйняття емоційного зображення адресатом відбувається на несвідомому рівні, що сприяє створенню ненав'язливості, упізнанню брэнда та емоційному задоволенню від споживання рекламованого продукту.

Візуалізація перлокуції передбачає візуалізацію перлокутивної цілі рекламодавця, тобто зображення адресата, який вже купив рекламований товар або скористався послугою.

Візуалізація іллокуції та перлокуції може відбуватися як за участі вербальних компонентів, так і виключно в рамках зображення.

Таким чином, зображення у рекламному тексті перебуває у взаємозв'язку з вербальними засобами і впливає на формування його прагматичного потенціалу.

Література

1. Forceville Ch. Pictorial and multimodal metaphor in commercials. *Go figure! New directions in advertising rhetoric*. New York: M.E. Sharpe, 2008. P. 178–204.
2. Meyer U. *Poetik der Werbung*. Berlin: Erich Schmidt Verlag GmbH & Co KG, 2010. 342 S.
3. Škerlavaj T. Zur Rolle des Bildes in mehrdeutigen Werbetexten. *Text und Diskurs*. 2014. №7. P. 267–283.

ПІСЕННО-ДРАМАТИЧНІ ІНФОРМЕМИ – ОЦІННІ ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ДРАМАТИЗМУ

Беляєва О. Ю. (Харків)

Об'єктом дослідження є пісенно-драматичний дискурс (далі – ПДД), до складу якого входить пісенно-драматичний текст (далі – ПДТ), що являє собою вербальну складову тексту драматичної пісні як вокально-інструментального жанру, невербальні засоби комунікації (музика, пластика) та надвербальні (оформлення сцени, імідж виконавця). У ПДД уживаються особливі емоційні актуалізовані одиниці – пісенно-драматичні інформеми (далі – ПДІ) як засоби вираження підтекстової інформації [3, с. 134-136]. Один із важливих інформативних компонентів ПДТ – оцінка, проаналізована багатьма дослідниками [2; 3; 4].

Породження оцінного висловлювання зумовлено тим, що у процесі комунікації у людини з'являється потреба висловити своє ставлення до дійсності [2, с. 32]. Категорія оцінки є безпосередньою або опосередкованою реакцією мовця на спостережувані, уявні, сприймані органами його чуття дії, ознаки, ознаки ознак реальних об'єктів, об'єктів його внутрішнього та зовнішнього світів [1, с. 267]. Серед ірраціональних суб'єктивних оцінок, що властиві ПДД, виділяють приватні, до яких крім емоційної оцінки, що називає почуття мовця, викликані об'єктом, його діями, станом, належать естетична оцінка, яка відображає безпосередню реакцію мовця на різні стимули об'єктивної дійсності; й етична оцінка, що співвідноситься із заповідями, нормами моралі, прийнятими в суспільстві [там само, с. 269-274].

Естетична оцінка в ПДД представлена опозицією *beautiful – ugly* для створення драматизму. Позитивну естетичну оцінку передають пісенно-драматичні інформеми *beautiful elegant, wonderful* при описі зовнішності персонажа: *So beautifully dressed up* [Shyer, *IF YOU WAIT* 2013, *LONDON GRAMMAR*]; *You'll find elegant quarters* [Love Is Its Own Reward, *SKYSCRAPING* 1997, *ABC*]; *Never give up, it's such a wonderful life* [Wonderful Life, *HAPPINESS* 2010, *HURTS*]. Негативна естетична оцінка, виражена ПДІ *ugly*, рідко трапляється в ПДТ: *Larger than life and twice as ugly* [(How to Be A) Millionaire, *HOW TO BE A..ZILLIONAIRE* 1985, *ABC*].

У текстах драматичних пісень уживаються пісенно-драматичні інформеми, що містять позитивні етичні оцінки: *Show me now your love is real* [*For Ever, WEAR IT'S 'AT 1974, THE RUBETTES*]; *I'm only human* [*Human (The Five remix), FIVE 1998, 5IVE*]; та негативні етичні оцінки: *You got blood on your face, big disgrace* [*We will rock you, Invincible 1999, 5IVE*]; *Where should I go feeling so low* [*Teenage Dream, WEAR IT'S 'AT 1974, THE RUBETTES*]. У ПДТ етичні оцінки, виражені ПДІ *kindest* і ПДІ *cruellest* на основі антонімічного повтору *the kindest – the cruellest*, мають такий сильний вплив на слухача драматичної пісні, що він разом із персонажем «пропускає крізь себе» переживання, здатні викликати глибокі емоції, які зумовлюють його тяжкий внутрішній психологічний стан, наприклад: *The kindest cut's the cruellest part* [*All of My Heart, THE LEXICON OF LOVE 1982, ABC*].

Ірраціональні суб'єктивні приватні оцінки передають відчуття та почуття персонажа у процесі спілкування комунікантів пісенно-драматичного дискурсу. Позитивні оцінки в текстах драматичних пісень протиставляються негативним оцінкам, що сприяє емоційній інтерпретації змістовно-підтекстової інформації, закладеної автором в пісенно-драматичних інформемах. Контраст позитивних і негативних приватних естетичних й етичних оцінок у пісенно-драматичному тексті створює суперечливість образів, що посилює емоції виконавця і слухача драматичної пісні, підвищуючи драматизм пісенно-драматичного дискурсу.

Література

1. Папина А. Ф. Текст: его единицы и глобальные категории: учебник для студентов-журналистов и филологов. Москва: Едиториал УРСС, 2002. 368 с.
2. Самохіна В. О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії та США: монографія. Вид. 2-е, перероб. та доп. Харків: ХНУ, 2012. 360 с.
3. Самохіна В. О., Беляєва О. Ю. Інформема як засіб вираження підтекстової інформації в категорії простору пісенно-драматичного дискурсу. *Вісник ЗНУ. Філологічні науки*. Запоріжжя, 2018. №1. С. 24–28.
4. Швачко С. О. Статус вербальних маркерів у лексико-семантичній парадигмі оцінювання. *Записки з романо-германської філології*. 2015. Вип. 1 (34). С. 184–188.

Джерела ілюстративного матеріалу

Тексти драматичних пісень сучасних британських поп-гуртів *THE RUBETTES*, *ABC*, *5IVE*, *LUCKY SOUL*, *HURTS*, *LONDON GRAMMAR*, *YEARS AND YEARS*.

Режим доступу: <http://lyrics.wikia.com/wiki/Special:Search>

ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ МЕТОДИКИ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Безсонова Н., Радченко О.І. (Харків)

Невід'ємною частиною професійної підготовки всіх фахівців у сучасному вузі є розвиток навичок володіння іноземною мовою, при цьому навчання має бути спрямоване на удосконалення багатокomпонентних загальнокультурних і професійних компетенцій студентів. У зв'язку з цим, цікавою і актуальною видається методика предметно-мовного інтегрованого навчання – CLIL (Content and Language Integrated Learning). Термін був введений Девідом Маршем в 1994 р для позначення сукупності методик вивчення змісту будь-якого предмета через іноземну мову, в процесі чого одночасно вивчається і сама мова. Девід Марш, який 25 років займався розробкою стратегій і впровадженням інновацій в сфері фінської освіти, відносить CLIL до ситуацій, коли весь навчальний предмет або його частина викладається через іноземну мову з подвійною метою – одночасне вивчення змісту предмета і іноземної мови.

Методика предметно-мовного інтегрованого навчання базується на чотирьох засадних принципах. По-перше, зміст (content) – отримання і розуміння нових знань, умінь. Даний принцип ставить вивчення змісту певного предмета і отримання знань і умінь з цього предмету в центр навчального процесу, який відбувається через іншу мову, а не на іншій мові. По-друге, комунікація (communication) – інтеракція, процес навчання використанню мови і використання мови для придбання знань, тобто мова як канал для комунікації та навчання. Мова вивчається за допомогою вживання її в автентичних, «невідпрацьованих »

ситуаціях. Третім принципом є пізнання (cognition), участь в процесі мислення і розуміння, вирішення проблемних ситуацій. Він полягає в тому, що дана методика спрямована на активізацію когнітивних здібностей студентів разом з розвитком базових навичок міжособистісної комунікації та навчально-пізнавальних мовних компетенцій. Досягненню цієї мети сприяють завдання, які базуються на розвитку аналітичного і критичного мислення, вправи на зіставлення, здогадку, знаходження головного і таке інше. Четвертим принципом визначена культура (culture / citizenship) – шлях до міжкультурного взаєморозуміння і зростання громадянської самосвідомості. Оскільки мова, мислення і культура нерозривно пов'язані, даний принцип передбачає можливість «діяти» в інших культурах через навчання мовою цих культур[1].

З урахуванням чотирьох базових принципів, головними завданнями даного методу можна зазначити: підвищення загального рівня мовної компетенції та розвиток комунікативних навичок студентів. Слухач демонструє поглиблене розуміння як рідної, так і іноземної мови. Дуже важливим, на нашу думку, є розвиток зацікавленого ставлення студентів як до рідної, так і до іноземної мови, а також умови для різнобічного вивчення предмета. У майбутніх спеціалістів з'являється можливість використовувати іноземну мову для прикладних цілей, а також опанувати спеціальну предметну термінологію за допомогою іноземної мови.

Таким чином, CLIL інтегрує способи навчання предмету і вивчення самої іноземної мови. Тому використовуючи методику предметно-мовного інтегрованого навчання, студенти можуть вивчати один або кілька предметів іноземною мовою.

Важливо відзначити, що концепція інтегрованого навчання предмету і мови виникла на європейському ґрунті не випадково, а як частина мовної та культурної політики об'єднаної Європи (European Commission's Language Policy), що представляє собою мультикультурне і мультилінгвальне співтовариство. Цей підхід, частково заснований на методологічних принципах концепції «мовного

занурення» (language immersion), визнаний Європейською комісією дуже важливим, так як він може надати студентам можливість застосовувати нові мовні вміння і навички тут і зараз, замість того, щоб вчити мову зараз, а застосовувати пізніше. Крім того, для вивчення мови не вимагається додаткових годин в навчальному плані, що представляє особливий інтерес для професійних навчальних закладів. Європейською комісією було прийнято рішення здійснювати підготовку викладачів для забезпечення викладання нелінгвістичних дисциплін іноземною мовою[4].

Тому, на нашу думку, у зв'язку з необхідністю забезпечення більшою мірою сполучення професійно-орієнтованого контенту іноземною мовою зі спеціальними дисциплінами програми вузівської підготовки, саме вступ до спеціальності або певна дисципліна може стати форматом адаптації CLIL в сучасному університеті.

Література

1. Coyle D., Hood Ph., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 184 p.
2. CLIL: Content and Language Integrated Learning/ Do Coyle, Philip Hood, David Marsh. Cambridge University Press, 2010. 173 p.
3. Marsh D. Content and Language Integrated Learning: The European Dimension – Actions, Trends and Foresight Potential. Cambridge University Press 2002. 552 p.
4. Marsh D. Mehisto P., Wolff D., Frigols M.J. The European Framework for CLIL Teacher Education. Graz: European Centre for Modern Languages, 2010.

ХУДОЖНІЙ ПРОЗОВИЙ ТЕКСТ У ПАРАДИГМАХ НОВІТНІХ НАУКОВИХ ДИСКУСІЙ

Бехта І. А. (Львів)

Сучасна епоха – мультимодальний період розвитку культури, у якому з розквітом технологій якісно змінюються літературні форми зображення дійсності. Перетин меж між різними формами мономодального мистецтва ХХ–ХХІ ст. у їхньому мультимодальному поєднанні у художньому прозовому тексті відбито у розмаїтих вітчизняних та зарубіжних наукових розвідках.

Художній прозовий текст є обов'язковим складником типологій тексту, утім й досі перебуває поза межами однозначного тлумачення. Для лінгвістики тексту наприкінці ХХ ст. текст став надскладним об'єктом, предметом і матеріалом гуманітарних студій, пов'язаних з вербальною, мультимодальною й дигітальною фіксацією знань [1]. З'ясувалося, що світ художнього тексту складний, наповнений амбівалентними і латентними смислами. Для їхнього розкриття потрібно, аби особистість читача гуртувалася довкола однаковості мети, поглядів, інтересів із метасистемою художнього тексту, що твориться іншою особистістю – автором-письменником. Для з'ясування складних сплетінь неоднозначних смислів (так званого розкадрування художньої дійсності) і головоломних стосунків між читачем і автором, лінгвістика тексту виходить на перетин суміжних гуманітарних наук: а) дискурсно-орієнтованих; б) когнітивно-орієнтованих; в) прагмаорієнтованих за власними парадигмами наукових студій [2]. Новітній художній прозовий текст, зазвичай, жанрово гібридний за своєю суттю. Як об'єкт дискурсних, лінгвокогнітивних, лінгвопрагматичних розвідок він близько пов'язаний із мономодальною й мультимодальною репрезентацією знань.

Сучасне текстотворення у царині художньої літератури спрямоване на новаторство в галузі прагматики тексту, яка стосується можливостей взаємодії між автором та читачем. Небуденність новітнього художнього письма з його нелінійним розвитком полягає в тому, що серед усіх ознак семіотичної системи, якою є літературний текст, на передній план наукового пізнання виходить

лінгвістична прагматика, зокрема міжособистісна прагматика (*interpersonal pragmatics*) і прагматика художньої літератури (*pragmatics of fiction*) як наукові галузі встановлення контакту і мовної гри між письменником та читачем.

Головною тезою стає дієвість новітнього художнього тексту, завдання якого вразити, порушити традицію, викликати читацьку реакцію на себе. Це начебто гра з текстом і гра у текст, як «Гра в класики» (1963) за Х. Кортасаром. Адже у здійснених рамках новітнього текстотворення відстежуємо руйнування правил і принципів попередньої мовної гри. Письменницька орієнтація кон'єктурного відтворення реального світу через свідомість текстових антропоморфів стає увиразненою набором різнорівневих мовних засобів і пов'язана з теорією пізнання, передусім з його репрезентацією у тексті [3]. Остання приклучка до сказаного у тексті таїться у скороченні текстопростору при збереженні інформаційного поля. Таке скорочення досягається включенням в текст семіотичних знаків розмаїтого штибу [4]. Тому розлоге використання вербальних та невербальних засобів у художньому текстопросторі потребує додаткових знань задля адекватної інтерпретації прозового тексту: традиційного, жанрово-гібридного (дифузного), мономодального, мультимодального, дигітального.

Література

1. Бехта І. А., Бехта Т. О. Текст художній: психолінгвістична рефлексія концепту. *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 6(74). С. 11–14.
2. Бехта І. А. Художній текст у сфері новітніх когнітивних студій. *Закарпатські філологічні студії: зб. наук. праць*. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т», 2019. Вип. 9. Том 1. С. 57–62.
3. Бехта І. А. Думка у думці як ендофазна форма мовлення в художній проекції персонажного дискурсу. *Лінгвістика: зб. наук. праць*. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2019. №1 (40). С. 73–84.
4. Бехта І. А., Ковалевська Т. І. Стилiстичний свiт звуку i знака в художньому текстопросторi: графо-фонемiка й параграфемiка увиразнення. *Науковий вiсник Мiжнар. гуманiтарного ун-ту. Сер.: Фiлологiя*. Одеса: Мiжнар. гуманiтарний ун-т, 2019. № 39. Том 2. С. 4–9

ЗАСОБИ НЕЯВНОЇ КОНТРПРОПАГАНДИ: КОГНІТИВНЕ ПІДҐРУНТЯ

Бондаренко Є.В. (Харків)

Маніпулятивні технології, якими володіє сучасна пропаганда у добу так званої післяправди [3], спрямовано на формування особливого типу ментальності цільової аудиторії. Головними ознаками такої ментальності є керованість у межах двох взаємопов'язаних інтерпретативної та регулятивної функцій картини світу [2, с. 25] як продукту пізнання цією аудиторією навколишньої дійсності. Саме ці функції у кінцевому підсумку визначають, наскільки високою є вірогідність спрямування у необхідне рiчище не тільки думок, але – головне – і дій цільової аудиторії.

Засобом нейтралізації такого впливу маніпулятивних технологій є контрпропаганда, яка визначається як «система інформаційних заходів, спрямована на руйнування небажаних інформаційних сутностей та їхнє приховування від цільової аудиторії» [1]. Серед явних засобів контрпропаганди називають цензуру та заборону на певну інформацію, які в демократичному суспільстві довели свою неефективність. Більш доцільним в умовах інформаційної диверсифікації (наявності багатьох каналів отримання інформації) є засоби неявної контрпропаганди.

Релевантними для лінгвокогнітивних досліджень є два типи неявної контрпропаганди. Це (1) група *засобів керування увагою* та (2) група *засобів керування сприйняттям* [1].

Когнітивна лінгвістика виходить із тези, що сприйняття навколишньої дійсності відбувається як результат діяльності усіх органів відчуття та інтелекту. Тілесне укорінення (embodiment) когнітивного досвіду людини [5], таким чином, асоціюється із комплексом її емоційної та логічної сфер.

Серед *засобів керування увагою* аналізуються *відволікання* (red herring), *інформаційне перевантаження* та *демократія галасу*. Група *керування сприйняттям* охоплює такі засоби, як *навішування ярликів*, *щеплення*, *каналізування* та *протиставлення*.

У якості когнітивного підґрунтя обидва типи засобів неявної пропаганди мають відповідні когнітивні операції (construal operations) [4, с. 46] у термінах неklasичної теорії поділеної уваги (JAT) [6]. У межах когнітивних операцій селекції (selection), перспективізації (dominion) та скалярного пристосування (scalar adjustment) розглядаються трансформації так званого анкера (об'єкту загальної уваги у теорії поділеної уваги). Залежно від вибору інструменту неявної контрпропаганди, анкер змінює характер профілю, перспективу чи гранульованість (детальність) означеної ним інформаційної сутності.

Література

1. Информационные войны в интернете. URL: http://emirr.ru/emirr_articles/232-i...internet.html (Last accessed: 29.11.2019).
2. Постовалова В.И. Картина мира в жизнедеятельности человека. *Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира*. [отв. ред. Б.А. Серебренников]. М., 1988. С. 8–69.
3. Biesecker V.A. Guest Editor's Introduction: Toward an Archaeogenealogy of Post-truth. *Philosophy & Rhetoric*. 2018. 51 (4). 329.
4. Croft W., Cruse D.A. *Cognitive Linguistics*. Cambridge, N.Y., Madrid, Cape Town: Cambridge University Press, 2004. 356 p.
5. Niedenthal P.M, Barsalou L.W., Winkielman P., Krauth-Gruber S., Ric F. Embodiment in attitudes, social perception, and emotion. *Personality and Social Psychology Review*. 2005. 9 (3). P. 184–211.
6. Tomasello M. Joint attention as social cognition. *Joint attention: Its origins and role in development*. 1995. P. 103–130.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *ВПЛИВ* У СУЧАСНОМУ АМЕРИКАНСЬКОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

(на матеріалі спецвипуску журналу “Time”)

Бондаренко Я. О. (Київ)

Одним із основних фокусів сучасної когнітивно-дискурсивної лінгвістичної парадигми є аналіз різноманітних концептів [1; 2; 3; 4]. Об’єктом цього дослідження є складний, багатовимірний і ціннісно забарвлений концепт *ВПЛИВ*, який посідає важливе місце в сучасній американській лінгвокультурі. Матеріалом дослідження слугує спецвипуск всесвітньо відомого американського журналу “Time”, який щорічно публікує свій рейтинг 100 найвпливовіших людей. Варто зазначити, що в цьому рейтингу кожна впливову особистість представляє інша відома людина, яка так чи інакше ділиться своїми міркуваннями про сутність впливу.

Проведений аналіз показує, що концепт *ВПЛИВ* вербалізується в зазначеному матеріалі через лексеми “*influence*”, “*impact*”, а також метафоричні словосполучення “*to wield influence*”, “*to make an impact*”, “*to leave an impact*”:

But the influence Ren now wields means no great power can afford to ignore Huawei any longer (Time, April 29 / May 6, p. 60); *Under Aileen’s leadership, All Raise has made a great impact on the industry in a short amount of time [...]* (Time, April 29 / May 6, p. 24); *But in the past year, teachers have left an impact well beyond their classrooms [...]* (Time, April 29 / May 6, p. 28)

Прямою вербалізацією концепту *ВПЛИВ* можна вважати також лексеми “*to empower*”, “*to encourage*”, “*to inspire*”:

What makes her even more special, and such a powerful influence on society, is that she empowers her fans to adopt the very same values in their lives – to stand up for what they believe in, despite what others might think (Time, April 29 / May 6, p. 104); *His art encourages us to take a joyful and panoramic perspective of the world* (Time, April 29 / May 6, p. 100); *I am so grateful that my daughters and my son live in a world where Michelle Obama shines as a beacon of hope who inspires all of us to do better and to be better* (Time, April 29 / May 6, p. 106)

Цікаво, що внутрішня форма лексем “*to empower*” і “*to encourage*” відбиває дискурсивний перетин концепту ВПЛИВ з концептами ВЛАДА і МУЖНІСТЬ. Зокрема, щільний зв’язок концептів ВПЛИВ і МУЖНІСТЬ вербалізується в дискурсі через концептуальну метафору МУЖНІСТЬ НАДИХАЄ:

Her boldness inspired me to see her right away (Time, April 29 / May 6, p. 84); *Their incredible tenacity and integrity and courageousness will be an inspiration for generations to come* (Time, April 29 / May 6, p. 97); *This has not been a proud moment for us, but I find Mirian’s courage inspiring* (Time, April 29 / May 6, p. 102)

Об’єднують концепти ВПЛИВ і МУЖНІСТЬ також позитивно-оцінні особистісні конструкти “*trailblazer*”, “*innovator*”, “*an industry game changer*”:

He is a visionary, a trailblazer, a provocateur and a true American original (Time, April 29 / May 6, p. 96); *Jennifer has been on countless lists of top founders and disrupters, innovators and trailblazers* (Time, April 29 / May 6, p. 84); *Armed with a full comprehension of how the world consumes music today, she is an industry game changer* (Time, April 29 / May 6, p. 40)

У наступних дослідженнях планується детальніше дослідити ціннісні виміри концепту ВПЛИВ у дискурсі.

Література

1. Воркачев С. Г. Счастье как лингвокультурный концепт. М. : ИТДГК «Гнозис», 2004. 236 с.
2. Гайдученко Л.В. Концепт ВЛАДА в сучасній німецькій лінгвокультурі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2009. 18 с.
3. Каліщук Д., Лазука О. Особливості вербалізації концепту FREEDOM в американському політичному дискурсі в період глобалізації. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 4. С. 38-43.
4. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс. М.: Гнозис, 2004. 390 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

Time April 29 / May 6, 2019.

ГУМОР ОГДЕНА НЕША В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Вороніна К.В. (Харків)

Аспекти перекладацького відтворення гумору залишаються надзвичайно привабливими як для перекладознавців, так і для перекладачів у галузі художнього перекладу. Сприйняття та інтерпретування гумору, пошуку та відтворення відповідників у мові перекладу викликають зацікавленість у дослідників особливостей здійснення перекладацької діяльності. А для перекладачів відтворення гумору цільовою мовою – неабияке випробування, що потребує творчих підходів та нових нестандартних рішень.

Матеріалом дослідження слугують вірші відомого американського поета Огдена Неша та їх україномовні переклади, виконані Віктором Марачем. Огден Неш – відомий американський поет, якого вважають неперевершеним майстром сатири та гумору. Його вірші відрізняються «неочікуваною» римою та певним внутрішнім ритмом; задля створення гумористичного ефекту поет часто вдається до різноманітних експериментів з мовою: від авторської орфографії узуальних лексичних одиниць до вигадування нових слів. Специфічні авторські утворення Огдена Неша отримала назву на його честь *Gnashisms*.

Зазначимо, що переклад творів, до яких належать авторські okazionalni утворення – надто непросте завдання, адже перекладач змушений докласти певних зусиль не тільки під час пошуку/відтворення перекладацького відповідника, а й на етапі їх сприйняття/інтерпретування. До того ж, перекладач має враховувати риму, розмір та ритм віршованого твору, індивідуальну авторську манеру, стильові прихильності та все те, що робить цього автора унікальним та неповторним.

Проаналізуємо, за рахунок яких засобів утворює гумористичний ефект у власних віршах Огден Неш та за допомогою яких способів Віктор Марач його відтворює в українській мові. Так, у прикладі нижче бачимо:

A bit of talcum // Is always walcum (O. Nash, The Baby)

О. Неш переосмислює конвенційну орфографію, яка полягає в написанні наступного слова з урахуванням попереднього, що римується з ним. У наведеному

прикладі конвенційна одиниця *welcome* перетворюється на *walcum* задля рими з одиницею у рядку вище *talcum*.

Віктор Марач пропонує:

Любов до тальку // У мене змальку (В. Марач, «Спомин дитинства»)

Відповідник *змальку* є випадком авторської орфографії узуальної одиниці *змалку*, яку перекладач обрав задля дотримання рими з *тальку*, що на рядок вище. Можна віднести запропоноване перекладацьке рішення *змальку* до функціональних відповідників, адже він виконує ту ж саму функцію, що й *walcum* в оригіналі: створення гумористичного ефекту за рахунок переосмислення орфографії узуальної лексичної одиниці.

У прикладі нижче бачимо утворення автором оказіональної лексеми:

The wasp and all his numerous family // I look upon as a major calamity.

He throws open his nest with prodigality, // But I distrust his waspitality. (O. Nash, The Wasp)

Авторська одиниця *waspitality* утворена за рахунок такого словотвірного засобу, як субституція: *wasp* + *hospitality*. Лексема здатна одночасно реалізовувати два значення: назву комахи (оса) та характеристику людини (гостинність). Така «двошаровість» слугує авторові засобом виразу жартівливого ставлення до гостинності осі, що майстерно відтворив у перекладі українською В. Марач:

Осу і все її кубло // Сприймаю, як найбільше зло;

Й при їхній всій красивості // Все ж не довірюсь їх осивості. (В. Марач, «Оса»)

Відповідник *осивості* утворений з дотриманням рими до *красивості*; всередині розпізнаємо *оси* + *гостинності*, що здатне викликати посмішку у україномовного читача за рахунок поєднання несумісних речей в одній лексемі.

Отже, одним із можливих перекладацьких рішень під час утворення відповідників авторським оказіональним лексичним одиницям є наслідування авторським словотвірним моделям.

КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ КОНЦЕПТІВ ДИСКУРСУ

Давиденко І.В., Змійова І.В., Калюжна А.Б. (Харків)

Дискурс формується певним набором концептів, які регулярно реалізуються в конкретному типі дискурсу і створюють його дискурсивний простір. Такі специфічні концепти, властиві певному типу дискурсу називають «центральною», «системоутворюючими», «жанроутворюючими», «ключовими» тощо.

Такі концепти актуалізуються в вербальних і невербальних знаках дискурсу, задають його основні ціннісні координати, складають змістовно-тематичне ядро і жанрову структуру дискурсу, історично сформувалися в межах цього дискурсу і регулярно відтворюються в ньому. А.М. Приходько розрізняє певний набір концептів, який регулярно реалізується в окремому дискурсі. Такі концепти він називає домінантами / константами (автохтонами) [5, с. 202]. Автохтонні концепти історично сформувалися в межах цього дискурсу, регулярно відтворюються в ньому, є системоутворюючими, можуть бути унікальними й загальними (частково або повністю збігаються у кількох дискурсах, наприклад, УЧИТЕЛЬ у педагогічному та релігійному дискурсах). Автохтони є концептуальними константами дискурсу, тобто домінантним (типовим, характерним, імовірнісним, прогнозованим) набором концептів [5, с. 202]. Дослідник вважає, що список концептуальних домінант – автохтонів того чи іншого дискурсу – є за визначенням закритим. Базовий концепт властивий певному типу дискурсу, імпліцитно виявляє себе на рівні макроінтенції мовців (в юридичному дискурсі – «закон», у релігійному – «віра», у політичному – «влада» тощо) [4].

Номенклатура концептів і мовних структур, що їх маніфестують, визначається комунікативно-когнітивним простором тексту/дискурсу. Концептуальний простір тексту формується на основі зближення загальних ознак концептів, які репрезентуються на поверхневому рівні тексту словами і реченнями однієї семантичної області, що зумовлює певну цілісність концептосфери тексту [1, с. 87].

Наприклад, особливий тип побудови сюжету в детективних текстах зумовлює появу і актуалізацію певних концептів – ТАЄМНИЦЯ на етапі зав'язки, пов'язана

з розслідуванням ЗЛОЧИНУ, яке успішно проводить СИЩИК (представник поліції або приватний), і яке закінчується викриттям і покаранням ЗЛОЧИНЦЯ. Наявність цих концептів в тексті є обов'язковою умовою віднесення тексту до детективного дискурсу, а на основі їх взаємозалежності формується цілісність детективного дискурсу [3, с. 47].

Певний набір ключових концептів характерний для окремо взятого дискурсу, при цьому такі концепти виступають координатами дискурсивного простору. Опис взаємозв'язку ключових концептів у межах дискурсу, де вони отримують середовище об'єктивації, дозволяє визначити їхню природу, онтологію, складові [2, с. 29], тобто описати лінгвокогнітивні характеристики. Взаємозв'язок концептів у рамках дискурсу можна описати як зв'язок реальних фактів (наприклад, причинно-наслідковий зв'язок), або як взаємозв'язок на основі дистрибутивних характеристик слів-репрезентантів концептів.

Література

1. Бабенко Л.Г. Филологический анализ текста. Основы теории, принципы и аспекты анализа. Москва, 2004. 464 с.
2. Бондаренко Е.В. Дискурс как объект когнитивной лингвистики. *Записки з романо-германської філології*. 2013. Вип. 1 (30). С.25–32. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
3. Калюжна А.Б. Лінгвокогнітивні характеристики ключових концептів англomовного детективного дискурсу: дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2017. 264 с.
4. Олешков М.Ю. Лингвоконцептуальный анализ дискурса (теоретический аспект). *Дискурс, концепт, жанр*. Нижний Тагил, 2009. С. 68–85 URL: http://pedlib.ru/Books/5/0281/5_0281-14.shtml#book_page_top.
5. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск, 2013. 307 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ІНВЕКТИВИ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Данилова О.О. (Харків)

Функціонування будь-якої мови неможливо без літературної норми, тобто загальноприйнятих правил використання мови під час комунікації, але також і без відхилень від неї, які часто виступають потужним емотивно-експресивним проявом мовлення. Одним із прикладів такого порушення норми є використання засобів образи, за допомогою яких мовець виражає свої сильні емоції та пейоративні оцінки. Образливі висловлення в сучасній лінгвістиці прийнято називати інвективними.

Історично, інвектива була важливою складовою у полемічних творах римських поетів та давньогрецьких письменників і вважалась окремим жанром літератури, що застосовувався для вербального нападу на громадських діячів, особливо політиків. Інвектива була важливою і в ренесансовій Європі, коли її використовували як наклеп на опонента. На сьогодні жанр інвективи залишається популярним серед громадськості, особливо коли він використовується як політична сатира з метою виявлення проблемних аспектів суспільства.

Автори іноді використовують інвективу в своїх літературних творах, переслідуючи й інші цілі, оскільки два персонажі, які обзивають один одного, можуть бути досить кумедними. Однак у деяких випадках інвектива може бути досить різкою, і використання інвективного висловлення, націленого на певного персонажа, може радикально змінити сприйняття читачами цього персонажа, часто змушуючи їх співчувати йому або, навпаки, зневажати його.

Сучасна лінгвістика пропонує кілька інтерпретацій інвективи, які в чомусь збігаються, а можливо, і суперечать один одному [2, С. 27]; [1, С. 13]; [3, С. 25–26]. Поняття інвективи та обценної лексики часто плутають не тільки на розмовному, а й на науковому рівні. Більш того, інвективу, як правило, обмежують лише обценною чи нецензурною лексикою, вважаючи синонімами терміни «інвектива» і «непристойність». Проте, в своєму дослідженні ми дотримуємося погляду, що

інвектива – емоційно-оціночне та експресивне висловлення, що має комунікативну природу і основною функцією якого є вербально образити адресата.

Інвектива має яскраво виражений етноспецифічний характер – засоби реалізації образи в різних мовах можуть бути еквівалентними за своїми основними лексико-семантичними варіантами, але мати відмінності в практиці використання, що виникають внаслідок культурних традицій певної спільноти. Як результат, англійське інвективне висловлення може мати багато різних можливих перекладів українською мовою, адже художній переклад орієнтується не стільки на повноту вихідного значення, скільки на функції, закладені у висловлення адресантом. Переклад інвективи вимагає також врахування контексту, в якому її вжито, оскільки саме він найточніше вказує на її образно-експресивний відтінок. Тому зустрівшись з висловленням, яке має ознаки образи, перекладач повинен визначити, як співвідношення в ньому когнітивного та прагматичного, так і ступінь його «образливості».

Література

1. Жельвис В. И. Поле брани: Сквернословие как социальная проблема в языках и культурах мира. Москва: Ладомир, 2001. 349 с.
2. Кудинова Т. А. Языковой субстандарт: социолингвистические, лингвокультурологические и лингвопрагматические аспекты интерпретации: автореф. дис. ...докт. филол. наук: 10.02.19. Нальчик, 2011. 40 с.
3. Форманова С. В. Інвективи в українській мові: дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2013. 450 с.

ТАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДИСКРЕДИТАЦІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ДОНАЛЬДА ТРАМПА

Єнікєєв Д. С. (Запоріжжя)

У руслі сучасної дискурсивно-комунікативної парадигми лінгвістичних студій актуальним є дослідження ролі лінгвопрагматичних засобів реалізації комунікативних стратегій, зокрема у політичному дискурсі.

Політичний дискурс реалізується в політичній сфері та прямо або опосередковано орієнтований на питання «розподілу й використання політичної влади» [1, с. 7], при цьому політичний дискурс ідентифікується його «авторами», тобто політиками [4, с. 12], які для досягнення певних цілей використовують комунікативні стратегії.

Комунікативна стратегія є «оптимальною реалізацією інтенцій мовця щодо досягнення конкретної мети спілкування, тобто контролем і вибором дієвих ходів спілкування і гнучкої їх видозміни в конкретній ситуації» [2, с. 133]. Однією з конфронтативних дискурсивних стратегій є стратегія дискредитації, спрямована на «підрив авторитета об'єкта дискредитації» [3, с. 4], що є особливо актуальним у політичному дискурсі. Ця комунікативна стратегія реалізується за допомогою певних тактик.

Комунікативна тактика включає мовленнєві прийоми, спрямовані на досягнення бажаного ефекту [2, с. 136]. Стратегія дискредитації характеризується негативною тональністю, індикаторами якої виступають лексичні засоби [3, с. 4]. Для реалізації цієї стратегії використовуються такі тактики, як: згадування в негативному світлі, викриття, безособового звинувачення, наказу [3, с. 9].

Нещодавно Дональда Трампа звинуватили у тому, що він, під час переговорів з Володимиром Зеленським, погодився надавати допомогу Україні за принципом *quid pro quo*, тобто, для того, щоб отримувати компромативну інформацію про діяльність свого політичного супротивника Джо Байдена. Для того, щоб підірвати довіру виборців до тих, хто підтримує цю думку, він використовує стратегію дискредитації. У цьому висловлюванні: *PRESIDENTIAL HARASSMENT!* [5]

використано тактику безособового звинувачення, адже об'єкт дискредитації прямо не названо, але всі розуміють, що мова йде про Адама Шиффа та його поплічників, які, за висловом Дональда Трампа, «влаштували полювання на відьом». Стосовно тієї самої групи людей використано тактику викриття: *Whatever happened to the so-called “informer” to Whistleblower #1? Seems to have disappeared after I released the Transcript of the call. Shouldn't he be on the list to testify? Witch Hunt!* [5]

Тактика наказу у цій же ситуації використовується, коли йде мова про заходи, які необхідно вжити: *The lawyer for the Whistleblower takes away all credibility from this big Impeachment Scam! It should be ended and the Whistleblower, his lawyer and Corrupt politician Schiff should be investigared for fraud!* [5] Тактика згадування в негативному світлі використовується у більшості випадків, коли він каже про своїх політичних супротивників: *I recommend that Nervous Nancy Pelosi (who backed up Schiff's lie), Shifty Adam Schiff, Sleepy Joe Biden, the Whistleblower (who miraculously disappeared after I released the transcript of the call), the 2nd Whistleblower (who also disappeared), & the I.G., be part of the list!* [5]

Отже, Дональд Трамп для реалізації стратегії дискредитації своїх політичних супротивників використовує такі тактики, як: безособового звинувачення, згадування в негативному світлі, викриття та наказу.

Література

1. Ананко Т. Р. Комунікативні стратегії у політичному дискурсі Хіларі Клінтон. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2018. VI (47). Р. 7–10.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. К.: Академія. 2009. 376 с.
3. Судус Ю. В. Мовленнєві тактики реалізації стратегії дискредитації в англомовному дипломатичному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Запоріжжя, 2018. 18 с.
4. Dijk van T. A. What is Political Discourse Analysis. *Belgian Journal of Linguistics*. 1997. V. 11 (1). Р. 11–52.
5. Donald Trump's Twitter. URL: <https://twitter.com/realdonaldtrump>

DER UMGANG MIT RAUM UND KULTUR IN LITERATUR IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Žilić A., DAAD-Lektorin (Deutschland/ Ukraine)

Eine Fremdsprache zu lernen bedeutet immer Konfrontation mit einer fremden Kultur. Die zwei so unterschiedlichen Werke, Yoko Tawadas *Wo Europa anfängt* und Christian Krachts *Faserland* sollten die Lernenden dazu motivieren, Räume zu erfahren und eine eigene Erfahrung von heterogener deutscher Gegenwartsliteratur und Reflexion über die Zielkultur auszubilden. Wie kam es zu dieser Entscheidung: Zu Semesterbeginn wurden ukrainische Studierende des

4. Studienjahres (Deutsche Philologie und Translation) gefragt, welche Themen sie im Fach *Hauslektüre* interessierten, was sie schon gelesen hatten, bzw. was sie lesen wollten – Moderationskarten halfen, Themen oder Autor*innen aufzuschreiben und diese gemeinsam zu ordnen und zu kategorisieren. Hierbei nannten die Studierenden Themen, die sie gerne behandeln wollten: *Abenteuer, Liebe, Freundschaft, moderne soziale Probleme, psychologische Probleme der Hauptperson, Umwelt*. Die Erwartungshaltung von Leser*innen im Ausland, die Literatur aus Deutschland lesen, ist vor allem eine Erweiterung des Wissenstandes, *das heißt deutsche Literatur wird für ihn [den Leser] zum Lieferanten für Informationen. Die Texte sollen der Aufbereitung und Erklärung der deutschen Gesellschaft dienen.* [6, S.115] Die Entscheidung fiel auf die in Deutschland lebende Autorin Yoko Tawada, die mit *Wo Europa anfängt* einen literarisch inszenierten Blick von „außen“ bietet, sie dringt nach Europa - räumlich sollten wir uns dem Ziel Europa nähern. Danach wurde Christian Krachts *Faserland* vorgestellt. Der „Bildungsroman“ führt einmal durch die Republik. In beiden Werken ist der Raumbezug konstitutiv, grundsätzlich soll jedoch den Studierenden eine Kontingenz von Pluralität von Räumen in deutschsprachiger Gegenwartsliteratur aufgezeigt werden, d.h. die mediale Thematisierung des Raumes und ihren räumlichen Blick auf die Welt. Dabei wird Gilles Deleuze namentlich in Krachts Roman genannt. Durch die Gegenüberstellung dieser zwei Werke, treten unterschiedliche Vorstellungen von räumlichen Gegebenheiten und unterschiedliche Wahrnehmungen der Protagonisten

hervor. Ausgehend von der Frage, auf welche Weise bei der Beschreibung in beiden Werken räumlich differenziert wird und welche spezifischen Konsequenzen dies jeweils für das Werk hat, wird in diesem kurzen Aufsatz der Fokus auf die Fragestellung nach *Raum* gelegt und dessen Didaktisierungsvorschlag. Dabei basiert das Konzept der Didaktisierung auf der Ansicht, dass Literatur *Zugänge zu einer fremden Kultur* schafft. [Bischof u.a. 1999:16] Die Arbeit mit literarischen Texten wird als Dialog zwischen den kulturellen Erfahrungen der Studierenden und der fremden Kultur gesehen, die der Text widerspiegelt [2, S.6]. Die Studierenden sollen einen flexiblen, offenen Umgang mit Fremdheit erwerben, wobei nicht von vornherein definiert wird, was fremd und was bekannt ist [vgl. ibd, S. 8]. Der Didaktisierung liegen folgenden Lernziele zugrunde: Wortschatzerweiterung, die Fähigkeit, das Gelesene theoretisch zu abstrahieren und zu interpretieren und die Kompetenzstärkung der mündlichen und schriftlichen Kommunikation. Diese Ziele sollen durch die Verknüpfung von Darstellungs- und Bedeutungsebene erreicht werden. Dabei sollen Fragen und Gespräche im Plenum und die schriftliche Erarbeitung der Erschließung dienen. Räume existieren nicht einfach, sondern werden von sozialen Kontexten, Interessen, sowie Beobachtungs- und Machtverhältnissen auf unterschiedliche Art und Weise symbolisch und materiell dargestellt und reproduziert. [Vgl. 3] Die Studierenden befassten sich mit der übergeordneten Thematik der Einstellung des/der Erzähler/in in Beziehung zu Raum. Als Beispielaufgabe soll die Frage nach *Raum* dienen, als die Protagonisten in den Werken zu ihren Zielen ankommen.

Tawada kommt in Moskau an. / Der Protagonist aus Faserland kommt in Zürich an. - Beschreibe den Raum, in dem sie sich befinden.

Räume können nicht ohne Differenzierung gedacht werden. Die Naturalisierung von Raum wird zu Politisierung von Raum. Handlungs- und Wahlmöglichkeiten werden beispielsweise geprägt durch die ökonomische Leistungsfähigkeit und das soziale Kapital, dadurch werden Räume, in denen sich die Protagonisten aufhalten, bestimmt [Vgl. 3].

Literatur

1. Dobstadt M., Riedner R. Zur Rolle und Funktion der Literatur und des Literarischen in Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Forschungsfeld und Forschungsperspektiven der Literaturwissenschaft im Fach. *Literatur in Deutsch als Fremdsprache und internationaler Germanistik. Konzepte, Themen, Forschungsperspektiven* / Altmayer, Claus, Dobstadt, Michael, Riedner, Renate, Schier, Carmen (Hrsg.) Tübingen: Stauffenburg, 2014. S. 153–168.
2. Dobstadt M., Riedner R. Fremdsprache Literatur. Neue Konzepte zur Arbeit mit Literatur im Fremdsprachenunterricht. *Fremdsprache Deutsch*. 44. 2011. S. 22-27.
3. Glasze G., Pott A. Räume der Migration und Migrationsforschung. *Räumliche Auswirkung der internationalen Migration* / Gans, Paul [Hrsg.]. Forschungsberichte der ARL 3, Hannover, 2014. S. 47-62.
4. Kracht Chr. Faserland. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 9. Auflage, Januar 2018.
5. Metz Chr. Poetisch denken. Die Lyrik der Gegenwart. Frankfurt am Main: S. Fischer, 2018.
6. Reimann D. Die Literaturvermittlung in der Auswärtigen Kulturpolitik Deutschlands. Eine Betrachtung ihrer Entwicklung, Instrumente und Tendenzen. Würzburg: Königshausen & Neumann, 2017.
- Tawada Y. Wo Europa anfängt. Konkursbuch, Auflage 4, 2006.

МНОЖИННІСТЬ ПЕРЕКЛАДІВ ВІРШУ 1755 ЕМІЛІ ДІКІНСОН

Івахненко А.О. (Харків)

Таке явище, як множинність перекладів художнього твору, взагалі, і поетичного, зокрема, з самого початку викликало цікавість науковців. Так, Г. Кочур заявляв, що «єдиного можливого перекладу не існує» [2, с. 17]. С. Гончаренко математично довів можливість створення великої кількості вірних перекладів одного твору [1]. Науковці, в цілому, вважають існування кількох іншомовних варіантів одного твору не лише неминучим, а, часто, і позитивним явищем, завдяки якому читач може краще зрозуміти оригінальний текст, знайти в ньому щось нове, але водночас, і схоже на літературні традиції цільової культури.

Причину множинності перекладу багато хто вбачає в багатозначності першотексту, що приводить до безлічі його інтерпретації [3, с. 136]. Найбільш ретельно причини, котрі призводять до появи великої кількості перекладів, дослідив О.В. Ребрій, підкресливши, що «у радянському та пострадянському українському перекладознавстві цей феномен найчастіше пов'язують із сукупною дією чинників як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру» [3, с. 306].

Розглянемо множинність існування віршу №1755 Емілі Дікінсон у чотирьох перекладах: В. Кикотя, В. Маркової, М. Тарнавської та Н. Тучинської.

Використаний в оригіналі поетичний розмір – ямб, від двостопного (рядки 3 і 5) до шестистопного (рядок 1), система рим – *aaabb*, рима неточна, рядки 1 і 2 закінчуються одним словом – *bee*. Цікаво відмітити, що у даному творі немає характерного для творчості Е. Дікінсон вживання великої кількості тире чи написання важливих слів із великої літери – пунктуація та орфографія тут стандартні. Щодо стилістичного боку твору, то авторка вживає повтори (*clover*, *revery*, *one* вжиті двічі, а *bee* – тричі). Завдяки чергуванню різної кількості стоп у рядках та повторам вірш сприймається іронічно.

Переклад В. Кикотя використовує чотиристопний ямб (рядки 4 і 5), тристопний ямб (рядок 2), ямбохорей (рядок 3), ямбохорей із хоріямбом (рядок 1). Внутрішня неточна рима у рядку 1 (*прерія – деревію*), неточна рима у рядках 4 і 5 (*мрії – деревію*). Повтори збережено. Відбулася заміна однієї квітки (*clever* означає «конюшина») іншою (*деревія*). Іронічність тексту збережено. Найуживаніша трансформація – перестановка, також ужито додавання (*і деревію*).

Переклад В. Маркової рясніє характерними для Е. Дікінсон знаками тире. Поетичний розмір – суміш ямбу і хорей в різних пропорціях. Рядок 1 розділено на два (запитання і відповідь), рядки 4 і 5 змінено місцями. Повтори відтворено, іронічність збережено. Найуживаніша трансформація – додавання (*із чого можна, задача легка, ты*).

Використаний у перекладі М. Тарнавської розмір – ямб, від двостопного (рядок 5) до семистопного (рядок 1), система рим – *aaabb*, рима точна, рядки 1 і 2

закінчуються одним словом – *бджола*. Система повторів дотримана. Перекладачка використала заміну, наблизивши цільовий текст до читача: (*prairie – cten*). Найуживаніша трансформація – калька.

Висновок. Хоча три перекладачі вживали різні трансформації, загальний стилістичний і семантичний шар твору збережено в усіх випадках.

Література

1. Гончаренко С.Ф. К вопросу о поэтическом переводе. *Тетради переводчика*. Москва, 1972. №9. С. 81–91. 2. Кочур Г.П. Майстри перекладу. *Всесвіт*, 1966. №4. С.17. 3. Мико Ф. Передача звучання при переведі ліричної поезії. *Поетика переклада*. Москва, 1988. С. 124–136. 4. Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків, 2012. 376 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Валерій Кикоть. Щоб була прерія, треба бджолу... Вірш. URL: <https://sofispace.com/poems/valerij-kikot/schob-bula-preriya-treba-bdzholu>. (Дата звернення: 15.12.2019) 2. Емілі Дікінсон (в перекладі М, Тарнавської) URL: <http://poetyka.uazone.net/tarnawska/dickin01.html>. 3. Емілі ДІКІНСОН (в перекладі Н. Тучинської) URL: <http://poetyka.uazone.net/default/pages.phtml?place=tuchynska&page=dickin34>. (Дата звернення: 15.12.2019) 4. Emily Dickinson URL: <http://www.uspoetry.ru/poem/43>. (Дата звернення: 15.12.2019)

THE COMIC COMPONENT OF ECOLOGICALLY ORIENTED STEREOTYPES IN ANIMATED FILMS

Ivchenko N. S. (Kharkiv)

Animation films are a highly important source of experience for each person who was exposed to television in their young years. They become an integral part of their childhood memories that determine their adult life to a great extent. Animation films

make stories exciting due to colourful images, good music that keeps lingering in one's head, engaging characters and a dynamic plot. Quite often there is a lot of humour in them. Appealing to emotions and imagination, all these characteristics make the viewer an active participant of filmic communication.

I focus on studying the role of humour in rendering animal stereotypes in animation films. This research has been inspired by the seminal article by Alwin Fill [3: 180] where he writes that we attribute different human qualities to animals and this determines our attitude not only to other people (who resemble this or that animal) but also to animals themselves.

In my study I use the concept of the «ground mood» introduced by Dorte Bay [1] with co-authors who understand it as the way speakers relate to their realities and the world in dialogue. In its turn, the particular mood is a modulation of the ground mood related to a specific situation (e.g. if person's ground mood is to be optimistic, he/she can have pessimistic particular mood in specific situation). Related to the concepts of the ground mood and the particular mood are the so called undercurrents defined streams of consciousness with waves of feeling, cognition and propensities (ibid.)

The animated film “Zootopia” that I analyse is a comedy-adventure produced by Walt Disney Animation Studios. It uses animal stereotypes to specify the ground mood of the situation in which the characters take part. Let us consider a few examples taken from it.

In the scene “*The Carrot Days Talent Show*” we see, the main character, a rabbit named Judy Hopps, who takes part in a school performance, where she tells the spectators what job she is would like to have: ironically, she wants to be a policewoman.

This fragment is underpinned with a stereotypical perception of rabbits, which are believed to be cowardly and stupid. This is the ground mood of the fragment. The particular mood, however, contradicts the stereotypical perception of rabbits, telling us a story about a rabbit-girl who dreams about a profession that is traditionally associated with tough men. The stereotype is also refuted by paralinguistic and gestural behaviour of the rabbit: putting her arms akimbo, she says in a high-pitched voice and a categorical

intonation: “I want to be a police officer!” The comic undercurrent of this situation is dissonance of the ground and particular moods (a coward – a tough guy). I would also like to stress that, first, the girl’s name, Judy, is a slang word for “a woman police officer” [2: 200], second, it is consonant with the word “judicial”. The association with law and law enforcement is intensified with the visual component (tearing off her white robe, Judy reveals the uniform of a police officer).

The final scene suggests us that the fox (who was supposed to be too sly to become a police officer) and the rabbit (too stupid and too cowardly to start this carrier) are police officers in a police car. The comic undercurrent of this situation is based on the change of stereotypes which is supported verbally, as we have a “*Nick Wilde: Sly bunny. Judy Hopps: Dumb fox!*” And we have a slow sloth (who supposed to be slow and lazy), but he has to be fined for fast driving, and he has an expensive car, what means that he wasn’t lazy to earn it, however the visual component reminds us that he still moves slowly. Also, I would like to underline that sloth is named Flash which implies “fast”, the fox draws attention to this meaning saying him “Flash, Flash, hundred yard dash!?” So, the comic undercurrent in this fragment shows that everything is the other way around.

In our research we have studied how different kinds of comic undercurrents challenge the viewer to doubt various animal stereotypes. Following Alwin Fill’s guidelines, we have shown how language stereotypes, which usually put walls between humans and animals, are also challenging them, thus putting animals on the same level as humans. Different kinds of comic undercurrents (like humor, irony, sarcasm) appear to be a very efficient instrument of challenging social norms. Instantiated textually, visually and audially, it is capable of in making people doubt and the change, thus constructing their “being human” dynamically.

Literature

1. D. Bay, J. Door, S. Steffensen, Modality, Ecology, Metaphor. *metaphorik.de*. 2013. Vol. 4. P. 30-44 URL: <http://www.metaphorik.de/de/journal/04/modality-ecology-metaphor.html>. (Last accessed: 02.11.2019). 2. Crowley T. *The Liverpool English*.

Liverpool: Liverpool University Press, 2017. 280 p. 3. Fill A. Language creates relations between human and animals: Animal stereotypes, linguistic anthropocentrism and anthropomorphism. Tiere – Texte – Transformationen. Kritische Perspektiven der Human-Animal-Studies. Bielefeld: Transcript Verlag, 2015. S. 179–192.

ТРАКТУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ СТУДІЯХ

Кабірі М. Х. (Харків)

Тлумачення терміну «ідентичність» сягає корінням у західну філософію і okazіонально згадується в психології та соціальній психології.

У філософії проводиться чітке розмежування між якісною ідентичністю, яка вимагає певного ступеня однаковості, і кількісною ідентичністю, яка потребує абсолютної, або загальної якісної еквівалентності, і може міститись лише між річчю і самою собою. У цьому сенсі, ідентичність має давню історію, яка сходить до античної філософії.

Погляд на підходи до поняття ідентичності в міжнародних дослідженнях перекладу свідчить про зростання його популярності в останні десятиліття.

Спостерігається мінливий характер ідентичності в її локальних та глобальних проявах, а також спосіб перетворення ідентичності для споживання конкретного ринку.

На думку деяких дослідників, ідентичність можна розглядати як самовизначення суб'єкта. Однак, слід розрізняти просування національної ідентичності в перекладі та просування глобальної ідентичності, що виникає за часів посткапіталістичної глобалізації.

Було б також доцільним вивчити термін «ідентичність» в рамках певної культури чи певної соціальної групи. Культурна ідентичність конкретної групи чи суспільства визначається як образ, що посилається на зовнішні та внутрішні характеристики цієї групи.

Слід звернути увагу на те, що ідентичність обумовлює здатність індивіда до асиміляції особистісного і соціального досвіду, а також підтримки власної цілісності і суб'єктності у мінливому зовнішньому світі.

Таким чином, національна ідентичність може бути потрактована як результат процесу ідентифікації особи з певною нацією / національною спільнотою.

Дослідники, розвиваючи цю ідею, визначають національну ідентичність як результат усвідомлення людиною власної приналежності до певної нації і держави. На думку вчених, національна ідентичність постає як сутність, що складається з декількох компонентів: територіальна ідентичність (локалізм, регіоналізм, патріотизм та європеїзм), образ нації — культурна нація (етнонаціональний) та політична нація (державнонаціональний), національна гордість (у цілому, а також у культурному та у державному сенсі), любов до нації (націоналізм та патріотизм).

Розглядаючи національну ідентичність як об'єкт перекладацьких студій, виділяємо стандартну національну ідентичність, яку визначаємо як таку, формування якої передбачає збереження мовно-мовленнєвих канонів певної лінгвокультури, а також відповідність цієї ідентичності історичному досвіду, і специфічну національну ідентичність, яка у нашому дослідженні постає як така, відтворення якої передбачає володіння, наприклад, діалектом, або появу у певній лінгвокультурі не властивих їй історичному та мовно-мовленнєвому досвіду лексичних одиниць — на мовно-мовленнєвому рівні, а також норм соціальної поведінки, та інших вербальних та невербальних особливостей, властивих не всій лінгвокультурі в цілому, а лише якійсь її частині.

Виходячи з викладеного, доходимо висновку, що питання національної ідентичності є важливим у перекладознавчих студіях, що пояснюється культурним поворотом, який висуває на перший план не мовну еквівалентність, а культурні (а також соціальні, особистісні) особливості ідентичності в перекладі.

УКРАЇНСЬКА «ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА»: ДО ВИХОДУ ПЕРШОГО ТОМУ

Кальниченко О. А., Кальниченко Н.М. (Харків)

Перекладознавство переживає етап інституціоналізації, тобто такий етап, коли процес продукування дисципліною знань стає методологічно упорядкованим. Інституціоналізація проявляється різноманітним чином: захисти дисертацій, навчальні курси, історичні огляди, спеціалізовані видавництва, журнали, книжкові серії, підручники, словники, термінологічні бази та бібліографії, енциклопедії та довідники. З перекладознавства видано кілька енциклопедій та довідників англійською мовою.. Над кожною з енциклопедій працював великий міжнародний колектив провідних фахівців з різних напрямків перекладознавства, тому перша українська енциклопедія з перекладознавства задумана як перекладна. Це – переклад енциклопедії, яку видало видавництво наукової літератури «Джон Бенджамінз паблішинг компані» в чотирьох томах за редакції Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара *Handbook of Translation Studies*. Усі статті, які представлені в першому томі української версії, вже оприлюднені українською мовою на сайті видавництва. Всього в енциклопедії 175 статей, з них 74 розміщені у першому томі, який знаходиться у друці.

Порівняння перекладознавчої літератури та джерел українською та англійською мовами викликає відчуття, що теоретичні школи, англомовна (світова) і вітчизняна (значною мірою пост-радянська), розвиваються паралельно, не впливаючи особливо одна на одну, а спроби викласти власні дослідження англійською мовою натикаються на бар'єр незнання англомовної термінології та концепцій, що стоять за нею. Тому метою енциклопедії є розповсюдження знань про дослідження як письмового, так і усного перекладу. Та ця енциклопедія є не лише науковим інструментом, бо адресована вона не лише науковцям, а ширшому колу читачів. Ця книга також буде цікавою для всіх, хто має професійний або особистий інтерес до проблем письмового та усного перекладу, локалізації, редагування тощо, а також для фахівців з комунікації, журналістів,

літературознавців, редакторів, державних службовців, управлінців, фахівців з медіа та маркетингу та ін. Враховуючи цю більшу цільову аудиторію, енциклопедія включає порівняно короткі оглядові статті (від 500 до 6000 слів). Обмежений список посилань, що завершує кожну статтю, зазвичай доповнюється списком важливої додаткової літератури. Також перелік статей близьких за темою (з різних томів) подається перед енциклопедичною статтею англійською та українською мовами. Над перекладами до першого тому працювали 45 перекладачів, чільний українських перекладознавців, а редагували переклади Олександр Кальниченко (перекладознавство) та Леонід Черноватий (навчання перекладу).

Сьогодні в перекладознавстві одночасно розвиваються дві парадигми, що виправдовують, до певної міри, поточне розростання числа термінів і практик модифікації тексту, створених на додаток до «перекладу», що частково з ним збігаються, таких як «локалізація», «адаптація», «перестворення» або «творча адаптація» (transcreation), «творче переписування» (versioning), «переклад-редагування» (transediting), «мовне посередництво» (language mediation) тощо. З одного боку, традиційніша концепція перекладу, що існувала протягом століть і виявлялася в парадигмі еквівалентності, стала більш орієнтованою на цільову аудиторію. Іншими словами, її можна назвати парадигмою орієнтованою на культуру («культурний поворот»). Вона співіснує з іншою мінливою парадигмою, що відображає різні платформи і середовища, в межах яких наразі здійснюється перекладацька діяльність. У цьому сенсі спостерігається перехід від книжної парадигми (на якій ґрунтувалася парадигма еквівалентності) до цифрової та Інтернет-парадигми (де текст оригіналу стає мультимодальним).

Чотири томи «Енциклопедії перекладознавства» саме й покликані, наскільки це можливо, змалювати сучасний його стан; охопити перспективну для цієї царини тематику та окреслити ту проблематику, яка є об'єктом ретельної уваги науковців і вже дала вагомий досвід дослідження.

СИНТАКСИЧНІ СТРУКТУРИ РЕДУКЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ У МОВЛЕННІ УЧАСНИКІВ ПЕРЕДВИБОРНИХ ДЕБАТІВ У США

(на прикладі других президентських дебатів між Х. Клінтон та Д. Трампом)

Карпусенко М.В., Карпусенко Н.В. (Харків)

На відміну від заздалегідь написаних промов, під час президентських дебатів ми маємо можливість дослідити спонтанне мовлення учасників політичного процесу. Раніше нами було досліджено вживання низки стилістичних засобів виразності на синтаксичному рівні, зокрема, засобів експансії синтаксичної структури [1, 2].

У цій доповіді вважаємо за необхідне дослідити синтаксичні структури редукції та трансформації висловлення як засоби стилістичної виразності.

Випущення віднесемо до засобів редукції синтаксичної структури.

У цьому прикладі йдеться про навмисне випущення допоміжного дієслова, що обумовлюється комунікативною достатністю:

Д. Трамп: *Just today, policeman was shot. Two killed.*

Одночасне вживання повтору та редукції допомагає сфокусувати увагу на найбільш важливій інформації:

Х. Клінтон: *And indeed the way that he talks about his tax cuts would end up raising taxes on middle class families. Millions of middle class families.*

Трансформація структури висловлення відбувається за рахунок вживання емфатичних конструкцій, інверсії та риторичних питань.

Емфатичні структури інтенсифікують лексико-граматичне значення одного з елементів висловлення:

Х. Клінтон: *And what I was saying that you referenced, Chris, was that I disagreed with the way the court applied the Second Amendment in that case, because what the District of Columbia was trying to do was to protect toddlers from guns and so they wanted people with guns to safely store them.*

Іншим засобом досягнення емфатичного ефекту є інверсія, яка також вживається кандидатами:

Д. Трамп: *And she was forced to apologize. And apologize she did.*

Риторичні питання по суті є твердженнями, а питаннями – лише за формою. Саме тому ми відносимо такі питання до цієї групи стилістичних засобів.

Д. Трамп: *Saudi Arabia, nothing but money. We protect Saudi Arabia. Why aren't they paying?*

У даному прикладі бачимо одночасне вживання випущення, повтору та риторичного питання.

У наступному прикладі мовець, який ставить риторичне питання, не формулює його повністю (це обумовлено комунікативною достатністю) і не потребує відповіді на нього, він її знає і надає її аудиторії:

Х. Клінтон: *That is a plan that has been analyzed by independent experts which said that it could produce 10 million new jobs. By contrast, Donald's plan has been analyzed to conclude it might lose 3.5 million jobs. Why? Because his whole plan is to cut taxes, to give the biggest tax breaks ever to the wealthy and to corporations, adding \$20 trillion to our debt, and causing the kind of dislocation that we have seen before, because it truly will be trickle-down economics on steroids.*

Перспективним вважаємо кількісний аналіз стилістичних засобів виразності, які вживаються кандидатами під час президентських дебатів у США.

Література

1. Карпусенко М.В., Карпусенко Н.В. Стилістичні особливості вживання повторів у політичному дискурсі президентських дебатів (на матеріалі других дебатів Х. Клінтон та Д. Трампа). *Матеріали VI наукової конференції з міжнародною участю «Когнітивно-прагматичні дослідження професійних дискурсів»*. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2018. С. 36–38.
2. Карпусенко М.В., Карпусенко Н.В. Стилістичні особливості синтаксичних структур президентських дебатів (на матеріалі третіх дебатів Х. Клінтон та Д. Трампа). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. № 33. Том 2. 2018. С. 48–50.

Джерело ілюстративного матеріалу

Clinton vs. Trump (2nd debate). URL: <http://kfor.com/2016/10/10/full-transcript-and-video-from-second-2016-presidential-debate/> (Last accessed: 15.12.2019)

СТАНОВЛЕННЯ ЛІНГВІСИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ЧАСУ В АСПЕКТІ ОНТОЛОГІЧНОЇ ОПОЗИЦІЇ ПРОСТОРУ ТА ЧАСУ

Кіркowska І.С. (Дніпро)

Зasadничим для всіх напрямів дослідження є філософське усвідомлення простору та часу, які оцінюють на основі тлумачення видів діяльності – різні види діяльності людини формують свої простори [2, с. 12]. Про мовний простір ще в 80-ті роки минулого сторіччя писав Ю. Степанов у праці «В тривимірному просторі мови»: «Немає нічого природнішого, як уявити собі мову як простір чи обсяг, у якому люди формують свої ідеї» [5, с. 3; 6, с. 232].

Вивчаючи відношення понять простору та часу в мові, доцільно звернутися передусім до їхнього тлумачення у словникові лінгвістичних термінів Г. Гійома [8, с. 153–157], де наведено трактування ролі цих понять у морфологічній системі французької мови, яка, на думку Г. Гійома, притаманна іншим індоєвропейським мовам. Звісно, розмежування понять простору й часу є передусім категорійним, але протиставлення цих понять відбито у свідомості краще, ніж будь-які інші поняття, виведені ще Аристотелем. Морфологічна опозиція – іменник (план простору) і дієслово (план часу) – визначає систематику частин мови. Вербо-номінальна опозиція як план часу і простору представлена в досвіді людини в такий спосіб: час у його тривалості, а простір власне як образ різного за величиною конкретного чи абстрактного місця дії / події. Таке сприйняття простору та часу є репрезентованим мовною системою, оскільки такий факт «загального мислення» відмінний від того, що можна було назвати «науковим мисленням» (філософія, фізика, математика).

Саме в річищі такого мислення Г. Гійом вивчав лінгвістичні конструкції часу та простору, а також їхню специфіку в морфологічній систематизації частин мови.

Перехід від понять простору й часу в мові корелює з двома лексичними відповідниками *être* та *existence*. Базові категорії світу – предмет, його локалізація в просторі і вияв у часі – обов'язково отримують свою концептуалізацію й «омовлення» [4]. У цьому разі категорію часу в мовознавстві за схожістю з ейнштейнівською теорією відносності поєднано з категорією простору. Згідно з концепцією Г. Гійома, час побудовано за схожістю з простором з *n*-зміними. Він має свою глибину, яка передається послідовністю граматичних способів, свою широту та висоту, що передаються часовою системою. Дослідник постулює, що час не може бути представленим окремішньо, а запозичує свою репрезентацію у просторових засобів. Представлення часу Г. Гійом називає хронотезою і хроногенезом, який є зрізом першого [3]. Услід за Г. Гійомом, багато лінгвістів вивчають час крізь призму простору. На думку Н. Арутюнової, час моделюється термінами простору [1]. Реальний час, наголошує В. Юрченко, який слугує фізичним опертям для мови, ніби на мить зупиняється. Такий час, що зупинився, називається «лінгвістичним хронотопом» (термін М. Бахтіна), тобто опросторованим часом, на основі якого ймовірні лише два відношення: тричленне транзитивне (минулий-теперішній-майбутній) і двочленне асиметричне (раніше-пізніше) [7].

Отже, відчуття часу зумовлене розумовою здатністю індивідуума усвідомлювати себе в просторі та часі. Наслідки цієї саморегулювальної свідомості наявні в західно- та східноєвропейських мовах і мають низку відмінностей.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Время: модели и метафоры. *Язык и время. Логический анализ языка*. Москва : Индрик, 1997. С. 5–15 ; 51–61.
2. Бобрихин А. А. Концептуализация пространства в культуре (на примере традиционной культуры русского населения Урала: дисс. ... канд. филос. наук : 09.00.13. Челябинск, ФГАОУВПО, 2011. 172 с.
3. Гийом Г. Принципы теоретической лингвистики / общ. ред., послесловие и коммент. Л. М. Скрелиной. Москва : Прогресс, 1992. 224 с.
4. Закамулина М. Н. Философское

время в языке: между: между феноменологическим и классическим пониманием. *Moderni vymoženosti vědy : materiály IX mezinárodní vědeckopraktická conference. Díl 39. Filologické vědy (27 ledna – 05 února 2013 roku)*. Praga : Publishing House «Education and Science», 2013. Р. 6. 5. Степанов Ю. С. В трехмерном пространстве языка: семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства. Москва : Наука, 1985. 336 с. 6. Философия: учебник / под ред. проф. В. Н. Лавриненко. Москва : Юрист, 2001. 2-е изд. испр. и доп. 520 с. 7. Юрченко В. С. Языковое поле : лингвофилософский очерк. Саратов, 1996. 53 с. 8. Boone A., Joly A. Dictionnaire terminologique de la systématique du langage. Paris – Montréal : L'Harmattan. 1986. 443 p.

ДЕЯКІ ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ СТУДЕНТАМ-ІНОЗЕМЦЯМ

Кібенко Л.М. (Харків)

Латинська мова необхідна в усіх галузях знань і наук як основа термінотворення.

Майже весь термінологічний вокабуляр, як в медицині, так і в ветеринарній медицині створено на основі елементів латинської та старогрецької мов.

Дотримуючись світових освітніх тенденцій, в нашій академії англомовні програми вперше стали впроваджуватися в 2016 році. Студенти із різних країн проходять у нас курс навчання зі спеціальності «Ветеринарна медицина» англійською мовою.

Відомо, що майже 65% англійських слів мають латинське походження, тому іноземним студентам не є проблематичним засвоювати лексичний матеріал практично без перекладу і механічного запам'ятовування, тому в процесі навчання слід використовувати такі методики, де б англійська мова використовувалася в ролі помічника, а не інтерферентного опонента [1].

Головною метою вивчення латинської мови є запам'ятовування фахових термінів. Більшість біологічних англійських термінів мають греко-латинське походження, тому студентам, які добре володіють англійською мовою, засвоєння лексичних одиниць не є проблематичним.

Під час викладання латини англійською мовою виникають певні труднощі, насамперед у тих студентів, для яких англійська мова не є рідною.

Для успішного засвоєння лексичного матеріалу під час навчання студентів-іноземців латинській мові необхідно створити такі умови для студентів, щоб у них вироблялись навички грамотного і правильного читання.

Для успішного і поетапного засвоєння правил читання розроблена система вправ двох типів: на розвиток навичок читання і на закріплення цих навичок.

Студент, який добре володіє технікою читання, як правило, значно легше засвоює і лексичний мінімум, який необхідний не лише на заняттях з латинської мови, а й при вивченні інших клінічних дисциплін.

Певні труднощі виникають і при вивченні граматики латинської мови, тому що в англійській мові збереглися лише два відмінки іменників: загальний (The Common Case) і присвійний (The Possessive Case) і відношення до інших слів у реченні в англійській мові передаються іменником в загальному відмінку в сполученні з прийменником, тоді як в латинській мові відношення іменника до інших слів у реченні передаються через відмінкові закінчення родового, давального і орудного відмінків.

Отже, студентів-іноземцю слід правильно визначити рід іменника для подальшого правильного узгодження з прикметником. Але іноземним студентам інколи важко оперувати такими граматичними категоріями, як відміна, рід, відмінок. В таких випадках студентам необхідно заучувати слова в словниковій формі, що допомагає говорити не лише про лексичне наповнення слова, але й про деякі його граматичні параметри.

Для запам'ятовування лексики і граматичного матеріалу студентам регулярно пропонується виконання граматичних вправ, які сприяють закріпленню

пройденого матеріалу, а також індивідуальна робота, тестування, проведення диктантів з новою лексикою і усне опитування.

Для вивчення клінічної термінології студентам необхідно запам'ятати кінцеві та початкові терміноелементи греко-латинського походження, які знаходяться в основі словотворення термінів медичного значення

Важливим є також вивчення фармацевтичної термінології. Заучування латинських назв хімічних елементів і сполук буде корисним під час вивчення інших спеціальних дисциплін, таких як хімія, фармакологія та ін.

Ретельна розробка лексичного і граматичного матеріалу, впровадження нових методів навчання сприяють оптимізації навчання студентів латинській мові англійською мовою. Для цього використовуються вправи, які розвивають логічне мислення, свідомість і грамотність використання термінів, вільну орієнтацію в різних підсистемах медико-ветеринарної термінології.

Викладання латинської мови англійською мовою має свої особливості, які пов'язані з подоланням мовного бар'єру у деяких студентів, а також з організацією навчального процесу та контролю знань.

Література

1. Кацман Н. П. Методика преподавания латинского языка. М., 2003. 250 с.

АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД ПОЕЗІЇ НОНСЕНСУ: КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

Коваленко Л.А. (Харків)

Розвиток досліджень у галузі когнітивної лінгвістики сприяє створенню нових інструментів та методик перекладацького аналізу. Особливо плідною у цьому аспекті є теорія концептуальної інтеграції Ж. Фокон'є та М. Тернера [2].

З точки зору цієї теорії перекладацька діяльність є когнітивним процесом, який тлумачиться у термінах інтеграції ментальних просторів, тобто компактних

динамічних пакетів знання, які конструюються і модифікуються у процесі інтерпретації тексту і є унікальними для певної ситуації [2, с. 102].

Ментальні простори оригіналу нонсенсного тексту репрезентують різноманітні асоціативні смислові зв'язки (онтологічні, логічні, лінгвоетологічні (жанрово-стильові), суто лінгвальні (семантичні) або інтертекстуально-прецедентні), пов'язані з тим чи іншим виявом нонсенсу (мовної гри). Щоб відтворити всі ці асоціативні смислові зв'язки комунікативно успішний текст перекладу має активувати у свідомості інтерпретатора усі ментальні простори тексту оригіналу.

Наприклад, гумористичний ефект лімеру Е. Ліра *There was a Young Lady of Tyre, Who swept the loud chords of a lyre; At the sound of each sweep she enraptured the deep, And enchanted the city of Tyre* [3] створюється мультимодально, за взаємодії лінгвальної полісемії (дієслово *sweep* має кілька значень, одне з яких – «підмітати», а інше – «грати на інструменті, перебирати пальцями струни») та ілюстрацією Е. Ліра, що зображає жінку, яка перебирає струни ліри мітлою. Ця ілюстрація і підказує читачам вірну інтерпретацію полісемії, активуючи перше значення лексеми *sweep*.

Відповідно, породжуючий ментальний простір, активований цим лімером, містить інформацію про взаємодію людини з двома типами інструментів – музичними і такими, що використовуються для підмітання. У першому (реальному) ввідному просторі активується елемент LYRE/ЛІРА(СТРУННИЙ ІНСТРУМЕНТ), а також пов'язана з нею дія SWEEP / ПЕРЕБИРАТИ ПАЛЬЦЯМИ СТРУНИ. У другому (фантазійному) ввідному просторі за підтримки зображального модусу активується дія SWEEP/ПІДМІТАТИ. Несумісність цих когнітивних структур у бленді створює гумористичний стимул.

В перекладеному виданні збережені авторські ілюстрації, проте через неспроможність передати оригінальний нонсенс, заснований на полісемії (адже в українській мові немає еквіваленту з такими ж значеннями) і бажаючи зберегти оригінальний задум і сумісність з ілюстрацією, перекладач передає *sweep* як «грати

на лірі мітлою» [1]. Переклад активує лише фантазійний ввідний простір. Відтак, у перекладі залишається лише нонсенс, заснований на порушенні онтологічних норм. Текст і ілюстрація дублюють смисли і мовна гра (лінгвальний нонсенс) втрачається. Хоча гумористичний стимул, створюваний несумісністю активованих когнітивних структур з уявленням про гру на лірі в реальному світі, зберігається, контраст між перебиранням струн ліри і замітанням переходить в імплікацію.

Застосування інструментарію теорії концептуальної інтеграції у перекладацькому аналізі дозволяє, по-перше, ближче підійти до відтворення реальних інтерпретаційних процесів, що передують появі тексту перекладу, і по-друге, знизити суб'єктивність перекладацького аналізу. Перспективи дослідження пов'язуємо із подальшою розробкою запропонованої методики і застосуванням її для аналізу різноманітних виявів мовної гри.

Література

1. Лір Е. Небилиці: вірші та малюнки: пер. з англ., вступ. ст. О. Мокровольського. Київ: Веселка, 1980. 79 с. 2. Fauconnier G. The way we think: Conceptual blending and the mind's hidden complexities. New York : Basic Books, 2002. 440 p. 3. Lear E. A book of nonsense. The Project Gutenberg eBook. URL: <http://www.gutenberg.org/files/13646/13646-h/13646-h.htm> (Last accessed: 17.12.2019).

ПРОЦЕСИ ПИСЬМОВОГО ТА УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ (ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Ковальчук Н.М. (Харків)

Аналіз процесу міжмовного перекладу є важливим для розуміння функціонування свідомості загалом, особливостей перебігу мовленнєвих процесів, а також для ефективного керування формуванням перекладацької компетентності під час навчання майбутніх перекладачів. Попри значний обсяг досліджень,

проблема залишається актуальною, зважаючи на брак всеохоплюючої психолінгвістичної моделі перекладу, як загалом, так і кожного його виду зокрема.

Особливу зацікавленість викликають порівняльні особливості різних видів перекладу, оскільки кожен з них має власну специфіку. Відповідно до гіпотези Д. Жіля [2], процес перекладу забезпечується трьома групами зусиль: сприймання й аналізу тексту оригіналу (ТО), прийняття перекладацьких рішень і продукування тексту перекладу (ТП), а також утримання інформації в короткочасній пам'яті. Кожна з цих груп поглинає певну частку загального обсягу механізму обробки інформації (процесора) в свідомості. Якщо потреби згаданої обробки для виконання конкретного завдання перевищують наявний обсяг процесора, настає його перенасичення і якість виконання завдання погіршується.

Цю гіпотезу була частково підтверджено в дослідженні [2, с.183], де аналізувалась порівняльна ефективність послідовного й синхронного перекладу з іноземної мови (англійської) на рідну (французьку) одного й того ж тексту оригіналу. Однак дані стосовно співвідношення інших видів перекладу або щодо перекладу з рідної мови на іноземну на даний час невідомі. Таким чином, доцільним видалось проведення дослідження щодо вивчення ступеня валідності припущення Д. Жіля стосовно співвідношення письмового й усного (з аркуша) перекладу з рідної (української) мови на іноземну (англійську).

Виходячи з результатів проведеного аналізу, припускаємо, що в процесі письмового перекладу перенасичення механізму обробки інформації трапляється рідко, оскільки він має дискретний характер, тобто зусилля, спрямовані на сприймання, аналіз ТО, прийняття перекладацьких рішень та продукування ТП прикладаються послідовно, а тому наявного обсягу процесора зазвичай є достатньо для забезпечення задовільної якості перекладу. Навантаження на механізми короткочасної пам'яті є мінімальним, бо обидва тексти (ТО і ТП) постійно знаходяться перед очима перекладача і не потребують запам'ятовування.

Усний переклад з аркуша потребує більшого обсягу паралельних зусиль завдяки меншому ступеню їх дискретності – перекладач змушений одночасно

виконувати весь набір дій для перетворення ТО в ТП [див. також 1, 3]. Це вимагає суттєвих зусиль з боку короткочасної пам'яті для утримання в ній загальної стратегії перекладу конкретного фрагмента ТО й координування структурних складових в межах фрази та надфразових єдностей. Оскільки обсяг цього виду пам'яті не перевищує 20-30 секунд, його часто не вистачає для забезпечення згаданих вимог, внаслідок чого суттєво погіршується якість перекладу.

Здатність перекладача ефективно координувати власні паралельні дії в процесі перекладу, аби уникнути перенасичення механізму обробки інформації, можна розвинути шляхом спеціального навчання майбутніх перекладачів.

Література

1. Balling L. W., Hvelplund, K. T. & Sjørup A. C. Evidence of Parallel Processing During Translation. *Meta*. 2014. №59 (2). С. 234–259. 2. Gile D. Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training. Amsterdam, Philadelphia, 2009. 283 p. 3. Tirkkonen-Condit S., Jääskeläinen R. (Eds). Tapping and Mapping the Processes of Translation and Interpreting: Outlooks on empirical research. Amsterdam, Philadelphia, 2000. 176 p.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ковінько К.В., Житницька А.А. (Харків)

Україна входить до переліку країн світу з середнім рівнем володіння англійською мовою, тому на сьогоднішній день її вивчення є важливим викликом та пріоритетом для представників усіх професій. Сучасне викладання іноземної мови важко уявити без використання інформаційних технологій, найбільш поширеними є використання електронних підручників та посібників, які можливо застосовувати за допомогою смартфонів та комп'ютерів, мультимедійних проекторів, інтерактивних дошок, електронних енциклопедій та інших джерел

інформації, онлайн тестів та освітніх програм в мережі Інтернет, матеріалів для дистанційного навчання, проектів та презентацій.

Одним із цікавих видів роботи та засобів підвищення мотивації для вивчення англійської мови є створення майбутніми журналістами мультимедійних презентацій в Microsoft PowerPoint, з використанням аутентичних джерел інформації: британських та американських сайтів новин. Цей вид діяльності допомагає студенту стати активним суб'єктом пізнання.

Використання комп'ютерної презентації дозволяє:

- застосовувати велику кількість графічного матеріалу, що допомагає створювати візуальні ефектні приклади у вигляді схем, діаграм, графічних композицій, тощо;
- інтенсифікувати заняття, зменшивши кількість часу на написання на дошці чи усне пояснення;
- залучити студентів до самостійного процесу навчання та пізнання, що є важливим фактором розвитку загальних та індивідуальних навичок;
- наголосити на значущих моментах інформації під час презентації;
- впливати відразу на декілька видів пам'яті: зорову, слухову, емоційну та в деяких випадках навіть моторну.

Використання презентацій в навчальному процесі можна впроваджувати на всіх етапах навчання, при цьому суть її наочності є незмінною, змінюються лише форми, що пов'язано з цілями використання презентації як засобу навчання та підвищення мотивації до вивчення англійської мови.

Створення презентацій є важливим компонентом проектної роботи студентів. Сучасний процес навчання неможливо уявити без мультимедійних презентацій. Студенти використовують Інтернет для добору інформації, яку вони застосовують у своїх презентаціях, при цьому активно навчаються в поза аудиторний час. Під час створення презентації студенти мають унікальну можливість систематизувати та закріпити набуті знання та навички. При цьому надзвичайно важливим аспектом є зацікавленість у самостійній творчій роботі, відчуття значущості результатів своєї

роботи, оскільки презентація – це головний методичний матеріал для проведення заняття. З власного досвіду можна відзначити, що кожного року студенти виконують презентації з більшим інтересом, набагато якісніше, професійніше та відчуючи свою успішність та покращуючи свої навички та вміння.

Ще одним визначним та важливим фактором виявлення успішності та вмотивованості під час мультимедійних презентацій є можливість висловлення власної думки та дискусії між учасниками процесу, закріплення використання активної лексики та одночасне захоплення предметом власної спеціальності.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ МОВЛЕННЄВОГО АКТУ КЕПКУВАННЯ

Колодяжна К. В. (Київ)

Дружнє кепкування є антиподом агресивного глузування. Не дивлячись на позитивну тональність спілкування, адресант виступає в ролі нападника мовленнєвого акту кепкування, а адресат так само, як і в мовленнєвому акті глузування, залишається адресатом-жертвою. Метою кепкування, на відміну від глузування, є солідаризація учасників комунікації шляхом отримання насолоди від спільно пережитих позитивних емоцій [2, с. 18]. В ході дослідження було встановлено, що мовленнєвий акт кепкування набуває форми лише непрямих мовленнєвих актів, адже за поверхневою структурою таке висловлення є негативним, а за глибинною – позитивним, тобто мовленнєвий акт кепкування є таким, що містить експліцитну локуцію висміювання, а ілокутивна мета якого є виразити позитивне ставлення до адресата-жертви, підкреслити свою симпатію до нього стосовно предмета кепкування – фізичних або розумових здібностей адресата, його зовнішності, почуттів, хобі тощо. Мовна реалізація мовленнєвого акту кепкування є ідентичною мовній реалізації мовленнєвого акту глузування [1, с. 11]. Відмінність постає на рівні інтенції адресанта-нападника і його впевненості, що завдяки набору спільних пресупозицій разом з наявністю невербальних

контекстуалізаційних маркерів (далі НКМ, під якими услід за Гумперцем розуміємо невербальні елементи спілкування, що сигналізують адресату про належну інтерпретацію висловлення [4, р. 231]) адресат-жертва декодує висловлення як необразливе, жартівливе.

Мовленнєвий акт кепкування реалізується через прямі і непрямі засоби мови, як от: а) наявність лексичних одиниць з негативною конотацією, б) порівняння з об'єктами, що, як відомо, мають негативні характеристики, в) висловлення-коментарі, що є негативними за значенням, г) гіперболізація – емфатичне перебільшення рис, фактів, подій тощо за допомогою лексичних одиниць, д) словесне передражнювання, е) вживання вказівного й особистого займенників, є) засоби транспозиції значення – іронія, метафора, метонімія, алюзія, натяк, словесний каламбур. Розглянемо приклад спілкування між близькими співрозмовниками:

He poked her in the arm playfully. "I'm baring my soul to you, here. You can afford to be a little more gracious," he said.

"You're the nastiest boy," she teased smiling kindly.

He laughed and slung an arm around her shoulders, pulling her close. "You don't have to get angry." (French, 2013, p. 343).

У спілкуванні беруть участь чоловік і дружина. Чоловік стверджує, що жінка має бути більш люб'язною, адже він відкриває їй душу. Дружина, кепкуючи, зауважує, що чоловік є найогиднішим хлопцем *"You're the nastiest boy"*. За прагматичним типом висловлення дружини є констативом, і це надає йому категоричності. Також категоричність мовленнєвого акту підсилюється прикметником *"the nastiest"*, який знаходиться у найвищому ступені порівняння і слугує в якості експліцитно негативно-оцінювальної номінації з боку адресата – жертви кепкування. Висловлення адресанта-нападника суперечить Принципу Кооперації, порушуючи максимум релевантності [3, с. 42]. Дружина, ухиляючись від теми спілкування, не реагує на слова чоловіка. Окрім цього, НКМ (доброзичлива посмішка адресанта-нападника) сигналізує про несерйозність критики. Чоловік не

ображається на дружину, розуміючи, що вони обоє кепкують, що підсилюється сміхом та обіймами. Перлокутивний ефект дозволяє стверджувати, що висловлення не сприймається у якості прямого мовленнєвого акту з ілюкцією образи, а, навпаки, сприймається як непрямий мовленнєвий акт кепкування, який солідаризує учасників комунікації “*He laughed and slung an arm around her shoulders, pulling her close*”. Близькі стосунки між учасниками спілкування, що супроводжуються НКМ, дозволяють співрозмовникам через буквальне негативне значення висловлення виразити позитивний імпліцитний смисл, що їх лише зближує.

Таким чином, явище кепкування дозволяє гратися з конвенційним негативним експліцитним значенням висловлення, яке у свою чергу генерує прагматичне, контекстуально зумовлене позитивне імпліцитне значення.

Література

1. Колодяжна, К. Глузування як тип розмовного гумору. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2018. Вип. 29 (68). С. 10–13.
2. Eder D. “Go get ya a french!”: Romantic and sexual teasing among adolescent girls. *Gender and Conversational Interaction*. Ed. by D. Tannen. New York: Oxford University Press, 1993. P. 17–31.
3. Grice H. Logic and Conversation. *Syntax and Semantics*. Ed. by P. Cole, J. L. Morgan. New York: Academic Press. 1975. Vol. 3. P. 41-58.
4. Gumperz J. (1992). Contextualization and understanding. *Rethinking context: language as an interactive phenomenon*. Ed. by A. Duranti, C. Goodwin. Cambridge: Cambridge University Press, 1992. P. 229–252.

КЛАСИФІКАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ У ДОКУМЕНТАХ РАДИ ЄВРОПИ З МОВНОЇ ОСВІТИ

Конотоп О. С. (Чернігів)

У двох ключових документах Ради Європи з мовної політики і освіти, які розміщені на сайті <https://www.coe.int/web/education> – Загальноєвропейських

Рекомендаціях з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (ЗЄР) (2003) та Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors (CEFR) (2018) навчально-стратегічна (НСТК) компетентність визначається пріоритетним напрямком освіти. Для позначення НСТК автори (ЗЄР) (2003) та CEFR (2018) використовують англomовний термін «strategic competence». Укладачі CEFR (2018) володіння мовою розглядають як здатність здійснювати комунікацію, спираючись на загальні та комунікативні компетентності (мовленнєві, соціолінгвістичні та прагматичні) активуючи відповідні комунікативні стратегії [2, с. 32].

Відповідно до ЗЄР (2003), стратегія є певним чином організована, цілеспрямована та керована лінія поведінки, обрана індивідом для виконання завдання, яке він/вона ставить собі сам/сама, або з яким він/вона стикається [1, с. 25], а стратегії — це мовленнєві засоби, які користувач мовою застосовує для мобілізації та балансу своїх ресурсів, активізації вмінь та навичок, для того щоб задовольнити комунікативні потреби у певному контексті та успішно виконати поставлене завдання у найбільш зрозумілий або найбільш економний можливий спосіб залежно від його/її конкретної мети [1, с. 57]. Автори CEFR (2018) класифікують комунікативні мовленнєві стратегії на рецептивні (англomовний термін «reception»), продуктивні (англomовний термін «production»), інтерактивні (англomовний термін «interactive») та медіаційні (англomовний термін «mediation») [2, с. 54, с. 68, с. 82, с. 104].

До рецептивних комунікативних мовленнєвих стратегій розробники CEFR (2018) відносять ідентифікацію сигналів (англomовний термін «Identifying cues»), припущення і висновки (англomовний термін «Inferring») [2, с. 54]; до продуктивних – планування (англomовний термін «Planning»), компенсування (англomовний термін «Compensating»), контроль і самоконтроль (англomовний термін «Monitoring and Repair») [2, с. 68]; до інтерактивних – вступ до розмови (англomовний термін «Taking the floor (Turntaking)»), співпраця (англomовний термін «Cooperating»), запит роз’яснення (англomовний термін «Asking for

clarification») [2, с. 82]; до медіацій них – 1) стратегії пояснення нового концепта (англомовний термін «strategies to explain a new concept»), які складаються із стратегій активізації існуючих знань (англомовний термін «Linking to previous knowledge»), стратегій поділу складної інформації (англомовний термін «Breaking down complicated information») та стратегій адаптації мови (англомовний термін «Adapting language») та 2) стратегії спрощення тексту (англомовний термін «strategies to simplify a text»), які складаються із стратегій ампліфікації тексту (англомовний термін «Amplifying a dense text») та упорядкування тексту (англомовний термін «Streamlining a text») [2, с. 104].

Вивчення і аналіз ключових документів Ради Європи ЗЄР (2003) та CEFR (2018) засвідчив важливість формування НСтК у учнів/студентів під час формування іншомовної комунікативної компетентності. Формуючи іншомовну комунікативну компетентність, перед учителем/викладачем стоїть завдання допомогти учням/студентам оволодіти певними комунікативними стратегіями, які дозволять їм успішно здійснювати різні види комунікативної мовленнєвої діяльності: сприймання (рецептивні стратегії), продукування (продуктивні стратегії), інтеракцію (інтерактивні стратегії), медіацію (посередницькі стратегії).

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с. 2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors, 2018. 235 p.

ЯЗЫК И КУЛЬТУРА В АСПЕКТЕ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИИ

Коринь С. Н. (Харьков)

В современном языкознании в рамках антропоцентрической парадигмы научный интерес представляют исследования языка с точки зрения лингвокультурологии. Лингвокультурология – комплексная научная дисциплина, возникшая на стыке лингвистики и культурологии, изучающая взаимосвязь и взаимодействие культуры и языка в его функционировании и исследующая этот процесс как целостную структуру единиц в единстве их языкового и внеязыкового содержания при помощи системных методов и с ориентацией на современные приоритеты, отражающие новую систему ценностей [2, с. 4].

Вопрос соотношения языкового и культурного находится в центре внимания лингвистов, культурологов, психологов. Термин «культура» имеет ряд определений. Так, Ю. М. Лотман определяет культуру как «совокупность внегенетически (ненаследованно) приобретенной информации, способов ее организации и хранения [3, с. 394]. Согласно Н. Ф. Алефиренко, такое определение выводит нас на осмысление роли языка и дальнейшем развитии культуры. Информационно-деятельностная специфика человеческого общества заключается в наличии особых систем накопления, хранения и передачи коллективной информации, важнейшей из которых является язык [1, с. 23].

В последнее время наметилась тенденция разграничивать когнитивный концепт и лингвокультурный концепт. Например, Г. Г. Слышкин сводит эти отличия к следующему: «1) для когнитивиста одному концепту соответствует одна языковая единица; для лингвокультуролога концепт может и должен реализовываться при помощи целого ряда единиц языка; 2) для когнитивиста каждому слову соответствует свой концепт; для лингвокультуролога именами концептов является ограниченное число культурно значимых единиц (концептами являются лишь абстрактные сущности)» [4, с. 22].

В стилистических трансформациях в процессе метафоризации важен процесс актуализации третьего, не явного значения, а метафора является механизмом

получения новых языковых знаний, одним из распространенных способов пополнения лексической базы языка.

Wahrhaftig, Grenouille, der solitäre Zeck, das Scheusal, der Unmensch Grenouille, der Liebe nie empfunden hatte und Liebe nie inspirieren, stand an jenem Märztag an der Stadtmauer von Gasse und liebte und war zutieft beliebt von seiner Liebe (6, S. 142).

В приведенном примере автор употребляет метафору для создания второго плана, а именно отрицательного эмоционального восприятия героя. Создается экспрессивный эффект. Речь идет о диалоге, который на первый взгляд кажется односторонним монологом, но на самом деле имеет цель вызвать отклик у реципиента. Согласно В. Н. Телия, такой диалог призван изменить систему воззрений реципиента и настроить его на погружение в предлагаемый авторской концепцией мир ценностей и соответствующих им поступков и деяний. Этот эффект «достигается передачей того эмоционально-окрашенного субъективно-оценочного отношения автора к миру, которое как бы надстраивается над словесно-языковой формой его отображения и обеспечивает осознание сюжета во всей культурно-ценностной палитре» [5, с. 27].

Литература

1. Алефиренко Н. Ф. Поэтическая энергия слова. Синергетика языка, сознания и культуры. М.: Academia. 2002. 402 с. 2. Воробьев В. В. Лингвокультурологическая парадигма личности. М., 1996. 256 с. 3. Лотман Ю. М. Семиосфера. С.-Петербург: Искусство-СПБ, 2000. 704 с. 4. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты: дис. ... д-ра филол. наук. Волгоград, 2004. 5. Телия В. Н. Метафора как модель смыслопроизводства и ее экспрессивно-оценочная функция. Метафора в языке и тексте. М.: Наука, 1988. С. 26–51. 6. Süsskind P. Das Parfum. Die Geschichte eines Mörders. Zürich: Diogenes Verlag, 1994. 189 S.

WHITE PAPERS IN DENTISTRY JOURNALS

Kostenko V. G., Solohor I. M. (Poltava)

Professional discourse has come the subject of extensive research in several disciplines such as discourse analysis, linguistics, sociology for the recent three decades. Professional discourse has been investigated less systematically and less thoroughly in terms of specialized texts and genres. Professional communication regarded as a subtype of professional communication, often occurs in complex organizational or institutional contexts [2], and dentistry is among them [4, c. 214]. Today dentistry is known as a highly technology-advanced field. Dental professionals are facing an influx of new and improved technology that can help them be more efficient and effective in their practice. Traditionally, special dentistry journals include special sections headed as *new products*, *dental industry marketplace*, *industry news* that present publications delivering information that is of value to dentistry specialist community. These publications focus on technology products (devices, equipment, etc) to use or to sell, their technical properties and expected consumers' benefits.

This paper aimed at analyzing the genre characteristics of the above-mentioned publications and the intersection between different discourses (scientific, technical, promotional, and, to less extent, financial) and genres (research article, datasheets, technical descriptions, advertising texts) within the text forms to determine how this influences on the shaping of this specific genre construct and to identify its genre.

This study is a corpus-based research guided by the theoretical and conceptual framework of genre analysis. The corpus of texts studied included 150 trade publications from two highly recognized dentistry journals, *British Dental Journal* and *Journal of American Dental Association*, for 2015 – 2017. Genres are studied as objects that mediate socially organized activities [1, c. 45]. They are tools to carry out community activities and to negotiate meaning within the community. The text belonging to a genre was seen through the social and discourse roles performed by text sender and receiver, through sharing certain communicative purposes, content, textual and rhetorical features [3, c. 290]. The roles between the communicating parties within the context described can be

defined as symmetrical that is an inherent feature of science discourse. The purpose of the texts studied is not only to provide prompt, professionally relevant information about highly intellectual new products, but to promote the products as well by appealing to the addressees as potential consumers. Like research articles, the trade publications base upon thorough research findings and are designed to meet the specific demands; they use information and arguments that work well to inform the target audience. Their structure is somewhat similar to those of the originals research articles and typical includes such sections as introduction, defining the context and major issue of the report; new findings and their relevance, explaining the benefits of the products clearly; conclusion, discussing and emphasizing new findings and advances of the products presented in comparison with previous ones. The last section is optional, but often seen, that includes sources (references), usually four-five entries. The texts studied present a serious and reliable images (or other visualisations as diagrams, or schemes) of the products supporting their being well-thought-of, tested and approved, i.e. of high quality, thus they evoke a serious and responsible attitude as scientific papers typical do. At the same times, visualisation is an inseparable part of advertisement. The texts studied are also written to highlight success with certain products or services, and in this way, a company's success.

Thus, by their genre traits, the text constructs described can be characterized as internal (for intra-discourse professional community) white papers.

References

1. Bhatia V. K. *Analysing Genre: Language Use in Professional Settings*. London: Longman, 1993. 246 p.
2. Henze B., Miller C., Carradini, S. *Technical communication. Genre across Borders*. URL: <http://genreacrossborders.org/research/technical-communication>. (Last accessed: 17.11. 2019).
3. Luzon M. J. *Genre Analysis in Technical Communication*. *IEEE Transactions on Professional Communication*. 2005. 48 (3). P. 285–295. DOI: 10.1109/TPC.2005.853937.
4. Sheshukova O. V., Padalka A. I., Trufanova V. P., Polishchuk N. V., Kostenko V. G. *Communication and interpersonal skills in practice of pediatric dentistry*. *Світ медицини та біології*. № 2(64). С. 213–216.

СКЛАДОВІ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАВЧАННІ ЕКОНОМІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Котляров Д. М. (Харків)

У наш час стрімко зростає потреба у фаховому перекладі, що визначає необхідність відповідної підготовки студентів перекладацьких спеціальностей, уточнення змісту їхнього навчання. Неможливість опанування студентами усієї множини різних галузей фахового перекладу, спрямовує увагу на основні з них, до яких належать економічний переклад. Важливість перекладу у галузі економіки обумовлена глобалізацією сучасного економічного простору та статусом англійської мови як мови міжнародного спілкування в цій галузі.

Відповідність рівня підготовки перекладачів ґрунтуються на їхній фаховій компетентності [1; 6; 7]. Узагальнюючи досвід досліджень цього поняття, І. П. Липко виокремлює у ньому п'ять складових: білінгвальну, екстралінгвістичну, перекладацьку, особистісну та стратегічну компетентності [4]. Оскільки особистісна компетентність є індивідуальною рисою, а стратегічна стосується уміння координувати усі інші складові, зупинимося на перших трьох складових фахової компетентності перекладача. Білінгвальна субкомпетентність включає знання двох мов та володіння ними й базується на фонетичній, граматичній, лексичній, орфоепічній тощо компетенціях, які інтегровано реалізуються у мовленнєвих уміннях (аудіювання, говоріння, читання і письмо). [4].

Навчання економічного перекладу здійснюється починаючи з 4 курсу, що дозволяє припускати наявність в студентів достатньо високого рівня володіння іноземною мовою. Але ця складова фахової компетентності передбачає й знання термінології, а це пов'язує її із наступною складовою.

Екстралінгвістична субкомпетентність включає різноманітні фонові і предметні знання. До останніх відноситься інформація щодо поняттєвого складу певної галузі людської діяльності [4]. Отже, слід погодитися із думкою В. В. Виноградова, що будь – які «спроби упорядкування термінів без попереднього аналізу понять, що ними виражаються, залишаються безрезультатними» [2, с. 87].

Передача англійських термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При передачі економічної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом. Нерозривний зв'язок економічних понять і відповідних їм термінів виявляється в тому, що упорядкування економічної термінології неможливо без досить глибокої наукової розробки економічних понять, їх логічного аналізу і точного визначення. Якщо економічні поняття визначені недостатньо ясно, про точну, термінологію не може бути і мови [5].

Дійсно, найбільші проблеми у навчанні економічного перекладу виникають саме через нестачу у студентів предметних знань у цій галузі, що спричиняє неправильний переклад термінів. З огляду на цю обставину, що студенти не вивчають економіку як навчальну дисципліну, доцільним здається розробка завдань для індивідуальної роботи студентів з метою отримання ними достатнього обсягу фонових знань.

Література

1. Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика: учебное пособие. Санкт-Петербург, 2004. 288 с.
2. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва, 2001. 224 с.
3. Латышев Л. К., Семенов А. Л. Перевод: теория, практика и методика преподавания: учебное пособие. Москва, 2003. 192 с.
4. Липко І.П. Фахова компетентність та зміст навчання перекладу у галузі міжнародних відносин. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/7134> (Дата звернення: 17.12.2019).
5. Лютвієва Я.П. Переклад англійських економічних термінів. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/7134> (Дата звернення: 17.12.2019).
6. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение: учеб. пособие. Москва, 2004. 424 с.
7. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності : підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця, 2013. 376 с.

МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Котова А. В., Сердюк В. М. (Харків)

Мова – основний об’єкт дослідження лінгвокультурології, яка фокусує увагу на соціальному аспекті мовних явищ і процесів [2, с. 96]. Як соціальне явище мова проявляється в індивідуальній і колективній мовній свідомості, носієм якої вважається мовленнєва особистість, тобто людина, що існує в мовленнєвому просторі – у спілкуванні, стереотипах комунікативної поведінки, зафіксованих у мові, в значеннях мовних одиниць і смислах текстів [5, с. 88]. Лінгвокультурна особистість є хранителем культури в мовному середовищі.

У сучасній психології особистість розглядається науковцями як індивід в соціально-біологічній єдності, роль якого полягає у спільній діяльності з іншими індивідами; та як системна якість індивіда, що формується в умовах сучасної діяльності і в спілкуванні [4, с. 193], і представляє собою відмінну і відносно стабільну модель поведінки, мислення, мотивів і емоцій [6, с. 58]. Мовна свідомість, що входить до складу мовленнєвої організації, є проявом мовленнєвої діяльності індивіда, а саме процесів говоріння, письма, розуміння. Мовленнєва діяльність й мовленнєва організація пов’язані між собою як сутність і явище.

Мовленнєва організація включає мовленнєву здатність як можливість навчитися вести мовне спілкування; комунікативну потребу, спрямованість на комунікативні умови, на учасників спілкування, носіїв культури; комунікативну компетенцію – вміння здійснювати спілкування для досягнення мети; мовленнєву поведінку як усвідомлену і неусвідомлену систему вчинків, що розкриваються в образі життя учасників спілкування; мовну свідомість як «активне вербальне відображення у внутрішньому світі людини її зовнішнього світу» [3, с. 24].

На думку лінгвістів, мовленнєва діяльність – не просто мовленнєва активність, навіть не мовлення, не акт, не процес індивідуального користування мовою і не спілкування загалом. Це – абсолютно особливий структурний і змістовий феномен, який визначає характер взаємодії людей у процесі мовленнєвого спілкування. Мовленнєва діяльність виконує функцію

цілеспрямованого, мотивованого, активного, живого процесу прийому або відтворення повідомлення, організованого мовою і мовленням, формування та формулювання думки під час спілкування. Мовленнєва діяльність являє собою основний та універсальний засіб спілкування у людському середовищі. Крім того, мовленнєва діяльність – засіб пізнання навколишнього світу людини, обов'язкова умова пізнавальної діяльності особистості. Мовленнєва діяльність відіграє суттєву роль у психічній інтелектуальній діяльності людини, беручи участь у процесах її творчості та мислення. Саме завдяки мовленнєвій діяльності особистість набуває суспільно-історичного досвіду (дет. див. [1, с. 257-260]).

Отже, мовленнєва діяльність лінгвокультурної особистості являє собою явище процесу породження і використання мови з метою спілкування комунікантів, що є важливим способом їх впливу один на одного. Мовленнєва діяльність має соціальну спрямованість, проявляючи себе в різних ситуаціях реальної комунікації людини з огляду на екстралінгвістичні чинники.

Література

1. Дячук Н. В. Реалії мовленнєвої діяльності: психолінгвістичний підхід. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*: зб. наук. праць. Острог: Вид-во Острозького нац. ун-ту «Острозька академія», 2015. Вип. 58. С. 257-260.
2. Карасик В. И. Аспекты языковой личности. *Проблемы речевой коммуникации*: межвуз. сборник науч. трудов / Под ред. М. А. Кормилициной. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2003. 296 с.
3. Лурия А. Р. Язык и сознание. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1998. 320 с.
4. Психология. Словарь / Под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. Москва: Просвещение, 1990. 494 с.
5. Стернин И. А. Коммуникативное поведение. Профессиональная коммуникативная личность. Воронеж: Истоки, 2007. 194 с.
6. Banvard P., Hayes N. *Psychology: Theory and Application*. London: Sage, 1994. 137 p.

THE MULTIMODAL REPRESENTATION OF *SADNESS* AND *DISGUST* IN CINEMATIC DISCOURSE

Krysanova T.A. (Lutsk)

This paper addresses multimodal issues of constructing the emotions of sadness and disgust in cinematic discourse. From the psychological perspective emotions are “entailed or instantiated by physical processes in the brain or body and thus can be explained by events in the physical world” [2]. Sadness and disgust are basic emotions, a universal attribute of a person, characterized by a combination of biological and social nature. The specific feature of film emotions is their ability to be constructed on the basis of certain models. In cinematic discourse emotions of sadness and disgust appear as multimodal emergent discursive constructs, the entity of verbal, non-verbal and cinematographic, based on the semiotic nature of cinematic discourse. It determines the main characteristics of film emotions as film is the medium for their actualization.

Emotions in cinematic discourse are constructed by filmmakers and actors according to the author’s intentions indicated in the script – i.e. represented by linguistic, nonverbal and cinematographic resources and the interaction between different modes. A semiotic resource is a semiotic system of meaning representation by means of syntagmatically and paradigmatically combined signs, “the actions and artefacts we use to communicate” [4, p.3]. Three semiotic resources jointly construct the film emotive meaning: the verbal resource, represented by the verbal language; the non-verbal resource including gestures, facial expression, prosody, etc., and the cinematographic resource, which includes the signs of the cinematographic nature – music, sound, light, camera movement, etc. Although cinematic discourse contains heterogeneous semiotic resources, they make a single perceptual flow. The combination and interaction of meanings created by each semiotic resource promotes the emergence of the common meaning. The process of emotive meaning making involves visual and acoustic modes, which interact producing different combinations aimed at actualizing the meaning sequences. Mode, as G. Kress [3, p.27] claims, is “a socially defined and culturally conditioned resource for the process of meaning making”, realized through perceptual modalities. The combination of modes

varies in time and space producing semantic sequences. Therefore, a multimodal approach to film emotions focuses specifically on combining the modes and semiotic resources of emotive meaning making for the communication between filmmakers and viewers.

Applying the multimodal approach to the analysis of sadness and disgust in cinematic discourse enables to reveal the ways of negative emotive meaning-making through the combination of modes and semiotic resources. As Bateman and Schmidt [1, p. 90] claim, the principles of combinatorics are a key issue in multimodal analysis and shed light on how meaning is produced in film.

The analysis reveals that the construction of sadness and disgust in cinematic discourse occurs according to certain patterns. Multiple semiotic means form combinations that produce specific models of multimodal actualization of negative emotions. Empirically, the analysis has revealed eight basic models of negative emotive meaning-making: three- / two-componential combinatorial, convergent / divergent, synchronous / sequential, parity / non-parity models. The combinations of these models can make different configurations, depending on the author's intentions, film genre, and cinematic techniques, specific for each negative emotion. It emphasizes the dynamic character of negative emotions in cinematic discourse. Statistically, this research has also proved that two-componential combinatorial, convergent, synchronous, and non-parity patterns are more frequently used for the actualization of sadness and disgust in cinematic discourse.

References

1. Bateman A. & Schmidt K.-H. *Multimodal Film Analysis. How Films Mean*. London, New York: Routledge. 2012. 330 p.
2. Barret L. *How Emotions are Made. The Secret Life of the Brain*. Boston & New York: Houghton. 2017. 449 p.
3. Kress G. *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. London & New York: Routledge. 2010. 212 p.
4. Leeuwen T. van. *Introducing Social Semiotics*. London: Routledge. 2006. 301 p.

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ МОВЛЕННЕВОГО АКТУ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Крупкіна Т.В. (Харків)

У доповіді систематизуються стратегії і тактики, які використовує мовець у ході реалізації мовленнєвого акту застереження у сучасному німецькомовному діалогічному дискурсі.

Застереження розглядається як гібридний іллокутивний тип, що характеризується одночасною реалізацією двох іллокуцій – асертивної і директивної. Ці іллокуції пов'язані на рівні пропозиційного змісту: директивна складова становить спонукання адресата до певної дії, а асертивна складова – повідомлення певного негативного для адресата стану справ, релевантного для предикованої у спонуканні дії.

Під стратегією ми, слід за І.Є. Фроловою, розуміємо як механізм, що забезпечує розгортання процесу й послідовність його етапів [3, с. 83–87]. Дискурсивною тактикою, за тлумаченням Л.Р. Безуглої, є спосіб реалізації стратегії, що впливає на вибір засобів здійснення комунікативних дій, що обирає комунікант під час спілкування [1, с. 82–89]. У дискурсивному просторі стратегії здатні комбінуватися, а одне й те саме явище можна віднести і до стратегії, і до тактики у межах іншої стратегії [2, с. 14].

Аналіз реалізацій мовленнєвого акту застереження у німецькомовному діалогічному дискурсі дозволив виокремити такі групи стратегій, кожній з яких підпорядковані певний набір тактик:

1. Стратегія переконування. Вона є найпоширенішою, що зумовлено вагомою роллю умови щирості в когнітивно-прагматичній програмі комуніканта. Тобто мовець дійсно вірить, що за умови виконання дії, інтендованої у мовленнєвому акті застереження, адресату вдасться уникнути негативних наслідків. Для реалізації даної стратегії виділяємо такі тактики:

1.1. Тактика наполягання.

1.2. Тактика аргументації.

1.3. Тактика роз'яснювання.

2. Стратегія маніпуляції. Ця стратегія реалізується за умови власного інтересу мовця до здійснення або нездійснення предикованої дії. Мовець використовує такі тактики:

2.1. Тактика залякування.

2.2. Тактика морального пресингу.

2.3. Тактика висунення несприятливих прогнозів.

3. Стратегія турботи. Ця стратегія передбачає реалізацію таких тактик:

3.1. Тактика висунення несприятливих прогнозів.

3.2. Тактика наполягання.

3.3. Тактика аргументації.

3.4. Тактика роз'яснювання.

3.5. Тактика заміни спонукання на питання.

Як ми бачимо з наведеної класифікації, для реалізації різних стратегій можуть бути використані одні й ті ж дискурсивні тактики. Знання контексту певного дискурсивного фрагменту дає підставу визначити, який мотив керує мовцем та які тактики він використовує для реалізації того чи іншого мотиву або стратегії.

Перспективи подальшого дослідження полягають у встановленні способів і засобів вираження мовленнєвого акту застереження у сучасному німецькомовному діалогічному дискурсі, а також у поглибленні когнітивно-прагматичного аналізу в напрямку побудови відповідного акціонального фрейму.

Література

1. Безугла Л.Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. 332 с. 2. Белова А.Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс» у сучасній лінгвістиці. *Вісник КНУ ім. Т.Г.Шевченка. Іноземна філологія*. 2002. Вип. 32. С.11–14. 3. Фролова І.Є. Система основних понять прагматичного аналізу. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. 2006. № 726. С. 83–87.

ВАЖЛИВІСТЬ СОЦІО-КУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТУ ПРИ ВИВЧЕННІ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СПЕЦІАЛІЗОВАНОМУ МОВНОМУ ЗВО

Кузьміна В.С., Іваніга О.В. (Харків)

Як відомо, одна з основних задач навчання іноземної мови на сучасному етапі розвитку методики – «використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур цивілізацій сучасного світу» [1] - загострює особливу увагу до соціокультурного складника іншомовної комунікативної компетенції.

Головною метою навчання іноземної мови визначено формування іншомовної комунікативної компетенції, яку розуміють як здатність до міжкультурного іншомовного спілкування. Студенти спеціалізованих мовних вузів – це майбутні фахівці, які повинні застосовувати сукупність соціолінгвістичних, соціо-психологічних, країнознавчих та міжкультурних знань для досягнення порозуміння між особами або групами, які є представниками різних соціумів.

Наш досвід навчання та викладання в мовному ЗВО свідчить, що навчанню соціокультурному компоненту, тобто знанням та вмінням, які необхідні фахівцю з іноземної мови для того, щоб правильно розуміти своїх іноземних співрозмовників, а також правильно себе поводити, по-перше, не відводиться достатньо часу, по-друге, матеріали, які застосовуються для навчання різних аспектів мови, наприклад, граматики, не досить насичені матеріалами, які несуть соціокультурне навантаження.

Тому ми вважаємо необхідним включати соціокультурний компонент в усі аспекти вивчення іноземної мови, так як неможливо оволодіти мовою, не знаючи культури, історії, географії, літератури та політики країни тощо. Початком цього процесу, на наш погляд, може послужити розробка серії інтерактивних вправ для розвитку граматичних навичок для студентів 3 курсу.

Сутність комунікативного підходу зводиться до інтерактивної природи спілкування, яка передбачає обмін думками, почуттями та ідеями між співрозмовниками. На жаль, викладачі дуже рідко використовують інтерактивні та

творчі завдання при роботі з безособовими формам дієслова (вербідами) на 3 курсі мовного вузу. Різноманітні збірники граматичних вправ [1], [2], [3], [4] пропонують такі види робіт як знаходження та виявлення форми та функції граматичного явища, що вивчається; перетворення інфінітива дієслова, що надається в дужках, на необхідну форму вербиду; перефразування з використанням однієї або декількох форм вербидів з моделлю або без неї; підстановочні таблиці; з'єднання початку та кінця фрази; завершення речення необхідною формою вербиду за зразком; питально-відповідні завдання (дуже рідко) та переклад окремих речень або коротких текстів з іноземної мови на рідну та навпаки.

Ми далекі від думки, що всі ці види вправ не потрібні або морально застарілі. Вони є першими кроками в опануванні цього дуже складного граматичного явища, тому що допомагають довести до автоматизму вживання цих форм. Крім того, вони необхідні як для аналізу безособових форм дієслова так і для порівняння їх використання в рідній та іноземній мові, особливо, якщо ми навчаємо філологів. Але опрацьований таким чином граматичний матеріал, якби залишається в пасиві учнів, він мало або ж зовсім не використовується в реальному спілкуванні.

Література

1. Богин Г.И. Герменевтически и риторически ориентированная методика обучения иностранному языку. *Русский язык за рубежом*. М., 2000. № 3-4. С. 72-82.
2. Блох М. Я. Теоретическая грамматика английского языка: учебник для студентов филол. фак. ун-тов и фак. англ.яз. пед. вузов. М.: Высш. школа, 1983. 383 с.
3. Каушанская В.Л. Сборник упражнений по грамматике английского языка: учебное пособие / [Каушанская В.Л., Ковнер Р.Л., Кожевникова О.Н., Прокофьева Е.В., Райнес З.М., Сквирская С.Е., Цырлина Ф.Я.]. Л.: Просвещение, 1973. 139 с.
4. Крылова И.П., Гордон Е.М. Грамматика современного английского языка: учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. 9-е изд. М.: Книжный дом «Университет»: Высшая школа, 2003. 448 с.
5. Латышев Л.К. Технология перевода: учебное пособие для студентов вузов. М.: Академия, 2008. 320 с.

ATTEMPT-SUPPRESSING STRATEGY AND TACTICS

Lavrinenko I. M. (Kharkiv)

The work concentrates on the problem of attempt-suppressing strategy actualization in the English cinematic discourse.

Attempt-suppressing strategy permits the speaker to continue the speech contribution, it is classified into two types: initiative and responsive. Initiative strategy is actualized by statement tactics, responsive strategy is actualized by (dis)agreement tactics and tactics of doubt / assumption in cinematic discourse [3].

Statement tactics actualizes turns smoothly and with interruption in the transition relevance place (TRP). This tactics describes a fact or action, statement. The speaker chooses tactics of attempt-suppressing strategy actualization to save the current theme of speech or indicate the switch of attention from one topic to another [2, p. 140].

Agreement / disagreement tactics actualizes turn-taking in the potential TRP. It actualizes turn-taking with interruption or smoothly when turns are coordinated by addressing. Metadiscursive tactics of agreement / disagreement are accompanied by informative aspect – if a speaker agrees or disagrees with the given information [1], if a person agrees or disagrees with the offered way of discourse developing [3]. This tactics is responding. For example, Drew does not agree with the decision to finish the meeting and applies tactics of disagreement(873), meant to prolong the interaction:

PARRISH 872: *Shall we adjourn?*

DREW 873: *But the matter^{is} still on the table, Bill [Meet Joe Black]*

Tactics of doubt / assumption as a way of actualizing attempt-suppressing strategy is less frequent. It is applied to suppress turn in the potential TRP and it actualizes turns smoothly and with interruption. Tactics of doubt is applied in cases of doubt about some fact or action. For example Max takes turn by tactics of interrogation (582), he is sure about the positive answer and does not take seriously the responsive act of William (583) and suppresses his turn, his topic by applying tactics of assumption (584):

MAX 582: *You have^{not} slept with her, have you?*

WILLIAM 583: *That is a cheap question and the answer is, of course, no comment.*

MAX 584: *No comment means yes.*

WILLIAM 585: *No, it does ^{not}* [Notting Hill]

Attempt-suppressing strategy is actualized by techniques of topic switching and by overlapping. In the following example Susan suppresses her turn (1433) by applying technique of topic-switching:

SUSAN 1430: *Brave you had a chance to look at Dad's rare books?*

1431: *Jefferson's Parliamentary Manual, a first edition Bleak House–*

JOE 1432: *I love your smell*

SUSAN 1433: *I guess you have ^{not}.*

1434: *I like your smell, too.* [Meet Joe Black]

Overlapping is not a technique strictly speaking but it is a part of spontaneous communication. It arises when two or more communicators take turns in the TRP. In the following example Devaney takes turn by applying tactics of statement (555) simultaneously with Spector who continues his turn actualized by tactics of statement (556), as result overlapping takes place (555-556):

DEVANEY 553: *There were some letters before, Rachel...*

554: *same kind of thing, threats, oddball stuff...*

SPECTOR 555: *[[We did ^{not} want to worry you...*

DEVANEY 556: *[[and somebody got into the house... [The Bodyguard]*

Thus attempt-suppressing strategy is actualized by statement tactics, (dis)agreement tactics and tactics of doubt / assumption in cooperative situations of cinematic discourse. In conflict situations of cinematic discourse attempt-suppressing strategy is less frequent which is explained by global confrontation nature of conflict situation of cinematic discourse.

Література

1. Григорьева В.С. , Любимова М. К. . Элементы теории и практики делового дискурса на материале немецкого и русского языков: учеб. пособие. Тамбов: Изд-во ТГТУ, 2006. 80 с. 2. Григорьева В.С. Языковые особенности репрезентативных

высказываний в аргументативном дискурсе. *Известия Рос. гос. пед. ун-та им. А.И. Герцена. Общественные и гуманитарные науки (философия, языкознание, литературоведение, культурология, экономика, право, история, социология, педагогика, психология)*. СПб., 2007. № 9 (50). С. 33–38. 3. Лавриненко И. Н. Стратегии и тактики мены коммуникативных ролей в современном англоязычном кинодискурсе: автореф. дис.. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04. Харьков, 2011. 20 с.

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІДІОСТИЛЮ АВТОРА

Лепетюха А. В. (Харків)

Особливості авторського ідіостилю становлять один з аспектів вивчення синтаксичної стилістики. Використання мовцем певних мовно-мовленнєвих знаків детермінується не тільки лінгвістичними звичками суспільства, але передусім репрезентаціями, когнітивними операціями, креативними здібностями суб'єкта мовлення-спостерігача, який індивідуально інтерпретує об'єкти, категорії та структури буття. Отже, важливими у феноменологічному описі мови є зміст і відношення внутрішнього (універсум у мені) та зовнішнього (універсум поза мною) універсумів. Внутрішній універсум людини – це реальний світ у сприйнятті суб'єкта мовлення, його ментальний світ, сукупність уявлень, мова. Універсум поза мною мовець пов'язує зі своїм реальним світом. Два типи світів передбачають два види когнітивно-дискурсивної діяльності мовця: спостереження (сприйняття органами почуттів) та конструювання [3, с. 68–69], тобто пізнання світу розумом, у результаті чого в мові формуються прості і складні мовні знаки, що реалізуються як мовленнєві інновації-ко(н)текстуально преференціальні опції. Таким чином, людина «привласнює інформацію соціальної бази даних індивідуально і реалізує її індивідуально, формуючи основу для інтервербальних контактів» [2, с. 23].

Представимо схематично процес індивідуально-авторського формування та продукування мовленнєвих інновацій:

lalangue → *la langue* → *une langue*

Рис. 1 Формування та реалізація ідіостилю автора

Перший складник триному *lalangue* (термін Ж. Лакана [5, с. 251]) визначається вченим як «матерія підсвідомого» (глибинного шару вторинної свідомості), що дозволяє здобути знання про світ, наявні в поверхневому шарі вторинної свідомості, у якому на основі «сублінгвістичних» схем, або «мінімальних одиниць ментальної інформації» [4, с. 48], типових моделей, формуються прості та складні мовні знаки, що узагальнюють ці знання (*la langue*); Водночас цей компонент створює авторську особливість бачення світу слів і уявлень. Третій складник (*une langue*) являє собою реалізовані мовленнєві інновації – «креативні змінні» [7, с. 156], результат індивідуально-авторської творчості кожного мовного користувача «відповідно до його бачення реальності, його когнітивних та реляційних здібностей» [6, с. 18].

Таким чином, перехід від другого усвідомленого етапу (*la langue*) операцій феноменологічного реконструювання буття та його категорій і структур до фінального етапу (*une langue*) становить трансформацію колективного знання в індивідуальне – «певну конфігурацію колективного знання в плані його обсягу, змісту й інтерпретації» [1, с. 21], що детермінує ідіостильові особливості автора.

Отже, систему формування та реалізації авторського ідіостилю можна представити так: почуттєве сприйняття видимих фактів → сукупність репрезентацій → прості та складні мовні знаки → прості та складні мовно-мовленнєві знаки (мовленнєві інновації) з різноманітними ко(н)текстуальними значеннями та референціальними відношеннями між лексичними компонентами.

Література

1. Болдырев Н. Н. Репрезентация знаний в системе языка. *Вопросы когнитивной лингвистики*, 2007. № 4. С. 17–21.
2. Минкин Л. М. Аспекты синтезированной теории прагматики. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*. 1998. Т. 1. № 1. С. 20–24.
3. Плотникова С. Н. Когнитивно-дискурсивная деятельность : наблюдение и конструирование. *Studia Linguistica Cognita. Язык и познание: методологические проблемы и перспективы*. 2006. Вып. 1. С. 66–81.
4. Gineste M.-D. De la phrase à la proposition sémantique : un point de vue de la psychologie cognitive du langage. *L'information grammaticale*. 2003. n° 98. P. 48–51.
5. Lacan J. Fonction et champ de la parole et du langage. *Écrits*. Paris: Édition Du Seuil, 1966. P. 237–322.
6. Obreja C. L'imaginaire linguistique des éditorialistes. De la créativité dans le langage. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2011. n°8. P. 15–29.
7. Obreja C. Imaginaire linguistique et dynamique de la langue dans le discours de la presse écrite. *Anadiss, revue du Centre de recherche «Analyse du discours» : l'Imaginaire Linguistique et la Dynamique des Langues*. 2012. n° 13. P. 148–171.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ ЗА ДОПОМОГОЮ ФОРМ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Луганцова Є.А. (Краматорськ)

Успішне навчання іноземній мові та спілкуванню на ній, залежить від досягнення певного рівня процесу комунікації. Такого рівня, який відповідає за ефективність впливу повідомлення на поведінку співрозмовника у бажаному напрямку.

Завдання такого плану можна вирішити лише при наявності певного загального широкого контексту діяльності для всіх здобувачів освіти. Насамперед можна обрати не будь-яку значущу діяльність для навчання, а, саме ту, в здійсненні

якої здобувачі освіти мають свій індивідуальний досвід та усвідомлюють, що для цієї певної діяльності необхідно володіти мовою на якісно новому рівні.

Досвід перебування або життя в іншомовному середовищі переконує іноземців в тому, що, незалежно від фаху, професії та роду діяльності, кожному доводиться стикатися зі спілкуванням як формою та способом реалізації моральних відносин. Саме вони є ключем для створення різноманіття ситуацій, оскільки ці відносини – це атрибут будь-якого різновиду людських відносин [1, с. 56].

Спілкування має доволі сильну мотивацію серед здобувачів освіти старшої ланки і як предмет вивчення, і як діяльність для його вивчення, бо вони вже розуміють, що вміння спілкуватися – це не тільки вміння говорити, читати, аудіювати чи писати.

Вміння спілкуватися – це ціла система різного порядку та характеру. Відповідно до системно-інтегративного характеру цих вмінь мовленнєва практика з культури спілкування організована за принципом багаторівневості [2, с.45-46].

Отже, формування мовленнєвих вмінь (вступ у спілкування, прогнозування, провокування бажаної реакції співрозмовника тощо) відбувається завдяки закріпленню виразів основних мовленнєвих функцій (запропонувати, засумніватися, схвалити тощо). Особливий інтерес у старшокласників викликають питання пов'язані з виразністю мови, епістолярно-ділові зв'язки, дотримання мовленнєвого етикету («контактування з друзями», «діловий діалог», «співбесіда/бесіда з керівником», «розмовна мова» тощо).

Цільова діяльність в навчанні іноземним мовам – це концептуальне положення, яке реалізується також завдяки створенню підручників та учбових посібників для різних рівнів володіння іноземною мовою. Завдяки навчанню за сучасним орієнтованим підручником (бажано аутентичним), можна отримати навички володіння іноземною мовою в різних ситуаціях при вирішенні різноманітних екстралінгвістичних та поведінкових задач.

Використання мови в інтересах майбутньої професійної діяльності здобувачів освіти старшої ланки – це один із найголовніших факторів, який сприяє

інтенсифікації освітнього процесу. Виховуючи у здобувачів освіти ключові компетентності при навчанні іноземній мові крім вироблення універсальних та загальнозначущих навичок і вмінь, обов'язковим елементом є навчання професійному спілкуванню, особливо, якщо їхня професійна діяльність буде визначатися спілкуванням з людьми [3, с.105].

У майбутньому, при виконанні фахівцем своїх професійних функцій професійне спілкування стає інструментом управління діяльністю та поведінкою людей в ситуаціях контакту фахівця з ними, оскільки саме при професійному спілкуванні реалізуються міжролеві взаємовідносини. Таким чином, для практики навчання іноземній мові актуальна подальша розробка методики навчання професійному спілкуванню за допомогою ролевих ігор, яке проводиться з урахуванням основних установок теорії ролевої гри, а саме: комунікативний характер ролевих ігор; наявність у них константних ознак (умов і правил); поєднання вербальних і невербальних елементів тощо [4, с.23-31].

Підсумовуючи вищесказане, можна вважати, що запропонований для вивчення предмет має своє психолого-методичне обґрунтування, тому що створюючи різноманіття ситуацій моральних відносин, він задовольняє особистісні мовленнєві потреби здобувачів освіти з огляду на їхню майбутню професійну діяльність.

Література

1. Маслыко Е.А., Бабинская П.К. и др. Настольная книга преподавателя иностранного языка. Мн.: Вышэйшая школа, 2004. 522 с.
2. Шамо́в А.Н. (ред.). Методика преподавания иностранных языков: общий курс. Новгород: НГЛУ им. Н.А. Добролюбова, 2005. С.45–46.
3. Китайгородская Г.А., Леонтьев А.А. Содержание и границы понятия интенсивное обучение. *Психолого-педагогические проблемы интенсивного обучения иностранным языкам*. М.: АПН СССР, 1981. 142 с.
4. Леонтьев А.А. Некоторые психолингвистические аспекты начального этапа процесса овладения языком. М.: Наука, 1976. С. 23-31

КОНЦЕПТ MEMORY/ ПАМ'ЯТЬ ЯК КОНСТИТУЕНТ ЕКФРАЗИСУ В ЕСЕ СІРІ ХУСТВЕДТ ПРО ЖИВОПИСНУ ТВОРЧІСТЬ ДЖОАН МІТЧЕЛЛ

Луньова Т.В. (Київ)

Екфразис, сутність якого можна визначити за допомогою дефініції «вербальна репрезентація візуальної репрезентації» [3], наразі перебуває в площині посиленої уваги вчених. Така дослідницька зацікавленість умотивована тим, що екфразис «відповідає чомусь важливому для сучасного погляду на літературу і мистецтво» [1, с. 8]. Аналіз екфразису розглядається як можливість з'ясувати такі принципи поєднання живопису та літератури, які уможливають породження нових смислів [2]. Одним із продуктивних підходів до вивчення екфразису як засобу породження смислів є лінгвопоетологічний [4]. Дане дослідження виконане в руслі лінгвопоетологічних студій екфразису і має на меті аналіз особливостей використання вербалізованого концепту MEMORY/ ПАМ'ЯТЬ як конституента екфразису в есе Сірі Хустведт про живописну творчість художниці Джоан Мітчелл [6].

Концепт MEMORY/ ПАМ'ЯТЬ актуалізований у сильних позиціях розглядуваного есе: у назві (“*Joan Mitchell: Remembering in Color*” [6, с. 135]), а також на початку (“*I remember the hug, and I remember the paintings in the museum.*” [6, с. 136]) та в кінці тексту (“*Remembering Joan Mitchell’s paintings makes me happy, not because every work is gleeful or ecstatic, but because recalling them throws me into the solitary realm of my own sensual awareness making it keener and more vigorous.*” [6, с. 147]), що засвідчує важливу роль цього концепту в смисловій структурі есе. Таке використання концепту MEMORY/ ПАМ'ЯТЬ відповідає загальній концепції авторки есе. У передмові до збірки, до якої входить аналізоване есе, Сірі Хустведт експлікує своє розуміння ключової ролі пам'яті для існування мистецтва: “*Art we care about must endure in memory or it’s useless.*” [5, с. xvii].

Складниками концепту MEMORY/ ПАМ'ЯТЬ в проаналізованому есе є такі:

- 1) “суб’єкт пам’ятання”: 1.а) “художник”, 1.б) “споглядач картини”; 2) “об’єкт пам’ятання”: 2.а) “феномен дійсності”, 2.б) “феномен дійсності, зображений у

мистецькому творі”, 2.в) “мистецький твір”, 2.г) “дорогий суб’єкт”; 3) “роль пам’яті”: 3.а) “пам’ять змінює об’єкт пам’ятання”, 3.б) “пам’ять зберігає емоції, пов’язані з об’єктом пам’ятання”, 3.в) “пам’ять надає основу для розуміння суті мистецьких творів”. Наприклад, у наступному фрагменті есе актуалізовано такі складники концепту MEMORY/ ПАМ’ЯТЬ: “суб’єкт пам’ятання: споглядач картини”, “об’єкт пам’ятання: мистецький твір”, “пам’ять надає основу для розуміння суті мистецьких творів”: *“What fascinates me now is what I have retained of the pictures hanging on those walls, because I think my memory may hold some clues to their character.”* [6, с. 136], а в наступних фрагментах об’єктивовано складник “пам’ять змінює об’єкт пам’ятання”: *“Memory has simplified the image ...”* [6, с. 136] і *“Walking through the exhibition, I recognized that during the twenty-year gap between my viewing of Mitchell’s paintings, they had become more representational in my memory than they actually are.”* [6, с. 138].

Особливостями актуалізації концепту MEMORY/ ПАМ’ЯТЬ у складі екфразису в аналізованому есе є такі: 1) складник “об’єкт пам’ятання: мистецький твір” має детальний опис, наприклад: *“I remember deep and lighter greens, a host of blues, a feeling of movement in foliage, and white light through leaves. I recall one work in particular that covered a whole wall, and I’m quite sure it had four panels.”* [6, с. 136]; 2) концепт MEMORY/ ПАМ’ЯТЬ в есе включає інтерпретацію висловленого художницею Джоан Мітчелл розуміння ролі пам’яті у процесі творення картин: *““She kept insisting that feeling a place, transforming a memory, recording something specifically recalled from experience, with all its intense light and joy and perhaps anguish, was what she was doing.” Although such private explanations may well seem vague, I think I understand what Mitchell means. The visual experience of her pictures gives the viewer a feeling of recollection. Recollected, they give the viewer a feeling of place.”* [6, с. 138]; 3) використання інтертекстуального смислового зв’язку з романом Марселя Пруста: *“Like Proust’s Marcel, who is startled that he can’t recall Albertine with any real clarity, we find ourselves missing a good picture of even those closest to us ...”* [6, с. 139].

Набувши детальної актуалізації в есе, саме концепт MEMORY/ ПАМ'ЯТЬ використовується для витлумачення суті творчості Мітчелл: "...*I think this is what Mitchell was up to, at least in part: an artistic effort to reclaim sense memories.*" [6, с. 138], а також для генерування смислу "пам'ять про потік життя є значущою": "*Mitchell wanted to hold on to her landscapes, to seize the "out there" through the "in here", to depict the mysterious flux of perception, not as it's immediately seen, but as it's remembered and felt in the body. That is the flux of being.*" [6, с. 147].

Література

1. Геллер Л. Воскрешение понятия, или слово об экфрасисе. *Экфрасис в русской литературе: Труды Лозанского симпозиума* / под. ред. Л. Геллера. Москва: Изд-во «МИК», 2002. С. 5–22.
2. Яценко Е.В. «Любите живопись, поэты...». Экфрасис как художественно-мировоззренческая модель. *Вопросы философии*. 2011. URL: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=427 (дата звернення: 15.09.2018).
3. Mitchell W.J.T. Ekphrasis and the Other. *Picture Theory*. Chicago: The University of Chicago Press, 1994. URL: <http://www.rc.umd.edu/editions/shelley/medusa/mitchell.html> (Accessed on 1.03.2018).
4. Vorobyova O.P. Multimodality of the Real and Virtual in Virginia Woolf's "A Simple Melody". *Cognitive and Affective Implications. Матеріали Міжнародної наукової конференції КНЛУ [Мова – Література – Мистецтво: Когнітивно-семіотичний інтерфейс]*, (25-27 вересня 2014 р.) / відп. ред. О. П. Воробйова. Київ, 2014. С. 17.

Список джерел ілюстративного матеріалу

5. Hustvedt S. Introduction. Hustvedt S. *Mysteries of the Rectangle: essays on painting*. New York: Princeton Architectural Press. A Winterhouse ed., 2006. P. xv-xxi.
6. Hustvedt S. Joan Mitchell: Remembering in Color. Hustvedt S. *Mysteries of the Rectangle : essays on painting*. New York: Princeton Architectural Press. A Winterhouse ed., 2006. P. 135–147.

ІДЕОЛОГІЧНА КОМУНІКАТИВНА ІНТЕРНЕТ-ОСОБИСТІТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ МУЛЬТИМОДАЛЬНОСТІ

Мартинюк А.П. (Харків)

1. Ідеологічна комунікативна Інтернет-особистість є суб'єктом вмотивованої і цілеспрямованої комунікативної дії, що передбачає використання технологічних можливостей Інтернету для створення мультимодальних текстів, що розраховані на користувачів певних сегментів мережі Інтернету (наприклад, Твітерів політичних лідерів) і орієнтовані на інтерпретацію в межах певних аксіологічних / ідеологічних орієнтирів з метою здійснення регулятивного комунікативного впливу [5].

2. Використання можливостей різних модусів (зображення, музики, вербаліки (письмової та усної мови), невербаліки (міміки, жестів, положення у просторі)) в їх неочікуваних комбінаціях дозволяє ідеологічній Інтернет-особистості створювати «міжмодусні резонанси», що інтенсифікують раціональний, афективний та сугестивний комунікативний вплив на реципієнтів, підвищуючи роль «інтуїтивного, довербального розуміння» [1, с. 13].

3. Методика аналізу комунікативних дій ідеологічних Інтернет-особистостей спирається на логіку та інструментарій аналізу мультимодальних студій [1–4] і включає такі процедури: 1) встановлення модусів, що беруть участь у створенні мультимодальних текстів; 2) виведення комунікативних смислів, активованих кожним із модусів з урахуванням: а) мультимодальних риторичних стратегій раціонального, емотивного та сугестивного комунікативного впливу; б) концептів та емоційних станів, активованих цими стратегіями; в) мультимодальних тропів, що беруть участь в реалізації мультимодальних стратегій емотивного впливу; 3) з'ясування інтерфейсу між різними модусами.

4. Результати аналізу приводять до висновку, що в мультимодальних текстах, які є продуктом діяльності ідеологічної Інтернет-особистості, вербальні (точніше, усні – вербально-аудіальні (укупі з просодикою) та письмові – вербально-візуальні) перцептивні стимули (знаки) тісно, а подекуди і невід'ємно переплетені із невербальними (кінесичними (жестом, мімікою, насамперед, поглядом, позою) та

проксемічними), а також власне візуальними (статичними зображеннями – малюнками, фотографіями, карикатурами, інфографікою тощо і динамічними зображеннями – відео кадрами) та аудіальними (музикою, невербальними звуками).

5. Використовуючи можливості різних модусів Інтернет-особистість реалізує мультимодальні стратегії раціонального (мультимодальні доведення, роз'яснення, опис та оповідь), емотивного (мультимодальні декларування та емотивне зараження шляхом створення мультимодальних тропів (мультимодальної метафори, метонімії, метафтонімії, антитези)) та сугестивного (навіювання) комунікативного впливу, які активують як когнітивні, так і афективні психічні процеси у свідомості реципієнтів, нав'язуючи їм певні аксіологічні рамки інтерпретації мультимодальних текстів.

5. Перспективу вбачаємо у дослідженні інтерфейсу модусів у здійсненні комунікативного впливу різними типами ідеологічних Інтернет-особистостей.

Література

1. El Rafeie E. Cross-modal resonances in creative multimodal metaphors: Breaking out of conceptual prisons. *Multimodality and cognitive linguistics* / ed. by M.J. Pinar Sanz. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2015. P. 13–26.
2. Forceville C. Non-verbal and multimodal metaphor in a cognitive framework: agendas for research. *Multimodal metaphor* / ed. by Ch. Forceville, E. Urios-Aparisi. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 2009. P. 19–42.
3. Forceville C. Pictorial and multimodal metaphor. *Handbuch Sprache im multimodalen Kontext* / ed. by N.-M Klug, H. Stöckl. Berlin, Boston: Mouton de Gruyter, 2016. P. 241–260.
4. Kress G. *Multimodality: A social-semiotic approach to contemporary communication*. London : Routledge, 2010. 212 p.
5. Martynyuk A. Discursive internet-personality in multimodal context. *Psycholinguistics in a Modern World – 2019. Proceedings of the 14th International Scientific and Practical Internet Conference* (Pereiaslav-Khmelnyskyi, 24–25 October, 2019). 2019. P. 179–185. URL: <https://psycholing-conference.com/index.php/conference/issue/view/7>. (Last accessed: 18.12.2019).

COMIC REPRESENTATION
IN ENGLISH-UKRAINIAN TRANSLATION
(based on the films directed by Wes Anderson)

Matiiko K. V., Lukianova T. H. (Kharkiv)

Investigations into the comic dates back to the ancient times. This study aims to look into the idiostyle of director Wes Anderson and analyze the ways the comic is translated into Ukrainian.

The types of comic are often confused, or are equaled to the means of its expression. The comic types include humor, irony, satire, sarcasm, grotesque, invective, burlesque, etc. In our work we study the three most widely used of them – humor, irony and satire. Humor is a type of comic, a certain depiction of the ridiculous or laughable in everyday life and human characters. Unlike sarcasm or satire, humor is devoid of negative connotation.

Sarcasm is a type of comic aiming at mocking, insulting, showing contempt or even hatred. Unlike irony, sarcasm has negative connotation and is expressed verbally. Its purpose is to embarrass the addressee, to mock at him and to cause him some emotional pain.

The term “irony” is ambivalent. Irony is a type of comic which is used in such a way that the words with one meaning actually acquire the opposite, ironic meaning. Irony is classified into verbal, situational, dramatic. It can be self-directed or directed at the outside world and other people. There is also irony harmoniously combining the first two types, and aiming at both the author and the phenomena / people around him.

Film texts are abundant in the various types of comic, stylistic devices, emphatic, figurative vocabulary and foreign words and phrases.

Author’s idiostyle combines both linguistic and extralinguistic aspects, i.e. language style and his/her creative individual style, typical of the author.

Wes Anderson’s aesthetic is direct, but sophisticated and charming – his audience knows what he wants them to see, hear, feel and know. His style is visually spectacular and attentive to detail.

Comic representation in Wes Anderson's films is shown as dumb humor, but to a greater extent, there is a mismatch in the tone of the speech and the problems raised. The funny and naive sound serious, while humor, irony, and sarcasm imply serious things.

The translators use various strategies and stylistic devices to convey the types of comic. We register sarcasm conveyed metaphorically, or with the help of simile. Humor is translated with the help of meiosis, periphrasis, anticlimax and aposiopesis, or hyperbole. There are a number of translator's strategies and procedures used for conveying the comic representation, such as addition, omission, calque, paraphrase, compensation, modification, and explication. The translator chooses domestication, but opts to leave foreign phrases and words intact using foreignizing.

ОСОБЛИВОСТІ КОНТЕНТУ УКРАЇНОМОВНИХ І ЗАХІДНИХ ЖІНОЧИХ ЖУРНАЛІВ

Матюхіна Ю.В. (Харків)

Упродовж останніх декількох десятиліть жіночій пресі як самостійній системі засобів масової комунікації приділяється велика увага. Весь цей час, починаючи з дев'яностих років, жіноча періодика в Україні була представлена такими журналами як *Cosmopolitan*, *Vogue*, *Marie Clare*, «Наталі», «Єдина» та ін. Як англomовні версії, так і ті, що видаються в Україні, жіночі журнали орієнтовані на привертання уваги потенційної читацької аудиторії не своєю інформативною складовою, а яскравим образом жінки, який символізує успіх, щастя, заможність. Так, образ жінки зазвичай включає в себе безліч складових, з яких найбільш активно представлені жінка-красуня, жінка-покупець, жінка-сексуальний партнер, жінка-дружина, жінка-мати, жінка-господиня. Менш активний компонент – жінка-трудівниця. Яскравим підтвердженням цього є назви статей *Anti-aging skin care*, *More energy and less stress*, *Want a new look?*, *Erase wrinkles naturally*, *Thinner today – younger tomorrow*, *The truth about sex*, *Family comes first*; *Гормоны удовольствия*, *Осенний макияж*, *Как сбываются мечты*, *30 секретов красоты и здоровья*. В

сучасних виданнях більшу частину займають публікації про моду, одяг, прикраси, взаємовідносини між чоловіками та жінками, кохання, світське життя, жіночу еліту, дизайн та ремонт, сферу обслуговування, торгівлю та послуги, фінансове становище родини. Найменш реалізованими в уже згадуваному образі жінки в англomовних жіночих журналах є компоненти, пов'язані з інтелектуальною і культурною сферами.

Розширення інформаційного простору сприяло поділу структури жіночої періодики на традиційні (друковані) видання і їх електронні інтернет-версії. Проте, як друкарські, так і on-line версії журналів, що видавалися в Україні, були виключно російськомовними. Лише в 2017 році в Україні з'являється жіночий україномовний онлайн-журнал ukrainky.com. Якщо раніше жіночі періодичні видавництва були орієнтовані на залучення широкого читацького сегмента виключно за допомогою розважального контенту та інформації практичного характеру, то зараз українські жіночі журнали (зокрема, електронні версії) націлені не так розважати, скільки просвіщати своїх читачок – в культурному, літературному, історичному та суспільно-політичному аспектах.

Нижче представлений короткий аналіз рубрик онлайн журналу ukrainky.com: українські свята та традиції – «Родичі гарбузові» – стаття про українське свято «Велесова ніч» – побратим американського Хеловіну, яке святкують з 31 жовтня на 1 листопада. (Велес – язичницький Бог-опікун, у кого вимолювали добрий врожай та здорову худобу); секс і закон (питання сексуального насильства, сексуальний харасмент, вік сексуальної згоди); туризм (маршрути на вихідні – детальний план відвідування українських міст); поради щодо вибору книжок українських авторів – «Букова Земля» Марії Матіос; «Бігуни» Ольги Токарчук; збірка поезії «На самоті зі святом» Юлії Косинської, «Найважливіше – наприкінці» Галини Вдовиченко; висвітлення культурних подій (інтерв'ю з головою журі Міжнародного конкурсу молодих скрипалів у Львові); жіночі історії – інтерв'ю з офіцером збройних сил України, жінкою-снайпером Оленою Білозерською; видатні жінки в історії України (Олена Пчілка – перша жінка-академік, перша

жінка-націоналістка та феміністка, мама Лесі Українки); етикет і месенджери – поради щодо спілкування у соціальних мережах, зібрані з відкритих лекцій фахівців з комунікацій, зі статей бізнес-тренерів та знавців етикету.

Таким чином, українські жіночі журнали істотно відірвалися від своїх англomовних прародительок. Процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві, сприяють формуванню адекватних цивілізованому процесу форм сучасного образу жінки. Дослідження українських журналів, їх сучасній концепції виявило те, що на рубрики, що освітлюються в цих журналах, впливають особливості внутрішнього розвитку країни, а також суспільно-політичні і економічні події.

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК СПОСІБ ТЕРМІНОУТВОРЕННЯ В ТЕРМІНОСИСТЕМІ «СФЕРА ГОСТИННОСТІ»

Медвідь М. М., Літовченко Я. М. (Харків)

Завдяки динамічному розвитку сфери туризму та гостинності в Україні й пов'язаному з цим запозиченню нових для цієї індустрії понять, утворився певний мовний вакуум для номінації багатьох не знайомих раніше понять. Для їх позначення в українській мові обираються, як правило, термінологічні одиниці англomовного походження, що можна пояснити, з одного боку, міжнародним статусом англійської мови і, з іншого, тим фактом, що формування сфери туризму та гостинності відбувається, головним чином, з використанням американського та західноєвропейського досвіду.

Аналіз терміносистеми «сфера гостинності» дозволяє виділити три групи запозичень: власне запозичення, кальки, гібридні утворення (напівкальки),

Власне запозичення представлені повними (*no-show, hors d'oeuvre, entrée, a la carte, all inclusive, ultra all inclusive, garni, timeshare, room service, rent-a-car, rent-a-bike, baby corner*) і частковими (*ліжко king-size, Wi-Fi-мережа, VIP-зона, VIP-*

обслуговування) лексичними одиницями. У цьому випадку зберігається іншомовне написання повністю або частково.

Частина термінологічних одиниць утворюється шляхом калькування: словотворчого (*ecotourism* – екотуризм, *quadbike* – квадроцикл, *balneotherapy* – бальнеотерапія, *banana* – банан (надувний човен)) або синтаксичного (*English breakfast* – англійський сніданок, *American plan* – американський план, *caravan tourism* – караван туризм, *standard room* – стандартний номер, *thai massage* – тайський масаж, *wine list* – карта вин, *coffee break* – перерва на каву).

Напівкальки представлені такими лексичними одиницями: *VІP-зона*, *VІP-обслуговування*, *лаунж-зона*, *гід-перекладач* та іншими.

Велика кількість термінологічних одиниць утворюється шляхом транслітерації та транскрипції. Представники туристичного бізнесу та сфери гостинності використовують терміни як такі, що відомі більшості носіїв української мови, так і суто професійні, які поки що не відомі пересічному споживачу туристичних послуг. Приклади транслітерації: *стоповер* (від *stopover* – зупинка в транзитному пункті протягом більше, ніж 24 години), *лейовер* (від *layover* – зупинка в дорозі), *вок-ін* (від *walk-in* – гість, який не бронював номер у готелі), *стейовер* (від *stayover* – гість, який залишився в готелі понад запланований і заброньований термін), *андерстей* (від *understay* – гість, який виїхав з готелю завчасно), *овербукінг* (від *overbooking* – надмірне бронювання), *бунгало* (від *bungalow*), *батлер* (від *butler*), *снорклінг/сноркелінг* (від *snorkeling*), *гамбургер* (від *hamburger*), *аб'янга* (від *abhyanga* – аюрведичний масаж). Приклади транскрипції: *рек рейт* (від *rack rate* – «ціни з полиці», офіційні ціни на розміщення в готелі, без знижок), *світ* (від *suite*), *апгрейд* (від *upgrade* – надання гостю номеру вищої категорії, ніж було заброньовано), *пілатес* (від *pilates*), *чек ін* (від *check-in*), *чек аут* (від *check-out*), *сквош* (від *squash*), *су-шеф* (від *sous-chef* – помічник шеф-кухаря), *белбой* (від *bellboy* – коридорний, посильний).

Не менш цікавими є скорочення, якими користуються туристичні оператори та агенти як частиною міжнародної туристичної терміносистеми. Найбільш чисельними є такі семантичні групи:

- 1) розміщення (*DBL, SGL, EXB – extra bed, DUS – double use single, ROH – run of the house*),
- 2) тип номеру (*std – standard, sup – superior, mod – moderate, dlx – deluxe, stu – studio, ste – suite, jrste – junior suite*),
- 3) тип пансіону (*RO – room only, BB – bed and breakfast, HB – half board, FB – full board, AI – all inclusive, UAI – ultra all inclusive*),
- 4) вид з номеру готелю (*ov – ocean view, wvw, wtw – water view, pov – partial ocean view, of – ocean front, isv, isw – island view, ctv, cvw – city view, gdv – garden view, plv, plw – pool view, mvw, mtv – mountain view, bf – beach front*).

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Медвідь М. М., Мащенко С. Г. (Харків)

Проблема формування життєвих навичок (дослівний переклад з англійської *life skills*, прийнятий сьогодні в освітньому просторі), насправді, стосується не тільки і не стільки виховного процесу в молодшій школі, як може здаватися. Сучасне суспільство потребує людей, які спроможні критично оцінювати ситуацію, приймати самостійні рішення, вирішувати проблеми, брати відповідальність, будувати взаємовідносини з навколишнім середовищем. Сучасному світу бракує фахівців, які здатні не тільки виконувати суто професійні обов'язки, а й мати активну громадянську позицію та брати участь у суспільному житті. Отже, організація навчального заняття з іноземної мови з урахуванням принципів формування життєвих навичок може сприяти ефективності навчально-виховного процесу та досягненню педагогічної мети у широкому розумінні.

За визначенням ВООЗ (Всесвітня організація охорони здоров'я), життєві навички – це здатність до адаптації, позитивної поведінки, подолання труднощів повсякденного життя. Життєві навички класифікують як персональні (психологічні) та міжперсональні (соціальні). Також їх об'єднують у такі групи: соціальні, когнітивні, емоційно-вольові. ВООЗ виокремлює шість груп життєвих навичок: навички ефективного спілкування, навички креативного та критичного мислення, навички самоусвідомлення та самооцінки, навички самоконтролю та керування стресами, навички приймати рішення та вирішувати проблеми.

Специфіка іноземної мови як навчальної дисципліни полягає в тому, що грамотна організація навчально-виховного процесу сприятиме формуванню всіх груп навичок. На нашу думку, основними факторами, які сприяють ефективному формуванню *life skills* на заняттях з іноземної мови, є:

1. Тематика питань для обговорення – студентам пропонуються дискусійні питання з важливих для людини проблем: довкілля, толерантність до представників інших релігій, політичних поглядів, культур, здорове харчування, шкідливі звички тощо. Під час обговорення кожна думка важлива, кожен має право на власну позицію, докази – обгрунтовані, вчись не погодитись з іншою думкою достойно. Формування вмінь, пов'язаних з пошуком певної інформації, вираження і відстоювання своєї точки зору, продуктивного обміну думками стимулює розвиток навичок критичного мислення і дозволяє перейти від інтелектуально-критичного до соціально-критичного мислення.

2. Характер завдань – ефективною вважаємо технологію залучення студентів для вивчення реальних ситуацій і вирішення реальних проблем (*task-based teaching*). Формування навичок роботи в команді досягається за допомогою завдань, для виконання яких, наприклад, необхідно обробити інформацію, що є у членів проблемної групи дозовано, обговорити її і прийняти колективне рішення.

3. Особистість викладача – викладач не тільки надає певну суму знань, а й виховує своїм прикладом. Авторитет викладача – це, передусім, довіра до нього.

Але, щоб тобі довіряли студенти, ти маєш сам довіряти тим, кого виховуєш, тобто, не повчай, а будь взірцем.

4. Атмосфера в аудиторії – це означає уміння викладача створити комфортний психологічний мікроклімат в аудиторії, створити на занятті ситуацію успіху, що дозволяє тому, хто навчається, досягти значних результатів у діяльності, які супроводжуються позитивними емоційними психологічними переживаннями.

Література

1. Multycourse. URL: <http://multycourse.com.ua/ua/page/19/66#1> (Last accessed: 18.12.2019)
2. Life Skills. URL: <https://www.skillsyouneed.com/general/life-skills.html> (Last accessed: 18.12.2019)
3. What are life skills. URL: <https://www.britishcouncil.gr/en/life-skills/about/what-are-life-skills> (Last accessed: 18.12.2019)

МУЛЬТИМОДАЛЬНЕ ДОВЕДЕННЯ ЯК РИТОРИЧНА СТРАТЕГІЯ КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ

(на матеріалі Твітеру Дональда Трампа)

Мелещенко О.О. (Харків)

На сьогоднішній день пріоритетною проблемою дослідників комунікативного впливу в політичному дискурсі є вивчення риторичних стратегій, що втілюються різноманітними прийомами ораторського мистецтва і риторичними техніками ефективного впливу на адресата [1, с. 106–107]. У сфері політики аналіз риторичних стратегій набуває нового ракурсу у зв'язку із активним використанням політичними лідерами таких інтернет-сервісів як Твітер, які, залучаючи гетерогенні семіотичні модуси, уможливають здійснення мультимодального риторичного впливу на адресата. Як результат, виникає нова галузь досліджень – мультимодальна риторика. Однією із провідних риторичних стратегій, що реалізуються за допомогою поєднання різних семіотичних модусів, є стратегія

мультимодального доведення, основу якої становить раціональна аргументація [2, с. 160]. Являючи собою логічний механізм доведення, що постає як сукупність тез і аргументів [3, с. 360], мультимодальне доведення визначається як «раціональна і соціальна діяльність, у якій два чи більше модуси беруть участь у процедурі висунення точки зору і перевірки її допустимості» [5, с. 5].

Враховуючи характер взаємодії вербального семіотичного модусу із візуальним у процесі створення аргументу, виокремлюють такі типи мультимодального доведення: 1) візуальний прапор (*visual flag*) – «зображення привертає увагу до аргументу, представленого вербально» [4, с. 281]; 2) паралельний аргумент (*parallel argument*) – і зображення, і текст репрезентують аргументи (подекуди ідентичні), причому між візуальним і вербальним відсутня ієрархія; «текст описує, а зображення змальовує» [4, с. 283], що веде до надлишковості; 3) спільний аргумент (*joint argument*) – візуальний і вербальний модуси, щільно пов'язані між собою, обидва роблять внесок в утворення аргументу; висновок, як правило, втілюється текстом; 4) контрастний аргумент (*contrasting argument*) – аргумент будується на протиставленні інформації, репрезентованої вербальним і візуальним модусами [4, с. 281–286].

Аналіз результатів дослідження показав, що риторична стратегія мультимодального доведення у Твітері Трампа втілюється переважно паралельним та спільним типами аргументації. Маючи потенціал впливу на раціональне мислення, ця риторична стратегія реалізується Трампом як з метою конструювання власного іміджу (демонстрації власної ефективності), так і руйнації іміджу опонента (дискредитації політичних опонентів).

Перспективу дослідження вбачаємо в аналізі взаємодії мультимодальних семіотичних ресурсів у втіленні інших риторичних стратегій у Твітері Трампа.

Література

1. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. Москва, 2008. 288 с.
2. Мартинюк А.П. Дискурсивний інструментарій аналізу англомовної

реклами. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2009. Вип. 3. С. 159–167. 3. Олянич А.В. Презентаційна теорія дискурса. Волгоград, 2004. 507 с. 4. Roque G. Visual argumentation: A further reappraisal. *Topical themes in argumentation theory: Twenty exploratory studies* / F.H. van Eemeren, B. Garssen. Amsterdam, 2012. P. 273–288. 5. Tseronis A., Forceville C. Argumentation and rhetoric in visual and multimodal communication. *Multimodal argumentation and rhetoric in media genres*/ A. Tseronis, C. Forceville. Amsterdam, 2017. P. 1–24.

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕДІА-ДИСКУРСУ

Міщинська І. В. (Хмельницький)

Медіа-дискурс проникає в усі види інституційного та повсякденного спілкування. Він спрямований на конкретні групи населення в суспільстві та керується своїми власними правилами передачі інформації цим групам.

Серед існуючих типологій медіа-дискурсу потрібно звернутися до типів дискурсу певних субкультур та етнічних спільнот. Зокрема, розглядаються такі типи дискурсу, як дискурси професійних страт (педагогічний, дипломатичний, політичний, економічний тощо); корпоративних та субкультурних страт (банківський, релігійний, кримінальний тощо); дискурси побутової комунікації (сімейний, дитячий, молодіжний); дискурси віртуальної комунікації (казковий, комп'ютерний, форумний, чат-дискурс); соціоспецифічні сфери (рекламний, святковий, передвиборчий тощо), стверджуючи, що «список таких дискурсів є відкритим як у цивілізаційному плані, так і в плані певної лінгво- та субкультури...» [2, с. 26].

Найбільш поширеною групою соціально-маркованої лексики в медіа-дискурсі вважаються професіоналізми, жаргонна лексика, та сленг. Жаргонна лексика «в умовах телекомунікаційного, політичного та бізнес середовища використовується з метою спростити процес передачі інформації та для того, щоб економити час, так як професіоналізми різних середовищ добре відомі

представникам тих чи інших професій і не потребують додаткового пояснення» [1, с. 60].

В медіа-дискурсі професійний жаргон використовується в мові маркетингу: в маркетингових прес-релізах, рекламних текстах та підготовлених заявах, які виголошують виконавці та політики; характерними ознаками їх є використання жаргонних професійних термінів, неологізмів а також термінів, які перейшли до мови маркетингу з спеціалізованих технічних галузей.

Застосування сленгу в медіа-дискурсі стало можливим завдяки зміні соціально-психологічних умов, коли одиниці сленгу змінюють значення та переходять у загальне вживання, стають частиною стандартної мови або продовжують своє функціонування як сленг в певних секторах суспільства. Важливість окремих одиниць сленгу визначається тим, що в стандартній мові не існує слів з абсолютно ідентичним їм значенням, наприклад, таких як *geek*, *nerd*, *soap opera* тощо. Автори застосовують одиниці сленгу з метою заниження стилю формальної або серйозної промови чи письмового тексту щоб досягти ефекту товарищкості з аудиторією, для якої ці слова та вирази зрозумілі. Інколи одиниці сленгу вживаються замість загальноприйнятих термінів, щоб уникнути незручності, яку може викликати загальноприйнятий термін.

Застосування соціально-маркованої лексики в медіа-дискурсі стало можливим завдяки зміні соціально-психологічних умов, коли одиниці сленгу змінюють значення та переходять у загальне вживання, стають частиною стандартної мови або продовжують своє функціонування як сленг в певних секторах суспільства. Автори застосовують одиниці сленгу з метою заниження стилю формальної промови чи письмового тексту, щоб досягти ефекту товарищкості з аудиторією. Важливість окремих одиниць сленгу визначається тим, що в стандартній мові не існує слів з абсолютно ідентичним їм значенням. Жаргонна лексика використовується в медіа-дискурсі для того, щоб спростити процес передачі інформації та зекономити час, оскільки вона широко відома представникам певних професій.

Таким чином, орієнтація засобів масової інформації на певні соціальні групи у суспільстві передбачає добір конкретних мовних засобів, а саме – соціально-маркованої лексики для застосування у медіа-дискурсі.

Література

1. Зірка В. В., Зінукова Н. В. Функції соціолектів у сучасному медійному дискурсі: питання перекладу. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*, 2014. С. 54–61.
2. Приходько А. Н. Таксонометрические параметры дискурса. *Язык. Текст. Дискурс*. Ставрополь: СГПИ, 2009. Вып. 7. С. 22–30.

ОСОБИСТІТЬ ІНОЗЕМЦЯ В БРИТАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Морозова І. І. (Харків)

Художня література є своєрідним дзеркалом, в якому відбиваються цінності, уявлення, норми та принципи суспільства, представником якого є автор твору. Для британської лінгвокультурної спільноти першої половини ХХ ст. типовими рисами є поміркованість/стриманість; консерватизм у суспільному житті; увічливість/привітність; спортивність; *почуття переваги англійців*; патріотизм та національна гордість; *відсутність інтересу до інших народів та країн*; спокій у критичних ситуаціях; толерантність; невтручання у чужі справи; пунктуальність; раціоналізм та прагматизм; волелюбність та ін. (курсив мій – І. М.) [3, с. 28–36]. Протиставлення англійського національного характеру та особистості мовця-іноземця знаходимо на сторінках художньої літератури минулого сторіччя.

Особистість мовця та її структура вивчаються в лінгвістиці вже давно, причому найбільш ґрунтовними є моделі мовної, модельної та дискурсивної особистості [1, 2, 4]. У хронологічній перспективі першою було визначено мовну особистість як «як багатошаровий, багатокомпонентний, структурно упорядкований набір мовних здібностей, умінь, готовностей продукувати і сприймати мовні твори» [2, с. 71]. Друга і третя моделі побудовані на основі

«класичної» мовної, яка розглядається під різними кутами зору – як «типового представника етносоціальної групи, якого можна впізнати за специфічними характеристиками вербальної та невербальної поведінки та виведеної ціннісної орієнтації» [1, с. 99] або як сукупності «мовленнєвих та немовленнєвих характеристик, що проявляються в процесі комунікації, з акцентом на дослідження невербальної складової, яка реалізується через дискурсивну діяльність мовця» [4, с. 169]. Для дослідження образу іноземця, представленого в художній літературі Великої Британії ХХ ст. обираємо модель дискурсивної особистості, оскільки вона дозволяє описати не тільки мовлення, але й невербальні та надвербальні характеристики, за якими британці оцінюють представників інших лінгвокультур.

У якості ілюстративного матеріалу обираємо роман Агати Крісті «Загадкова пригода в Стайлзі», в центрі якого веде розслідування бельгієць Еркюль Пуаро. На усіх трьох рівнях своєї структури дискурсивна особистість ІНОЗЕМЕЦЬ демонструє риси відмінні від типово британських. На дискурсивному рівні переважає увічливість зближення (тобто реалізація в мовленні бажання усунути інтерперсональні кордони, отримати схвалення, порозумітися), яка реалізується за допомогою компліментів, уживання маркерів приналежності до однієї соціальної групи, залучення мовця і слухача до спільної діяльності, тощо, наприклад,: *You have a good memory, and you have given me the facts faithfully* [5, p. 79]; *Mon ami Hastings!* [5, p. 45]; *when we are calmer, we will arrange the facts* [5, p. 78]. На невербальному рівні іноземець відрізняється від стриманих англійців (інтонаціями, жестикуляцією, скороченням дистанції): *with a loud exclamation, he clasped me in his arms and kissed me warmly* [5, p. 45]; *He made an extravagant gesture with his hand* [5, p. 79]. Елементи надвербального рівня (зовнішність, одяг і т.і.), які залучає авторка, дещо у перебільшений спосіб характеризують іноземця: *His moustache was very stiff and military. The neatness of his attire was almost incredible.* [5, p. 46].

Перспективним вважаємо верифікацію розробленої методики аналізу особистості мовця на представниках інших історичних епох Великої Британії та сучасності із порівнянням їхніх характеристик у діахронії та у залежності від приналежності до певної лінгвокультури.

Література

1. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс Волгоград, 2002. 474 с.
2. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. М., 2010. 264 с.
3. Стернин И. А., Ларина Т. В., Стернина М. А. Очерк английского коммуникативного поведения. Воронеж, 2003. 183 с.
4. Солощук Л. В. Дискурсивна особистість у світлі теорії полікодовості комунікативного процесу. *Записки з романо-германської філології*. 2015. Вип. 1. С. 167–174.
5. Christie A. *The Mysterious Affair at Styles*. NY, 2019. 469 p.

ЕКОЛОГІЗМ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНЕ АНТРОПОЦЕНТРИЗМУ МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ

Морозова О.І. (Харків)

Ми живемо у часи, коли бути еколінгвістом надзвичайно захопливо, наголошує відомий данський мовознавець С. В. Стеффенсен [2, с. 1]. Головна причина цьому міститься не тільки в тому, що еколінгвістика є наукою дуже молодого порівняно з іншими мовознавчими дисциплінами, а отже, перебуває сьогодні у стані активного розвитку, але також і в тому, що вона здатна більш ефективно за інші мовознавчі дисципліни чинити вплив на соціальну, когнітивну і навіть природну дійсність.

Це забезпечується, перш за все, її загальнометодологічною настановою. Еколінгвістика, як про то свідчить її назва, керується під час вивчення її об'єктів настановою екологізму, згідно з якою мова є органічною частиною світу, ризоморфно зрослою з ним, ніби кореневище лугової трави з ґрунтом. У цьому вона істотно відрізняється від антропозорієнтованих мовознавчих розвідок, які акуратно поміщують мову-рослину у "контейнер" світу. Хоча антропоцентризм визнає вплив контекстних чинників на мову в її системній та функціональній іпостасях, він відокремлює мову від світу-контексту. У фокусі уваги дослідників, що керуються

антропоцентричною настановою, знаходиться те, як у мові відбивається образ людини, на що вказує самі її назва.

Таким чином, за розгляду з антропоцентричних позицій мова – це сутність, яка занурена у світ, а з екологічних позицій мова – це діяльність, що інтегрована у нього. Ця фундаментальна розбіжність зумовлює низку важливих теоретичних наслідків, які будуть розглянуті у доповіді.

1) Еколінгвістика – не тільки специфічна тематична область досліджень, але й нове розуміння природи та функцій мови.

2) Еколінгвістиці притаманна трансдисциплінарність; її класифікаційною одиницею є проблемна ситуація [1, с.6]. Замість змагальності дисциплін еколінгвістика наголошує на їхній суголосності, гармонійності.

3) Еколінгвістика відходить від погляду на мову як на "річ", тобто не реїфікує свої об'єкти; натомість, вона пристає на позиції динамічного, діяльнісного підходу.

4) Еколінгвістика адаптувала до своїх потреб деякі теоретичні інструменти інших напрямів (критичний аналіз дискурсу, системно-функціональна граматики, наратологія, теорія когнітивної метафори тощо), але пошук і розробка нових інструментів продовжуються.

5) Еколінгвістика має величезний прикладний потенціал (навчання іноземної мови, зокрема, у предметно-мовному інтегрованому навчанні / Content and Language Integrated Learning / CLIL, курсі культури мовлення тощо).

На питання, чи зможе еколінгвістика допомогти розв'язати важливі глобальні проблеми сучасності, надасть відповідь тільки час, але вже сьогодні варто визнати її перспективність і потужний прикладний потенціал.

Література

1. Степанов Ю. С. Париж – Москва, весной и утром *Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса*. Москва, 1999. С. 3–11. 2. Steffensen S. V. Welcome address. *The Fourth International Conference on Ecolinguistics: Book of abstracts* (Odense, Denmark, 12-15 August 2019). P.1.

БАРБАРА БУШ ЯК ВИКОНАВИЦЯ СТЕРЕОТИПНОЇ РОЛІ

«ТРАДИЦІЙНА ПЕРША ЛЕДІ»

Набокова І.Ю. (Харків)

Концепт БАРБАРА БУШ належить до соціально значущих аксіологічно маркованих концептів, що володіють регулятивним потенціалом й відіграють значну роль у формуванні ціннісних орієнтирів й стереотипів соціальної поведінки представників лінгвокультури. Специфіка концепту БАРБАРА БУШ полягає у тому, що, на відміну від більшості лінгвокультурних концептів, він репрезентує знання не про абстрактний феномен, а про специфічну соціокультурну жіночу роль першої леді, виконавицею якої є дружина першої особи держави. Саме тому досліджуваний концепт розглядається нами крізь призму концепту ПЕРША ЛЕДІ, який функціонує як інваріантний еталон, з яким порівнюються і за яким оцінюються конкретні референти. Вибір у якості об'єкту дослідження саме концепту БАРБАРА БУШ обумовлений тією роллю традиційної першої леді, що вона зіграла в історії США: *"Not since the 1950s has there been a First Lady who so perfectly fitted our traditional ideas of how a First Lady should be..... Mrs. Bush is really a throwback – in the good, not the pejorative, sense of the word – to a time when what a First Lady did, how she looked and the activities in which she engaged seemed very clear to all of us, when there was some consensus of what was appropriate"* (WP, Jan 21, 1990).

Основні семантичні ознаки поняття, що лежить у підґрунті лінгвокультурного концепту ПЕРША ЛЕДІ, можуть бути систематизовані на підґрунті предметного, ідентифікаційного, посесивного та акціонального фреймів: [ХТОСЬ референт ЛЕДІ має ДЕЩО аристократичне походження, гарні виховання та освіту, почуття власної гідності та відчуття доречного/ є ТАКА витончена, тактовна, культурна/ діє ТАК поводить ся невимушено, демонструє добірність думок, смаку, мови, цінує гарне або належне в мистецтві, одязі] [1]. Барбара Буш ідеально вписується у цю схему, адже володіє усіма перерахованими якостями.

Головним складником стереотипної ролі першої леді, який забезпечив ставлення до Барбара Буш як до майже ідеальної першої леді, є вторинність по відношенню до чоловіка-президента, позиціонування себе не як самостійного політичного діяча, а як дружини політика, головна функція якої полягає у забезпеченні його комфортного існування, опікуванні соціально важливими благодійними проектами, орієнтація на патріархальні ціннісні орієнтири: *"George Bush has always been her hero," said Mildred Kerr, a good friend for some 30 years. "That's why she's been able to adjust so well to the many zigs and zags in his career, unlike some wives I've known. She's always done it because he comes first."* (NYT, October 15, 1984)

Застосовуючи методику когнітивно-дискурсивної інтерпретації фрагментів, що тематизують концепт БАРБАРА БУШ, можна дійти висновку, що Барбара Буш бездоганно виконує стереотипну матримоніальну роль ТУРБОТЛИВА ДРУЖИНА, похідні від неї ролі ТУРБОТЛИВА МАТИ та БАБУСЯ, а також ситуативні ролі ВПРАВНА ГОСПОДИНЯ БІЛОГО ДОМУ, ТРАДИЦІЙНА ПЕРША ЛЕДІ й СОЦІАЛЬНО АКТИВНА ПЕРША ЛЕДІ-ПОМІЧНИЦЯ.

Література

1. Набокова І. Ю. Вербалізація понятійного складника концепту ПЕРША ЛЕДІ в англomовному публіцистичному дискурсі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2007. № 782. С. 108–111.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. NYT = The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com> (Last accessed: 24.11.2019) 2. WP = The Washington Post. URL: <https://washingtonpost.com> (Last accessed: 20.11.2019).

ФАКТОРИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОМУ КОНТАКТУ

Нефьодова О.Д. (Харків)

Інтертекстуальні процеси є невід'ємною складовою когнітивно-комунікативної діяльності мовців як членів окремої лінгвокультурної спільноти. У процесі породження тексту в межах окремого дискурсу інтертекстуальні зв'язки можуть встановлюватися між текстами будь-якої типологічної приналежності.

Водночас, попри неосяжне розмаїття можливих інтертекстуальних контактів, основною умовою, що визначає вибір мовцем не тільки окремого прецедентного феномену, але й його окремих аспектів прецедентності (у розумінні Р.С. Чорновола-Ткаченка [3]), які й набувають інтертекстуальної актуалізації, є їхня еквонімія/співвіднесеність з відповідними структурами утворюваного тексту.

Еквонімія прецедентних феноменів або їхніх аспектів прецедентності та структур тексту, який породжується, забезпечується низкою факторів. Одним з таких факторів є тематична близькість контактуючих текстів, яка зумовлює значну частину інтертекстуальних контактів, зокрема, в наукових текстах, коли автор підкріплює свою думку цитатою з авторитетного джерела, (стверджувальний контакт [2]) або спростовує такий чужий текст (полемічний контакт).

Водночас, тематична близькість контактуючих текстів не є обов'язковою умовою міжтекстових зв'язків. Значна частина інтертекстуальних відносин будується на актуалізації одного аспекту прецедентності відповідного тексту, котрий за своєю темою може значно відрізнятись або зовсім не співпадати із темою тексту, який утворюється. У такому разі інтертекстуальний контакт уможлиблюється еквонімічністю окремих аспектів прецедентності, які актуалізуються у новому тексті зазвичай алюзивно, за механізмом метафори. Зазначені еквонімічні відносини не є сталими або однозначно об'єктивними: вони визначається лінгвокультурним досвідом як автора тексту, так і його реципієнту. При цьому перекодованість вихідних структур, на матеріалі яких утворюється власне прецедентний феномен, уможлиблює актуалізацію окремого аспекту прецедентності під час встановлення не тільки інтертекстуальних, але й

інтермедіальних зв'язків.

Окрім семантичної еквонімії, також можна виділити структурні фактори встановлення інтертекстуальних зв'язків. Одним з них є схожість окремих структур контактуючих текстів на фонетичному рівні, яка спричиняє процеси на кшталт паронімічної атракції/парономазії, що можуть застосовуватися автором тексту не завжди свідомо.

Ще одним важливим фактором, який сприяє встановленню міжтекстових зв'язків, є маркованість усталених засобів актуалізації окремих аспектів прецедентності – інтертексту. Така маркованість може спостерігатися на всіх мовних рівнях. Найочевиднішим способом актуалізації маркованості при встановленні міжтекстових відносин є оформлення інтертексту конвенційними і нестандартними графічними та пунктуаційними засобами, зокрема, – лапками. Утім, таких типографських методів виділення, разом із композиційним висуненням (актуалізацією цитати/алюзії в сильній позиції, наприклад, заголовку [1]), для формування інтертексту може бути недостатньо, якщо відповідні одиниці, зокрема мовні, взагалі немарковані. Такі мовні одиниці, позбавлені “пам'яті слова” та не можуть реалізувати інтертекстуальне посилення на відповідний прецедентний текст, яке буде упізнане на інтерпретоване реципієнтом.

Література

1. Самохина В. О., Рыжкова В. В. Интертекстуальность в диалогическом пространстве англоязычного художественного текста. Харьков, 168 с.
2. Тороп П. Проблема интекста *Уч. записки Тартусского гос. ун-та*, 1981, Вып. 567: Текст в тексте: труды по знаковым системам IV. С. 33–45.
3. Чорновол-Ткаченко Р. С. Прецедентний текст як основа реалізації категорії інтертекстуальності: автореф. дис. канд. філол. наук, Харків, 2007. 20 с.

ОНІРИЧНИЙ НАРАТИВ: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ

Ніколаєнко В.О. (Харків)

Одним із питань, якими сьогодні займається когнітивна наратологія, є роль наративу як інструменту мислення. Обраний нами матеріал дослідження, оніричний наратив, або перекази сновидінь, презентовані на сайті dreamjournal.com, на нашу думку, є релевантним матеріалом для аналізу наративу. Означений тип наративу дає змогу досліджувати процес відповідного осмислення людиною нового, специфічного досвіду.

Специфіка цього досвіду зумовлює базові відмінності оніричного наративу, який можна описати як окремий інтроспективний жанр буттєвого дискурсу [1, с. 240]. Серед таких відмінностей виокремлюємо насамперед *когнітивні*, які в остаточному рахунку знаходять відбиток у *структурних та лінгвальних* рисах.

У межах когнітивної наратології конструювання та осмислювання наративу здійснюється через реконструкцію ментальних структур, таких, наприклад, як скрипти та фрейми [2]. Характерним для оніричного наративу є передача деформованих або перемішаних між собою звичних скриптів або фреймів реальної дійсності. Результатом стає необхідність вказати на деформованість скрипту, як наприклад у (1):

(1) *Me and Ad are walking towards the end of a road to take a rickshaw to go home... . . . for some reason we decide not to go together, but in separate autos* [6].

У (1) автор переказу відчуває необхідність звернути увагу на об'єктивну деформацію звичного скрипту. Порухення норм, зміна звичних елементів скрипту без ремарки вже створює художній ефект. Проте, наявність ремарок про «ненормальність» сюжету сновидіння натякає на сприйняття останнього авторами як побутового, нехудожнього жанру, та референцію до реального досвіду.

З точки зору когнітивної наратології, іншим важливим фактором наративізації події є обрання необхідної точки зору чи фокалізація, що дозволяє відібрати деталі, релевантні для нарації [5, с. 195]. Через фантастичність та нелогічність сюжету сновидіння, відібрати релевантні деталі неможливо, адже немає загальної

перспективи події, що робить нарацію розфокусованою. У разі занотування сновидіння, як спостерігається у матеріалі нашого дослідження, переказ із метою тлумачення надає оповіді фокус.

Серед *структурних* характеристик оніричного наративу називають риси, зумовлені нелогічним та/або незв'язним характером досвіду сновидіння. Його головною структурною ознакою є наявність невід'ємних для будь-якого наративу формальних елементів. Класичними складовими наративної єдності за У. Лабовим є анотація, орієнтація, ускладнення дії, оцінка, результат чи вирішення й кода [3, с. 37]. В оніричному наративі ці елементи можуть не нести конкретної інформації. Іншими словами, наративні елементи формально називаються, однак, інформативного змісту вони не містять. Наприклад:

(2) *I am in an ambiguous indoor-outdoor setting, mostly undefined. (There are hardly any environmental features.)*[6].

У прикладі (2) автор починає переказ сновидіння з опису місця дії, тобто традиційного орієнтаційного елементу, хоча і не має про нього ніякої інформації, що ілюструє отримання наративної структури.

Найбільш характерними формальними *лінгвальними* рисами побутового оніричного наративу називають маркери невпевненості [4, с. 14-18]. Серед маркерів невпевненості особливе місце займають засоби опису перцептивних вражень, такі як модальні прислівники та хеджі (*seem, appear, look*), наприклад:

(3) *He is dressed in a tux that appears to have silver edging on it* [6].

У описі перцептивних ірреальних вражень автори переказів також вдаються до вживання прикметникових рядів, як у прикладі (4):

(4) *My consciousness felt cold, glacial like, analytic, concentrated... neutral, blank...*[6].

Як і посилання на ненадійність перцепції, вживання прикметникових рядів значною мірою контрастує із звичними способами оповіді про реальні події.

Література

1. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с. 2. Herman D. Cognitive narratology. *Handbook of Narratology*. Walter de Gruyter, 2009. С. 46–64. 3. Labov W. Narrative pre-construction. *Narrative Inquiry*. 2006. Т. 16. №. 1. С. 37–45. 4. Niederhoffer K. et al. In your wildest dreams: The language and psychological features of dreams. *Proceedings of the 4th Workshop on Computational Linguistics and Clinical Psychology: From Linguistic Signal to Clinical Reality*. 2017. С. 13–25. 5. Schmid W. *Narratology: An introduction*. Walter de Gruyter, 2010. 258 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

6. DreamJournal. URL: www.dreamjournal.net (Last accessed: 24.11. 2019).

ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФЛОТУ

Огородник Н.Є. (Херсон)

Забезпечити ефективність сучасної моделі навчального процесу, узгодженість усіх її складових, як-от цілей, методів, засобів й організаційних форм, мають принципи навчання. Як вихідні положення, що покликані регулювати і стратегію і тактику навчального процесу на будь-якому його етапі, саме вони забезпечують скерованість запроваджуваної методичної моделі на потрібний результат [1, с.110; 2, с. 40].

Поділяємо позицію вчених, за якою для кожної парадигми вибудовується свій базис [4, с.88]. За відсутності в методиці єдиної класифікації принципів, автори тих чи інших моделей навчання зазвичай укладають свою методологічну та концептуальну основу, обґрунтовуючи провідну роль обраних ними засад. Формуючи фундамент нової концепції навчання, розробники мають обирати між кількома варіантами класифікацій базових положень, як-от: – дидактичні,

лінгвістичні, психологічні та методичні принципи навчання, за А.М. Щукінін [5, с.74]; – загальнодидактичні, загальнометодичні, специфічні та спеціальні принципи, згідно з Г.В. Роговою [2, с. 40]; – загальнодидактичні та суто методичні принципи у Н.Д. Гальскової [3, с. 82], С.Ю. Ніколаєвої [1, с.110], О.Б. Тарнапольського [4, с. 84].

Навіть при дуже поверхневому погляді очевидним є загальнодидактичне підґрунтя, на яке зазвичай спирається методика навчання. Практично всі дослідники питання відзначають відносну універсальність загальнодидактичних принципів, зауважуючи про їхню певну трансформацію у зв'язку з багатьма параметрами, серед яких – специфіка предмету навчання, тип навчального закладу, обраний підхід до навчання тощо [1, 3, 4]. Проаналізувавши наукові дослідження щодо актуальних на сучасному етапі принципів навчання іноземних мов, ми виокремили ті з них, що якнайкраще, на нашу думку, корелюють з сучасною компетентнісною моделлю навчання англомовного спілкування майбутніх фахівців флоту. Так, серед основоположних загальнодидактичних принципів обираємо *принцип свідомості*, що реалізується всією організацією навчання і передбачає: по-перше, свідоме оперування навчальним матеріалом різного характеру (мовним, мовленнєвим, лінгвосоціокультурним); по-друге, розуміння алгоритмів виконання певних мовленнєвих дій та їх подальшої реалізації у зв'язному мовленні; по-третє, осмислене оволодіння ефективними навчальними стратегіями і тактиками.

Наступний принцип – *принцип активності* – логічно випливає з попереднього, і передбачає мовленнєворозумову активність у сукупності її інтелектуальної, емоційної і мовленнєвої складових [1]. Шляхом заохочення, стимулювання та всілякої підтримки проявів указаних видів активності студентів забезпечується активний спосіб навчання мови: через низку проблемних завдань на основі особистісно значущого навчального матеріалу з імітацією або моделюванням типових ситуацій професійного спілкування.

Створенню необхідних умов для якісного сенсорного сприйняття професійного англомовного дискурсу сприяє принцип *наочності*. Він покликаний забезпечити

максимальні повноту і точність інформації. Доведено, що залучення різних каналів сприйняття через використання слухової, зорової та мовної наочності, гарантує правильне осмислення і розуміння інформації, В умовах свідомо-практичного оволодіння англомовною комунікативною компетентністю вказані принципи навчання стають надзвичайно затребуваними з далекосяжним прицілюванням на здатність до навчання впродовж усього життя.

Література

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К.:Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Методика обучения иностранным языкам в средней школе /Г.В. Рогова, Ф.М. Рабинович, Т.Е. Сахарова. Просвещение, 1991. 287 с. 3. Основы методики обучения иностранным языкам: учебное пособие/ Н.Д. Гальскова, А.П. Василевич, Н.Ф. Коряковцева, Н.В. Акимова. Москва: КНОРУС, 2017. 390 с. 4. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с. 5. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика: учебное пособие для преподавателей и студентов. М.: Филоматис, 2004. 416 с.

ВІРТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР ЯК СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ ЕПТОНІМІЇ (на матеріалі німецькомовних фальш-цитат)

Оніщенко Н.А. (Харків)

La naissance du lecteur doit se payer de la mort de l'auteur.
Roland Barthes

Поняття ептонімії тісно пов'язане з феноменом авторства, оскільки саме категорія авторства відрізняє ептонім від фразеологізму у структурно-функціональному розумінні. Однак, з другого боку, ептоніми слід відрізняти і від цитат у ширшому сенсі, адже цитата незмінна в комунікативному просторі і невіддільна від імені свого автора, в той час як ептонім схильний до варіативності, трансформаційних процесів і в процесі свого розвитку може втратити зв'язок зі своїм справжнім автором.

Європейська історія розвитку сприйняття фігури автора в масовій свідомості налічує багато століть і декілька періодів – від анонімності автора в античності та Середні Віки, через авторитетність і авторитарність автора в класичний період і до часткової і відносної анонімності в цифрову епоху [1, URL]. Розвиток мережі Інтернет сприяє деперсоналізації продуцента тексту через його невидимість в технічно опосередкованій комунікації. Така специфічна позиція автора викликала появу нових (або розповсюдження раніше локалізованих) форм і жанрів текстової комунікації. Такими є, наприклад, «fanfic», або «fan fiction» – твір за мотивами певного прецедентного тексту, створений прихильником цього тексту або його автора (розповсюдженими в мережі є фанфіки за творами Дж. Ролінг, Дж.Р.Р. Толкіна та ін.), *creepypasta* (номінація утворена за аналогією з *copypasta*) – вигадані страшні історії, розповсюджені в мережі як «вірусні» [2, URL]. Виникнення таких жанрів пояснюється доступністю для кожного інтернет-комунікації і адаптації авторського тексту (і фактично самої особистості певного автора) до своїх інтересів [там само].

Одним із проявів такої адаптації є фальш-цитати – тексти, приписувані іншому авторові, як правило, більш відомому в певній лінгвокультурі, ніж справжній.

Причиною їх виникнення може бути звичайна помилка цитування або необхідність додаткової аргументації (приписування власних думок визнаному авторитетові). У будь-якому випадку, перенесення відбувається за моделлю «Якщо вербалізація концепту X є характерною для автора Y , то Y є автором тексту Z , який вербалізує концепт X ». Фальш-цитата є текстом Z або його частиною.

Так, у жодному з творів Й.В. Гете не зустрічається фраза «Життя закоротке, щоб пити погане вино» [3, URL]. Але гедоністична тематика афоризмів німецького класика і аналогія з розповсюдженою авторською ідіомою «*Ohne Wein und ohne Weiber, hol' der Teufel uns're Leiber!*» створили умови для реалізації згаданої моделі. Неіснуючий афоризм не лише стає часткою інших текстів (напр. рекламних, рис. 2), але й кодифікується навіть авторитетними інтернет-збірками афоризмів, причому навіть іншими мовами (рис.1).

Рис. 1. Представленість фальш-цитати в інтернет-збірках афоризмів європейськими мовами

Рис. 2. Фальш-цитата в рекламному тексті

Віддалення тексту від фігури його автора що лежить в основі фальш-цитування, запускає інші дериваційні механізми в цьому тексті, а отже, сприяє цим самим переходу власне авторської цитати до розряду ептонімів.

Література

1. Балла О. Автор и авторство в Интернет-пространстве: корни и перспективы. *Компьютера*. 2001. №23 (400). 18 июня. URL: <https://gertman.livejournal.com/7657.html> (Дата обращения: 13.11.2019).
2. Почепцов Г.Г. Новые сетевые феномены как результат борьбы в интернете и за интернет, 2014. URL: <https://psyfactor.org/psyops/infowar31.htm> (Дата обращения: 13.11.2019).
3. Krieghofer G. Falschzitate mit Belegen und Kommentaren. URL: <http://falschzitate.blogspot.com/> (Zuletzt aufgerufen am: 13.11.2019)

PROJECT ACTIVITIES DURING THE PROFESSIONAL TRAINING FOR THE UNDERGRADUATES OF THE UNIVERSITIES OF CULTURE AND ARTS

Orlova O., Donii V. (Mykolaiv, Ukraine)

In current foreign languages teaching practice interactive classes in groups are widely applied for the university undergraduates such as role-playing, business games, modeling, trainings, case study, quests, workshops, brainstorming, method of presentations, storytelling, method of making projects.

However, we consider the method of making projects to be more appropriate and perspective in the training of the future specialists for the sphere of culture and arts. As this method is directed to form cross-cultural competence of the students who are studying foreign languages. Among the basic elements of the method which favor the formation of the effective intercultural communication we should specify as follows: language material, topics, situations, authentic texts, the sets of exercises, knowledge, skills and

abilities which encourage the language personality to participate in English speaking communication [1].

Practical discipline «Foreign Language» is taught for the undergraduates of the universities of culture and arts during the 1st and 2nd years of studies. At the same time the students are studying professionally oriented and fundamental disciplines as «The History of Foreign Culture», «The History of Ukrainian Culture», «The History of Arts», «The History of Tourism», «Management of Creative Event Industries», «Culturology», «Social-Cultural Project Making», «Actor's Performing Skills» and etc. Thus, the integration of theoretical and practical knowledge and skills having been gained during the studying of mentioned above disciplines and knowledge of foreign language enable students to develop and present various types of projects. The students are offered to demonstrate their competence in making the projects of appropriate topic-based direction: informative – «Outstanding Personalities of Ukraine», «Famous People of English-Speaking Countries», «Ideals, Values and Group Identity», «National Values in Ukraine and ESCs», «Gesture-Loving Nations», «Multilingual Internet», «Outstanding Artists of Ukraine and ESCs», role-playing – «Shopping», «Lifestyle and Culture», «Tour around The World», «Booking the Hotel Room», «Modern and Ancient Wonders of the World», «Eating Habits Around the World», gaming – «Quizzes», «Guess the Person», «Tree of Wishes», «Travel and Culture», investigative – «Cross-Cultural Understanding», «Popular Places of Ukraine», «Popular Events and Festivals in Ukraine and ESCs», culturological – «What is Culture», «Traditions and Customs of English-Speaking Countries», «Subcultures», ecological – «World Savers», «Save Our Earth», project of self-education and self-development – «When in Rome, do as the Romans do», «Features of Character», «Let us not be blind to our differences but let us also direct attention to our common interests and the means by which these differences can be resolved», cognitive-«Cultural differences: Rules of Behavior for Different Nationalities», «National Stereotypes», practically-oriented – «Christmas», «Easter», «Tips for Foreign Visitors to Ukraine», «Famous Parks and Gardens of Ukraine and ESCs», «World Famous Museums

and Galleries», «Modern Interactive Museums», literary-creative – «Seasons», «If I Were...», «Non-Verbal World of Gestures», «Cinema in Modern Life» and others.

The success of any project depends on the following factors: a lecturer and student's motivation to participate in it. Principal pedagogical task is to create certain conditions to realize the aim of the projects by the students, to ensure professional aids, support, control, to encourage any student's initiative, to orientate students to choose the assignment and methods of its performing those are individual for every student. The lecturer should make commentaries after performed project, analyze positive and negative features, identify language, logical and content mistakes and errors, give possibility to correct and complete them.

To sum up we should state that project activities are to ensure communication in English and to assist in activating practical skills and knowledge having been gained during professionally oriented disciplines.

References

1. Устименко О. М. Типологія проєктів у навчанні іноземних мов. *Молодий вчений*. 2016. № 2(29). С.347–352.
2. Skills for today research series URL: <http://www.p21.org/ourwork/4csresearchseries> (Дата звернення: 15.12.2019)

ІМПЛІКАТУРИ В ЛІРИКО-ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ Р.М. РІЛЬКЕ

Остапченко В.О. (Харків)

У доповіді розглядаються прагмастилістичні властивості актуалізації імплікатур у лірико-поетичному дискурсі Р. М. Рільке.

Під лірико-поетичним дискурсом розуміємо різновид художнього дискурсу, який становить мовленнєво-мисленнєвий простір, що створюється автором лірико-поетичного тексту та його читачем (інтерпретатором) за посередництвом цього тексту. На перший план виходить проблема комунікації автора й читача, яка може бути вирішеною із залученням лінгвопрагматичних методів.

Методологічною базою дослідження слугують принципи когнітивної прагмапоетики та прагмастилістики, які характеризуються єдністю когнітивного, комунікативного та стилістичного аспектів.

Теорія імплікатур може бути застосованою в аналізі лірико-поетичного дискурсу з огляду на наявність у ньому широкого пласта імпліцитних смислів. Але не всі імпліцитні смисли поетичного тексту є імплікатурами, а тільки такі, що передаються автором навмисно, тобто їхня передача входить в комунікативну інтенцію автора.

З лінгвофілософської позиції лінгвокреативна діяльність митців слова є інтенціональною, адже те, що поет складає поетичні тексти, вже є виявом його бажання чи прагнення це зробити. Це означає, що комунікація між автором і читачем ґрунтується на авторській комунікативній інтенції.

Автор інтендує імплікатуру – вкладає її в словесну форму, інтендована імплікатура активуються у свідомості читача – це і є її актуалізацією у дискурсі. Імплікатури актуалізуються завдяки тригерам – мовним засобам, які використовує автор.

На актуалізацію імплікатур у лірико-поетичному дискурсі накладає відбиток специфіка художньої комунікації автора й читача, яка полягає у таких властивостях, як автореферентивність, емоційність, частковий ізоморфізм між інтендованими смислами автора і смислами, декодованими читачем, взаємодія автора та читача, їхня віддаленість у просторі та часі. Отже, художня комунікація між автором і читачем є семі-комунікацією, яка відбувається за посередництвом естетичної функції мови та є віддаленою у часі, що ускладнює актуалізацію імплікатур.

Імпліцитні смисли, які можуть бути неоднозначно інтерпретовані, не беруться до уваги. Аналізовані імплікатури є прив'язаними до стилістичних засобів. Вони і є тригерами імплікатур у лірико-поетичному дискурсі Р. М. Рільке. Смисли, які активуються завдяки стилістичним засобам, вважаємо однозначно інтерпретованими, адже вони прив'язані до мовної форми.

Когнітивно-прагматичний тип імплікатури у лірико-поетичному дискурсі Рільке залежить від типу триггеру – стилістичного засобу, за допомогою якого вона актуалізується: метафори, метонімії, перифразу, епітету, алюзії або риторичного питання. Відповідно, виокремлюємо метафоричні, метонімічні, перифразові, епітетні, алюзивні та риторичні імплікатури.

За семантичним критерієм імплікатури поділяються на загально-тематичні та пресупозиційні. Для виведення загально-тематичних імплікатур читачеві не потрібні спеціальні знання, вони ґрунтуються на значеннях слів, які вживаються у повсякденній комунікації. Але поет бачить звичайні слова глибше і хоче це донести до читача.

Пресупозиційні імплікатури для виведення потребують спеціальних знань, які входять у певний пресупозиційний фонд, який становить сукупність розділених знань членів певної лінгвокультури.

У лірико-поетичному дискурсі Р. М. Рільке пресупозиційні знання необхідні при декодуванні багатьох метонімічних, риторичних, перифразових і всіх алюзивних імплікатур.

Література

1. Безуглая Л. Р. Импликатуры поэтического текста в аспекте перевода. *Когниция, коммуникация, дискурс*. Харьков: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2017. № 14. С. 8–18.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ СЛОВО ТА СЛОВОФОРМА В АСПЕКТІ ФОНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Парк С. (Київ)

Лінгвістична література, присвячена проблемі визначення слова та словоформи, на сьогоднішній день неосяжна. Однією з причини “відсутності загального задовільного визначення слова для всіх мов” є розрізнення мов у типологічному відношенні [1, с. 163]. А. А. Уфимцева дає таке визначення слова:

“Слово – це одиниця найменування, що характеризується суцільноформленістю (фонетичною та граматичною) та ідіоматичністю” [6, с. 38]. У сучасній лінгвістиці [7, р. 24-31] застосовують п'ять критеріїв до визначення поняття “слово”: 1) семантичний; 2) критерій роздільності (окремоті), замінюваності та заміщуваності; 3) критерій окремоті; 4) критерій фонетико-фонологічної ідентичності; 5) критерій когезії.

Оскільки метою нашого дослідження є вивчення моделей фонемної структури словоформ готської мови, розглянемо, як у лінгвістичній літературі трактується поняття словоформи. Уперше в лінгвістичний обіг поняття словоформи теоретично обґрунтував О. І. Смірницький у 1952 році [4], хоча вперше термін “словоформа” у 1910 році без будь-яких пояснень вжито у Е. Сепіра [цит. по 5, с. 318; с. 382, с. 384]. У сучасному мовознавстві поняття “словоформи характеризують як такий морфемний комплекс, між складовими частинами якого існують особливо тісні зв'язки [3, с. 18]. І. О. Мельчук наводить такі властивості словоформ у рамках протиставлень їх, з одного боку, частинам словоформ (морфам або ланцюжкам морфів), з іншого боку, – групам словоформ (словосполученням): 1) виділимість; 2) дистрибутивна варіативність; 3) перемістимість; 4) внутрішня єдність, зв'язність, “ідіоматизованість, фразеологізованість” [2, с. 195-196]. І. О. Мельчук виділяє чотири типи такої зв'язності: 1) у рамках означуваного – семантична зв'язність, напр. гот. *miþ-standandans* “тих, що стоять разом з” [9, S. 131]; 2) в рамках означального – звукова (фонемна) зв'язність словоформ: означальне словоформи може маркуватися фонемними пограничними сигналами, які вказують на початок або на кінець словоформи, напр, готська словоформа *us-gagg* /usgɑŋg/ – форма 2-ої особи однини наказового способу дієслова *us-gaggan* “виходити” [9, S.197] закінчується на двофонемну консонантну групу /ŋg/, що є пограничним сигналом: таке синтагматичне поєднання фонем не може бути реалізовано на початку будь-якої словоформи; 3) в рамках синтактики – синтаксична зв'язність словоформи: морфема, що входить до складу словоформи, не може мати у складі цієї ж словоформи ніяких означень, напр, гот. *midjungardis* “всесвіту, усієї землі” [9, S. 101]; 4) в рамках цілої словоформи – морфологічна зв'язність: словоформа

може характеризуватися наявністю словозмінних афіксів (префіксів, суфіксів, циркумфіксів), напр., гот. *laisjan* “вчити”; гот. *ga-laisjan* “навчити”, гот. *ga-laisidedub* “ви навчили” [8, p. 31, 196, 540; 9, S. 175, 417, 379].

Узагальнюючи та підсумовуючи все сказане вище, ми вважаємо, що для нашого дослідження моделей фонемної структури словоформ готської мови доцільно використовувати визначення слова та словоформи І. О. Мельчуком [4, с. 103]: “Слово – це або словоформа, або лексема. Словоформа – це окремий випадок мовного знака (множинність, яка складається із сигніфіката, сигніфіканта та синтактики). Лексема – це множинність словоформ і/або словосполучень, що відрізняються один від одного лише словозмінними значеннями”.

Література

- 1.Иванова И. П. К вопросу о возможности единого определения слова. *Морфологическая структура слова в языках различных типов*. М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1963. С. 163–165.
2. Мельчук И. А. Курс общей морфологии. Том 1. Введение; Часть первая: Слово. М.: Прогресс, ЯРК; Вена: WSA, 1997. 401 с.
3. Плуноян В.А. Общая морфология: введение в проблематику. М.: Эдиториал УРСС, 2000. 383 с.
4. Смирницкий А. И. К вопросу о слове. (Проблема “отдельности слова”). *Вопросы теории и истории языка*. М.: Изд-во АН СССР, 1952. С.182-203.
5. Сэпир Э. Проблема именной инкорпорации в языках американских индейцев. *Избранные труды по языкознанию и культурологии. Фонетика и фонология*. М.: Прогресс, 2002. С. 355–385.
6. Уфимцева А. А. Типы словесных знаков. М.: Наука, 1974. 206 с.
7. Matthews P. H. *Morphology*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. 251 p.
8. Miller D. G. *The Oxford Gothic Grammar*. Oxford: Oxford University Press, 2019. 692 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

9. Streitberg W. *Die Gotische Bibel*. Band 1. Der gotische Text und seine griechische Vorlage. 7. Auflage. Heidelberg: Carl Winter, Universitätsverlag, 2000. 515 S.

ЕКОЛОГІЧНА АТМОСФЕРА ТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГА

Пасинок В.Г. (Харків)

Творчість, одне із *екологічних* явищ у житті кожної людини і суспільства в цілому, забезпечує поступальний рух суспільства вперед, *охороняє* людину-творця від стресів, відгороджує від повсякденності і суєти, дозволяє зануритися у свою творчість, черпати в ній натхнення для життя і творчих звершень. Люди, здатні до творчості, легко адаптуються у будь-якому *соціальному середовищі*, життєвій і професійній ситуаціях. Здатності до адаптації знаходяться в їхньому умінні виділяти головне, бачити перспективне. Могутнім творчим потенціалом для людини в сучасному світі стає *творча професійна діяльність*.

Прояв творчості в педагогіці передбачає поступове формування в людини здатності до неї – інтегральної якості особистості, що об'єднує уміння й психічні процеси, характерологічні якості особистості, які забезпечують їй успіх у креативній діяльності. Для розвитку творчості педагога необхідні сприятлива *екологічно* «чиста» культурно-творча атмосфера, що стимулює середовище, об'єктивні й суб'єктивні умови:

Об'єктивні екологічні умови: позитивний емоційно-психологічний клімат у колективі, рівень розвитку наукового знання в психолого-педагогічній сфері, наявність адекватних засобів навчання і виховання, наукова обґрунтованість методичних рекомендацій і установок, матеріально-технічне обладнання педагогічного процесу, наявність необхідного часу.

Суб'єктивні екологічні умови розвитку педагогічної творчості: знання головних закономірностей і принципів цілісного процесу виховання та навчання, високий рівень загальної культури викладача, володіння сучасними концепціями підготовки фахівця, знання типових ситуацій та уміння швидко зорієнтуватися у таких ситуаціях, прагнення до творчості, розвинуте педагогічне мислення і рефлексія, уміння діяти у нестандартних ситуаціях, проблемне бачення та володіння педагогічними технологіями [див. 1].

Характеристика творчого педагога включає такі екологічні властивості: постійний пошук нетрадиційних рішень, висока працездатність, скрупульозність та цілеспрямованість, велика мотивація, якісна організація власної діяльності та дій оточуючих, енергійність та старанність.

Еко-творчість є повноцінним та незамінним складником якісної роботи педагога. Творчість неможлива без розвинутої уяви, вміння фантазувати, змішувати та освоювати сталі поняття. Викладацька діяльність, позбавлена творчості, ризикує перетворитися в непосильне для учнів діяння, викликаючи при цьому повну неприязнь до предмета. Педагогів-новаторів часто порівнюють з талановитими митцями, які відшукують красу та незвичність, навіть у буденних і пересічних речах. Відкритий до креативності педагог з легкістю перетворює сухі факти та теорії у живі знання з найвищою їх прикладною цінністю. Саме тому розвиток особистості педагога має бути нерозривно пов'язаний з формуванням стійкого творчого потенціалу, який надалі буде лише зміцнюватися та розвиватися.

Отже, еко-творчість викладача розвивається протягом усієї педагогічної діяльності, є вирішальним фактором його просунення до вершин педагогічної майстерності. Педагог здатний запалити в своїх учнях жагу до знань, тому кожному викладачеві треба розвивати креативність, яка є головним показником його професійної компетентності.

Література

1. Присяжненко Т.О. Творча діяльність учителя в удосконаленні педагогічного процесу. 2018. URL: <https://naurok.com.ua/seminarne-zanyattya-tvorcha-diyalnistvchitelya-v-udoskonalenni-pedagogichnogo-procesu-76156.html> (Дата звернення: 18.12.2019)

PRAGMALINGUISTIC FEATURES OF MODERN GERMAN FILM REVIEWS

Piroh A.V. (Kharkiv)

The development of modern social media drastically affects the popularity of film reviews and the efficiency of public consciousness influence. The result can be achieved in an array of means which underlie in various features of the film review genre.

First of all, we must define that a film review is a subclass of a review that combines the features of publicistic discourse (since the speaker must influence the recipient) and artistic discourse (since the subject of a film review is an artwork that represents the personality and outlook of the creator) [2]. Film review is a derivative and multifunctional text that serves as an outlet for the author's communicative narrative. According to G. Stegert, multifunctionality is the essential feature of a film review. Consequently, its main functions are: information, advertising, evaluation and motivation [4].

Our research covers the most prominent discursive and linguistic features of a film review genre.

Interdiscursivity is expressed through entwinement of the author's and the film's discourses. In many cases, a film review is riddled with illustrative material expressed via third-party discourses (opinions of critics, directors, audience, and, sometimes characters) [3]. In addition, the author can include various educational details within a film's discourse.

Besides, diversity in a film review's interdiscursivity is often expressed through the engagement of the following discourses: author's discourse and director's discourse, author's discourse and third-party critics' discourse, author's discourse and the audience's discourse. Such engagement is essential for a film review's structure thus creating a heterogeneous network of a review's elements.

Evaluation proves to be a substantial axis on all of film review's linguistic levels. The author is free to choose how exactly he is going to express his judgement. Evaluative utterances allow the author to inform, enlighten and influence the audience, thus fulfilling the functions of the film review genre. As a rule, film reviews created by professional critics tend to contain implicit evaluation as opposed to reviews by regular Internet users

[1]. The latter are more likely to bear a heavier emotional coloring, thus expressing evaluation explicitly.

On a lexical level, the most common features are neutral and emotional vocabulary [1]. The second most common feature are proper nouns, which point out the abstractedness of cognitive information presented in a review. Linguistic borrowings, terminology and slang are also among a film review's features. They are quite engaging and fascinating for a reader. The aforementioned features infuse a text with an individual authorial style.

Simple sentences, expletives, sentences with homogeneous parts, complex sentences, generalizations, degrees of comparison are prevalent grammatical features of a film review. The most common feature is using simple sentences since they are brief, easy to read and contain valuable information. The author creates a text that is comprehensible for any audience.

In conclusion, having analyzed film review texts, we have defined this text type as a self-sufficient genre, as it possesses specific structural, discursive, lexical and grammatical features, unfamiliar to the other text types.

References

1. Clayton A., Klevan A. *The Language and Style of Film Criticism*. New York: Routledge, 2011. 208 p.
2. Corrigan T. *A Short Guide to Writing About Film*. New York: Longman, 2001. 193 p.
3. Holopirek J. A. *Online Journalism: The Transformation of the Film Review*. Cambridge: ProQuest, 2007. 172 p.
4. Stegert G. *Filme rezensieren in Presse, Radio und Fernsehen*. München: TR-Verlagsunion, 1993. 245 s.

МОВНО-ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ДИГІТАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Пірог І.І., Ізотова Л.І. (Харків)

Метою доповіді є встановлення змін, яких зазнає німецькомовна комунікація за посередництва дигітальних медіа з урахуванням соціально-культурного аспекту.

Інформаційно-комунікаційні технології та цифрові формати вже більш ніж двадцять років увійшли в наше повсякденне життя, стали його невіддільною частиною, змінивши способи спілкування у професійній та приватній сфері, пошуку та опрацювання інформації, вивченні та використанні іноземних мов. Тому мовні та комунікативні аспекти дигітальної комунікації, які визначають тенденції розвитку сучасної німецької мови все частіше стають об'єктом наукових інтересів мовознавців.

Дослідники стверджують, що дигітальна революція об'єднує всі досягнення попередніх медіареволюцій під одним дахом: мультимедіальність та мультимодальність, медіаконвергенцію та трансмедіальність, які стають ключовими поняттями цього процесу [3].

Власне, на аналіз впливу дегіталізації на німецьку мову було спрямовано опитування Інституту аналізу ринку та суспільної думки FORSA, проведеного серед німецьких лінгвістів. Опитування мало дати уявлення про такі проблеми як вплив дигітальних засобів спілкування на лексичний склад мови, на письмову форму спілкування у професійному середовищі, на здатність виражати свої думки за допомогою усного і письмового мовлення та інші. У результаті проведеного аналізу було встановлено, що вплив дигіталізації на мову проявляється у збільшенні кількості скорочень, уривків фраз, скорочених речень, нових слів, змішуванні усного та письмового стилів мовлення. Вказується також на зміни у граматиці, правописі, пунктуації, на збільшену кількість англіцизмів. Для синтаксису характерні більш короткі, менш складні та неповні речення [2]. Деякі лінгвісти інтерпретують ці явища як занепад німецької мови.

Основні зміни у німецькій мові відбуваються у двох царинах. З одного боку, позначаються незначні перетворення та новації у системі мови на різних рівнях (фонетика, граматики, орфографія, лексика), з іншого боку, помітні зміни у вживанні німецької мови, які часто ведуть до обмеження її функціонування [1]. Таким чином, із вище сказаного не випливають серйозні ознаки загрози системі та функціонуванню німецької мови, тут можна вбачати лише зміни, що стосуються розвитку будь-якої мови.

Окрім того, більш популярними стають голосові повідомлення, основною перевагою яких, згідно з репрезентативними дослідженнями є мовна економія. Це свідчить, що голосові повідомлення в основному використовуються для конкретної комунікативної потреби, не дотримуються орфографічних норм та своєрідно “перестандартизовують” писемне мовлення. Телефонна комунікація все частіше поступається спілкуванню через месенджер та соціальні мережі, що призводить до більш інтенсивної і стислої взаємодії та впливає на її якість. Зокрема, збільшується щільність спілкування, проте втрачається глибина та зміст комунікації, руйнуються бар'єри поваги, пов'язані з менш шанобливими формами спілкування, посилюється недоброзичливість.

Оцінюючи вплив дигітального спілкування на орфографічні стандарти німецької мови, дослідники констатують, що у діловій комунікації професійних блогів, веб-сайтів установ та фірм, у офіційних електронних повідомленнях дотримуються чинних правил правопису, в той час як у чатах та приватних блогах спостерігається своєрідна «безтурботність» стосовно писемних норм.

Отже, для дигітальної комунікації мовною реальністю є формування нової знакової парадигми основною ознакою якої є відмова від жорсткого протиставлення усного й писемного мовлення та креативне застосування мовних стандартів з метою мовленнєвої економії.

Література

1. Ammon U. Die Stellung der deutschen Sprache in der Welt. Berlin, 2015. 1295 S. 2. Auswirkungen der Digitalisierung auf die deutsche Sprache. URL: <https://www.digitalist.de> (Zuletzt aufgerufen am: 18.12.2019). 3. Wie digitale Technik die Sprachkultur verändert : Interview mit Prof. Dr. Peter Schlobinski, Vorsitzender der Gesellschaft für deutsche Sprache. URL: https://www.meinungsbarometer.info/beitrag/Die-Standardisierung-der-Schriftsprache-durchSprach-assistenten_3261.html (Zuletzt aufgerufen am: 18.12.2019)

ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕВЛАСНЕ-ПРЯМОГО МОВЛЕННЯ В АСПЕКТІ САМООРГАНІЗАЦІЇ

Піхтовнікова Л.С. (Харків)

Невласне-пряме мовлення (НПМ) є унікальним продуктивним видом художнього мовлення завдяки своїм можливостям передавання авторських позицій разом з відображенням думок і станів персонажа. Механізм цієї синергії ґрунтується на інформаційних властивостях НПМ, а також на самоорганізації смислу в мовленнєвих актах, що містять НПМ. Питання самоорганізації мови і мовленнєвих творів у різних аспектах розглядалися дослідниками в працях [6; 15; 12; 13; 1; 7; 9; 14; 10; 11] та в багатьох інших. НПМ та внутрішнє мовлення частково розглядалися у синергетичному аспекті [8; 5], що безпосередньо пов'язано з проблемою самоорганізації.

Явище НПМ з позицій лінгвістики довгий час є предметом наукових дискусій щодо його сутності, класифікації видів НПМ та відмежування від інших різновидів мовлення. Основою досліджень слугували окремі розробки Л.С. Виготського [4], М.Б. Бахтіна [3], Н.Д. Арутюнової [2].

У нашому дослідженні зроблено спробу пояснити сутність невласне-прямого мовлення через розкриття механізмів самоорганізації цього феномена.

Сутність невласне-прямого мовлення ми вбачаємо у його здатності через контамінацію авторського та персонажного мовлення поєднати у мовленнєвому акті структуру мовлення автора та оцінки й емоції персонажа. Для розкриття механізму контамінації мовлення автора і персонажа, а також їх лінгвокультурних кодів нами залучено поняття слабких і сильних кодів, виявлено механізм перетворення слабких кодів у сильні завдяки контамінації.

З синергетичної точки зору в процесі невласне-прямого мовлення в мовленнєвому акті виникає, самоорганізується відносно завершений смисл, який, подібно до концепту, поєднує в собі три складові – інформаційну, оцінну та асоціативно-образну. Механізм контамінації в невласне-прямому мовленні слід розглядати не тільки як властивість реактивності слів, а й властивість реактивності кодів.

Перехід від вербального вираження інтенцій до кодового є значним кроком до підвищення інформаційної насиченості художнього тексту. Керування цільовим наповненням відбувається адаптивно, тобто використовується спосіб послідовного наближення до цілі. Адаптивну взаємодію авторських і персонажних кодів у невласне-прямому мовленні можна уявити так.

Мовлення персонажа виражає його «потік свідомості», не завжди зрозумілий читачу. Конкретизація смислу цього потоку досягається у контексті, який створюється авторськими сигналами, авторськими кодами. Взаємодія кодів автора і персонажа полягає в їх зв'язку: фрагмент мовлення персонажа повертає читача до контексту автора, пояснює/додає смисл; фрагмент мовлення автора створює очікування реалізації смислу в мовленні персонажа. Цей динамічний процес перетворює слабкі коди в сильні і веде до самоорганізації смислу.

У доповіді наводяться приклади контамінації кодів автора і персонажа, через яку самоорганізується смисл, на матеріалі роману Ліона Фейхтвангера «Hässliche Herzogin Margarete Maultasch» [16].

Проведені дослідження є початковою стадією студій самоорганізації смислу в невластне-прямому мовленні, в них ще не залучено решту понять синергетики; це є перспективою розвитку досліджень.

Література

1. Алефиренко Н.Ф. Лингвокогнитивная синергетика: истоки, принципы, сущность. *Studia linguistica cognitiva*. Вып. 2. Наука о языке в изменяющейся парадигме знания. Иркутск: Изд-во БГУЭП, 2009. С. 228–255.
2. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. М.: Центр русской культуры, 1998. 895 с.
3. Бахтин М.Б. Проблемы поэтики Достоевского. М.: Советская Россия, 1979. 363 с.
4. Выготский Л.С. Мышление и речь. М.-Л., 1934.
5. Кравченко Н. Г. Синергетичний аспект дослідження внутрішнього мовлення (на матеріалі німецькомовного художнього дискурсу). *Нова філологія: збірник наукових праць*. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. № 72. С. 88–91.
6. Лотман Ю.М. Структура художественного текста. М.: Искусство, 1970. 384 с.
7. Піхтовнікова Л. С. Лингвосинергетика: основы и очерк направлений. Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2012. 180 с.
8. Піхтовнікова Л.С. Несобственно-прямая речь: механизм контаминации как обмен кодами (постановка проблемы). *Мова й дискурс: вимір і вимірювання: міжвузівський збірник наукових праць*. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. С.154–161.
9. Піхтовнікова Л. С. Самоорганизация когнитивной системы при создании речевого произведения: преимущества и ограничения. *Записки з романо-германської філології*. № 1-(34). Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2015. С. 115–125.
10. Піхтовнікова Л.С. Синергетика композиції речевого произведения. *Вісник Харківського Національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов»*. Вип. 86. Харків, 2017. С. 103–109.
11. Піхтовнікова Л. С., Домброван Т. І., Єнікеєва С. М., Семенець О. О. Лингвосинергетика: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. редакцією Л. С. Піхтовнікової. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 296 с.
12. Просцевичус В. Э. Саморазвитие литературного

произведения: автореф. дис.. ... канд. філол. наук; 10.01.01; 10.01.08. Донецк: Донецк. гос. ун-т. 1993. 16 с. 13. Свирский Я. И. Саморганізація смисла (Опыт синергетической онтології). М.: Ифран, 2001. 182 с. 14. Синергетика в филологических исследованиях: колл. монографія; под общ. ред. Л. С. Пихтовниковой. Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2015. 340 с. 15. Хакен Г. Информация и самоорганизация. М.: Мир, 1991. 240 с. 16. Feuchtwanger L. Die hässliche Herzogin Margarete Maultasch. Berlin: Aufbauverlag, 1955. 310 S.

КАЛАМБУР ЯК МЕХАНІЗМ МОВЛЕННЄВОГО ВПЛИВУ

Полтаран О.О. (Харків)

Уплив на свідомість адресата здійснюється постійно завдяки каналам ЗМІ та Інтернету, рекламі тощо. Базовими сегментами такого впливу є маніпуляція, мовленнєвий вплив та вплив-переконування. Маніпуляція – вид комунікативного впливу, при якому адресант за допомогою вербальних та невербальних лінгвістичних засобів нав'язує адресату конкретну точку зору, реалізуючи свої приховані цілі негативного характеру (-), мовленнєвий вплив має двоїсту природу: як негативну, так і позитивну (+/-); вплив-переконування апелює до критичного осмислення адресатом наданої інформації у позитивному сенсі (+).

Мовна гра є свідомим та цілеспрямованим використанням експресивних ресурсів мови для того, щоб створити комічний ефект. Мовну гру можна спостерігати на різних рівнях тексту: фонетичному (ономатопея), морфологічному (авторські okazіоналізми), лексичному (каламбур), графічному (фігурний вірш, зміна шрифтів) [1, с. 3].

Каламбур – один із різновидів мовної гри, для якого характерним є використання слів, що мають декілька значень, або де звучання одного слова подібне до звучання іншого [3, р. 260]. Каламбури класифікуються на основі різних лексико-семантичних явищ: омофонний каламбур, полісемічний каламбур,

фразеологічний каламбур [2, с. 131] та можуть бути одним із допоміжних засобів створення мовленнєвого впливу на адресата.

Розглянемо декілька прикладів використання каламбуру у гумористичному американському телешоу «Saturday Night Live» з метою впливу на свідомість адресата. *Randall, besides the ground what's shaking over there?* (1) Ведуча програми новин знаходиться на прямому зв'язку із журналістом, який веде трансляцію з офісу, що постраждав від землетрусу. Завдяки використанню багатозначного дієслова *shake* (в значенні «трястися» (про землю) та «качати стегнами»), відтворюється комічний ефект та у глядача одразу формується своєрідний імідж ведучої – імідж легковажної жінки, яка явно симпатизує журналісту та не проти пожартувати з приводу землетрусу. *My microphone is broken. Do you here that? Somebody's sniffing here. I think it's her sniffs. She's been sniffing all night.* (1) Епізод демонструє передвиборчі дебати, де опонентами є Дональд Трамп та Гіларі Клінтон. Актор, що грає Трампа, не випадково вдається до такого виду мовленнєвого впливу: завдяки використанню дієслова *sniff* («тріскотіти» (про телефон) та «винюхувати, прослуховувати») через гумористичне забарвлення у глядача складається негативне враження про обох кандидатів. *He said climate change is a hoax invented by China! – It's pronounced Ji-Na* (1). Останній приклад каламбуру є фонетичним: актори наголошують на безграмотності кандидата в президенти Дональда Трампа, обіграваючи його манеру вимовляти слова. Тим самим, вони нав'язують аудиторії думку про те, що такий президент їм точно не потрібен.

Використання мовної гри, зокрема каламбурів, дозволяє відобразити різноманітні політичні, економічні та соціальні моменти суспільства. Цей лінгвістичний прийом не лише створює комічний ефект, але й привертає увагу адресата та забезпечує позитивне чи негативне маніпулювання його свідомістю. Гумористичне забарвлення, яке є однією з основних характеристик каламбуру, підсилює мовленнєвий вплив на аудиторію.

Література

1. Капкова С.Ю. Языковая игра как способ реализации комического. *Universum: филология и искусствоведение*. 2014. №2(4). С. 1–10.
2. Клещина Н.Н. Языковая игра как средство манипуляции в заголовках англоязычной прессы. *Власть*. 2016. №6. С. 129–132.
3. Sanderson P. 2010. *Using newspapers in the classroom*. Handbooks for Language Teachers. Cambridge: Scott Thornbury. 260 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

4. Saturday Night Live. URL: <https://www.youtube.com/user/SaturdayNightLive> (Last accessed: 13.12.2019)

НЕВІДПОВІДНІСТЬ ЧОЛОВІКА Й ЖІНКИ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИМ НОРМАМ, ОРІЄНТОВАНИМ НА ІНТЕРЕСИ СОЦІУМУ

(на матеріалі британського анекдоту)

Птушка А.С. (Харків)

Робота присвячена дослідженню когнітивних механізмів створення сміхового ефекту англomовного анекдоту, закорінених на невідповідності чоловіка й жінки морально-етичним нормам. Матеріалом дослідження слугували 7760 текстів англomовних анекдотів, персонажами яких є чоловік та жінка.

На вищому щаблі морально-етичних норм знаходяться *суперморальні норми*, що відбивають основні принципи людської поведінки, закріплені у релігійних догматах та юридичних кодексах. Морально-етичні норми поділяються на норми взаємодії, норми життєзабезпечення, норми контакту й норми відповідальності [1, с. 34-35]. У сфері міжгендерних стосунків однією з найбільш релевантних є максима суперморальних норм *Не можна прелюбодіяти*. Суспільство пред'являє більш суворі моральні вимоги до жінки, ніж до чоловіка, оскільки символічна фемінінна роль берегині домашнього вогнища несумісна з невірністю.

Наступною важливою максимою суперморальних норм, відображеною у текстах досліджуваних анекдотів, є *Не можна завдавати фізичної шкоди ближньому*. Порухниками цієї максими є персонажі, що виявляють надмірну агресивність, крайнім проявом якої є фізична розправа чоловіка над жінкою й навпаки. Максима *Слід любити ближнього* репрезентована анекдотами, які висміюють чоловіка, для якого жінка/дружина не становить ніякої цінності й навпаки.

На відміну від попередніх, максима *Не можна бути хтивим* об'єктивована асиметрично, лише анекдотами про жінку. Тоді як максима моральних норм взаємодії *Не можна бути боягузом* є релевантною лише для чоловіка. Серед максимум норм життєзабезпечення найбільш релевантною в об'єктивації гендерних стереотипів є *Слід трудитися*. Ця максима, як і попередня, є орієнтованою, насамперед, на чоловіка.

Низка анекдотів відбиває відповідність поведінкових характеристик чоловіка та жінки нормам контакту. Більшість максимум норм контакту деталізують максимуму *Слід враховувати інтереси ближнього*. До таких належать максими *Не слід бути надто корисливим/ Слід бути щирим/ Не слід бути надмірно вимогливим/ Не слід бути зневажливим/ Не слід бути ревнливим*, репрезентовані анекдотами як про чоловіків, так і про жінок. Гендерна асиметрія, що спостерігається у об'єктивації цих максимум, має відносний характер. Тоді як гендерна асиметрія, що спостерігається при об'єктивації решти максимум моральних норм контакту, набуває абсолютного характеру, тобто аналізовані анекдоти тематизують відповідність цим максимумам виключно персонажів-чоловіків (*Не слід зловживати алкоголем* та *Не слід бути жадібним*) або персонажів-жінок (*Не слід бути сварливим/ Слід бути передбачуваним/ Не слід бути надто цікавим/ Не слід пліткувати/ Не слід видавати секрети/ Слід мати пристойний вигляд*).

Максима *Не слід надто багато говорити* (порушення максими кількості інформації принципу кооперації) об'єктивована анекдотами про жінку й про чоловіка. Балакучість подана як природна жіноча якість, що однаковою мірою

притаманна їй незалежно від віку. Сміховий ефект анекдотів про балакучу жінку, як правило, є результатом гіперболізації, що суперечить онтологічним нормам. Чоловіка теж висміюють за балакучість на підставі невідповідності еталону. Максима *Слід вислухати точку зору іншого* (порушення максими великодушності принципу ввічливості) репрезентована виключно анекдотами про жінку. Тоді як максима *Слід відповідати за свої дії* об'єктивована асиметрично, лише анекдотами про чоловіка.

Таким чином, проаналізовані анекдоти виконують дві прагматичні функції: карнавалізації традиційних сімейних цінностей та традиційних гендерних еталонів та регуляції соціальної поведінки.

Література

1. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.

ВИКОРИСТАННЯ ГУМОРУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Рапава Р.Б., Савченко Н.М. (Харків)

Сміх, як відомо, звільняюче діє на людину, а почуття гумору вважається одним з найбагатіших людських почуттів. Почуття гумору, як і будь-яке інше естетичне почуття, не дається людині таким від народження, воно розвивається разом із розвитком особистості і стає показником динамічної пружності людського розуму і фантазії.

Передусім, слід виділити психологічні дослідження останніх десятиріч у Великобританії та США. Вони присвячені конкретним аспектам продукування, сприймання, оцінювання смішного, в тому числі й школярами та студентами. Деякі мали за мету доведення позитивного впливу гумору на засвоєння навчальної інформації школярами та студентами.

Так, наприклад, Мері Моррісон у своїх дослідженнях відзначає, що гумор – це справжній «агент змін», який знижує рівень стресу, створює атмосферу довіри; привертає та утримує увагу учнів, тому що несподіваний гумор активізує зону мозку, яка відповідає за увагу, більше ніж решта інших видів занять у аудиторії; покращує швидкість і тривалість запам'ятовування матеріалу; підвищує готовність ризикувати, вийти із зони комфорту; поліпшує швидкість мислення [4].

І гумор, і безпосередність, як показує практика, однаково позитивно впливають на процес навчання і формування мотивації у студентів, а також сприяють позитивному оцінюванню викладання. І, навпаки, відсутність гумору і безпосередності в процесі навчання в аудиторії вважається джерелом демотивації у студентів [3].

Педагогічний гумор є цілісним і універсальним засобом підвищення ефективності навчально-виховного процесу, особливо при вивченні іноземної мови, на всіх його етапах. Здатність згуртувати колектив та утверджувати загальнолюдські цінності у стосунках між викладачем та учнем або студентом роблять гумор впливовою формою педагогічного спілкування.

Діяльність викладача з почуттям гумору гарантовано спрямована на усунення можливих комплексів і страхів, сформованих у студентів через невдалий досвід вивчення іноземної мови [2].

Гумор не лише допомагає перебороти психологічний бар'єр на заняттях з іноземної мови, але може виступати засобом зняття напруження у стомлених слухачів і створює сприятливі умови для відпочинку та нової роботи мозку [1, с. 187].

Деяким студентам вдається «розкритися» виключно через жарти, отже для них гумор є найбільш прийнятною мотивацією для виконання завдань.

Гумор не тільки допомагає покращити засвоєння іноземної мови завдяки тому що сміх завжди створює невимушену атмосферу, він допомагає зняти психічне напруження, без значних зусиль засвоїти і запам'ятати певні речі, а також активізує і оптимізує навчально-освітній процес.

Література

1. Витвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 316 с.
2. Колесник Г.О. Гумор як засіб подолання афективного фільтру під час навчання іноземної мови студентів технічних спеціальностей. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/166384/165785> (Дата звернення: 21.12.2019)
3. Kelley D.H. , Gorham J. Effects of immediacy on recall of information. *Communication Education*, 1988. Vol. 37. P. 198–207.
4. Morrison M. K. Using humor to maximize living. URL: https://books.google.com.ua/books?id=l_nbHbROssoC&pg=PA83&hl=ru&source=gbg_toc_r&cad=2#v=onepage&q&f=false (Дата звернення: 21.12.2019)

МОДЕЛЬ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ НА МОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ

Рубцов І.В. (Харків)

На сучасному етапі, процес мовної підготовки набуває зовсім інших форм та масштабів, ніж у передні роки. Нововведення починаються зі зміни організації простору в аудиторіях, їх оснащення сучасними технічними засобами і закінчуються апробацією нових освітніх технологій на практичних заняттях з використанням онлайн компонентів та Інтернет ресурсів.

Технологія змішаного навчання стає найбільш ефективною, оскільки вона дозволяє продуктивно організувати час викладача і студента та робить процес вивчення мови більш цікавим і доступним. Відбувається об'єднання формальних засобів навчання (робота в аудиторії, вивчення матеріалу мовного курсу) з неформальними (обговоренням матеріалу за електронною поштою та Інтернет-конференціями). З іншого боку, це комбінування різних шляхів подачі навчального матеріалу (очного, електронного і самостійного навчання) з використанням методики управління знаннями [1]. За умов правильної методичної організації, всі компоненти змішаного навчання гармонійно взаємодіють.

Переваги змішаного навчання полягають в створенні індивідуальної освітньої траєкторії студента, його постійній взаємодії з однокурсниками та викладачами, зростаючій відповідальності студента за результати навчання. Викладач ефективно поєднує аудиторну та поза-аудиторну роботу, стимулювати самостійну та групову роботу студентів. Студенту, в свою чергу, необхідно сформулювати кінцеву мету навчання, визначити і розвивати свій власний стиль, виробити індивідуальний план навчання [2].

Викладач і студенти працюють разом, тим самим забезпечуючи якість навчання і супроводжуючи навчальний процес незалежним, корисним, ефективним і мотивуючим до розвитку підходом [3].

Для реалізації такої можливості зусиллями фахівців створено мультимедійні платформи електронного навчання. Ці системи працюють в режимі реального часу, мають високий рівень інтерактивності, містять величезну кількість завдань. Майбутню іншомовну освіту неможливо уявити без технологій подібного роду.

Використання електронних інструментів з одного боку, це можливість вибору під час навчання іноземній мові і можливість контролю пізнавального процесу у поза аудиторний час. З іншого боку, легкість використання ІКТ підвищує рівень мотивації студентів під час навчання іноземній мові.

Сучасна модель змішаного навчання передбачає, що всі матеріали практичних занять доступні студентам не тільки в друкованому, але і в електронному вигляді. Крім того, викладач складає ресурсну карту, вказуючи матеріали, посилання Інтернету, якими може користуватися студент під час проходження певного мовного курсу. Налаштовується можливість онлайн спілкування за допомогою таких інструментів як чат, форум, блог. Використовуються аудіо та відеолекції, які спрощують процес навчання та роблять його більш насиченим.

Проте, впроваджуючи інноваційні методи і технології в процес навчання іноземній мові необхідно пам'ятати про ефективність реалізованих нововведень в навчальному процесі, оскільки інновації вимагають критичного підходу та всебічного аналізу.

Література

1. Костина Е.В. Модель смешанного обучения (Blended Learning) и ее использование в преподавании иностранных языков. *Известия высших учебных заведений. Серия: Гуманитарные науки*. 2010. Т. 1. № 2. С. 141–144.
2. Bonk C.J. & Graham C.R. Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs. San Francisco, CA: Pfeiffer Publishing, 2006. 624 p.
3. Watson J. Blended learning: The convergence of online and face-to-face education. North American Council for Online Learning. 2008, 16 p.

МІЖКУЛЬТУРНА СКЛАДОВА У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ

Рубцова М.А. (Харків)

Епоха всеосяжної глобалізації зумовила значні зміни в структурі підготовки майбутніх фахівців. Тісні науково-технічні зв'язки вимагають формування комунікативної та соціокультурної компетенції, як мінімум в одній іноземній мові, що призводить до зростання попиту на вивчення іноземної мови для спеціальних цілей. Поєднання міжкультурної парадигми освіти в області лінгвістики з компетентнісним підходом призвело до виникнення поняття міжкультурної компетенції, яка трактується в лінгводидактиці як здатність будувати мовне спілкування з іншомовним партнером, враховуючи його приналежності до іншої лінгвокультурної спільноти.

У зв'язку з цим все більш актуальним завданням стає формування певного рівня міжкультурної компетенції у студентів немовних профілів. Ця мета недосяжна без готовності до самостійного подолання міжкультурних бар'єрів, що неминуче виникають в процесі такого спілкування, та без готовності створення загального для учасників спілкування культурного компонента значення.

Очевидно, що для вирішення цього питання необхідно знайти шляхи формування та поєднання міжкультурної компетенції студентів та іншомовної

професійної комунікативної компетенції. Важливим є ствердження, що компоненти міжкультурної компетенції «співвідносяться з компонентами іншомовної комунікативної компетенції, модифікуючи частину змісту останніх і додаючи до них міжкультурний вимір» [1. С. 26].

Нижче надається мінімум знань, який, на нашу думку, містить дві складові – загальнокультурну і професійно марковану.

Загальнокультурна складова була відібрана в результаті аналізу літератури з міжкультурної комунікації у вищих лінгвістичного профілю. В основу відбору були покладені принцип мінімальної достатності для успішної комунікації, а також принцип значущості для розуміння суті міжкультурних відмінностей в процесі подальших міжкультурних контактів.

В результаті в загальнокультурну складову увійшли наступні явища, як: 1) значення інтонації під час усного спілкування в англійській лінгвокультурі; 2) теми табу; 3) уявлення про культурні універсалиї; 4) ставлення до стереотипів та шляхи їх подолання; 5) шляхи створення спільного для учасників міжкультурного спілкування культурного компонента значення (досягнення взаєморозуміння в діалозі культур через активну позицію в спілкуванні, здатність бачити відмінність партнера і запобігати збою у спілкуванні, долаючи стереотипи і забобони).

До професійно маркованої складової ми віднесли ієрархію наукових ступенів і вчених звань, номенклатуру наукових і ділових посад зарубіжних колег. По друге, елементи професійної академічної лексики, а також професійного сленгу. Важливими, також є характерні особливості англійської наукової мови, такі як актуальне членування речення (тема-рема).

Зазначені знання являють собою основу інтегрованих професійних вмінь, що складають суть міжкультурної компетенції. Для випускника немовного вузу дескрипторами таких вмінь є вміння передбачати, розуміти і долати труднощі спілкування в науково-професійній сфері, викликані приналежністю комунікантів до іншої культури; виявляти культурні та міжкультурні аспекти професійного спілкування; вести конструктивний діалог культур; переглядати власні позиції,

знаходити прийнятні рішення, безперервно осягати в процесі міжкультурного спілкування як іншу, так і власну культуру, а також себе самого як її представника; будувати власну поведінку відповідно до норм англомовних країн.

Література

1. Елизарова Г.В. Формирование межкультурной компетенции студентов в процессе обучения иноязычному общению: автореф. дис. на соискание уч. степени доктора пед. наук: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания». СПб., 2001. 38 с.

НОМО CREANS У ПАЛІТРИ ЕКОЛОГІЧНОСТІ КУЛЬТУРИ

Самохіна В.О. (Харків), Дмитренко Ю. О. (Версаль, Франція)

Екологізація свідомості пов'язана з екологізацією культури і науки, що уявляється найвищою стадією екологізації свідомості [2, с.15]. Під екологічною культурою розуміємо «весь комплекс навичок буття в контакті з навколишнім природнім оточенням» [там само]. Процес творчості знаходить вираження в креативних новаціях Номо Creans як суб'єкта самореалізації у культурній спільноті.

Можна виокремити екологічну концепцію культури, основними рисами якої виступають такі: жива цілісність, що має емерджентні властивості, та яка розвивається як органічна, а не механічна єдність; окремі галузі і типи культури, подібно до живих створінь знаходяться у неперервній боротьбі між собою та навколишнім середовищем і у той же час пристосовуються один до одного та до середовища, досягаючи гармонії [1, с.19]. Ці риси екологічності культури знаходять своє утілення в діяльності творчих особистостей як виразників, носіїв культури, здатних до творчості, до творіння чогось нового: людина-творець – це, передусім, людина духовно обдарована, що проявляє творчу самовідданість.

З екологічної точки зору, креативність суб'єкта є його визначною характеристикою: особистість предстає як «living being that brings creativity».

Важливою особливістю креативної особистості є її взаємодія з навколишнім середовищем, а саме контакт з людьми в різних сферах діяльності. Більшість авторів звертають увагу на такі сфери творчої особистості, як творчість ученого (наука), творчість та творча особистість (культура), творчість письменника як творчої особистості. Представляється, що екологічність проявляється у специфіці співвідношення індивідуальних творчих інтенцій із суспільним контекстом, тобто екодіалогічність, ведення «діалога» із середовищем.

Основні риси творчої особистості: нестандартне мислення, яскрава індивідуальність; парадоксальні особистісні й творчі прояви. Творчі особистості відзначаються натхненням, творчою самосвідомістю, самореалізацією, інтенціями творця (спонукати до думок; змусити створити своє; виявити новизну; контекст творчого самопізнання). Це – інтелектуали, носії нових знань, «володарі дум», ерудити.

Мова постає як частина пізнавальної діяльності людини і виступає як незмінне та природне джерело творчості: про лінгвокреативність доводиться говорити там, де стикається мова і творчість. Лінгвокреативність є мовною здатністю особистості в певній комунікативній ситуації робити вибір на користь такого слова або виразу, яке не лежить на поверхні, а створено на основі асоціативних уявлень, як за допомогою існуючих мовних одиниць, так і в ході порушення встановленого стандарту мови. Така здатність творчої особистості до утворення нових незвичайних слів обумовлена лінгвокреативним типом мислення. До факторів креативності мовного мислення можна віднести:

1) оригінальність – здатність до створення асоціацій; 2) семантичну гнучкість – здатність запропонувати нове використання функції об'єкта; 3) семантичну спонтанну гнучкість – здатність до пошуку різноманітних ідей у будь-яких ситуаціях.

Номо Creans взаємодіє зі світом, що його оточує, намагається його покращити різними шляхами, у тому числі, творчою діяльністю.

Література

1. Горелов А.А. Эволюция культуры и экология. М.: Российская Академия наук. 2002. 245 с. 2. Иванова Е.В. Лингвокогнитивное моделирование экологического дискурса: монография. М.: ФЛИНТА: Наука. 2015. 176 с.

АСОЦІАТИВНА МНЕМОСХЕМА ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сапрунова О.Г. (Харків)

Сьогодні вивчення англійської мови є одним із пріоритетних напрямів освітньої політики України. Зміни політичних умов в нашій країні неминуче тягнуть за собою зміни у вимогах до системи навчання іноземних мов: розширення економічних, культурних та політичних зв'язків з країнами Європейського Союзу; доступ до інформаційного ресурсу; міграції населення; міждержавні інтеграції у сфері освіти і, насамперед, можливості якісної освіти в своїй країні.

Відзначимо, що основною метою всіх освітніх перетворень для підвищення якості оволодіння іноземною мовою є упровадження в освітній процес інноваційних методів і прийомів.

На нашу думку, таким новим підходом до викладання англійської мови є вивчення граматики за допомогою асоціативної мнемосхеми.

Слід зазначити, що схемами займались ще у Стародавньому світі: відомий філософ Платон вважав схему «кількісно-змістовною конструкцією» [2, URL].

І. Кант висловлював думку, що схема сама по собі є завжди лише продуктом уяви і її слід відрізняти від образу. [3, с.124-125].

Вчений Ф. Бартлетт, навпаки, ототожнював схему з образами [1, URL].

Проте, ми погоджуємося з думкою дослідника С. Полякова, який вважає, що схеми являють собою когнітивні, розумові плани [4, URL].

Можно відповідним чином відзначити, що при розробці асоціативної мнемосхеми важливий оптимальний вибір форм використовуваних символів. За

формою символи можуть бути нестандартними у вигляді конкретних предметів або зображеними у вигляді рослин, тварин для формування певних асоціативних зв'язків.

Так, наприклад, The Present Continuous Tense можна представити у вигляді «пісочного годинника», The Present Simple Tense у вигляді «маятника».

Відзначимо, що при роботі з асоціативними мнемосхемами, які мають безліч об'єктів різних кольорів і яскравості, зорова система студента піддається певному навантаженню. У цьому випадку не бажано використовувати у великій кількості кольори, які швидко стомлюють очі: червоний, фіолетовий, пурпурний. В якості фону мнемосхем рекомендується використовувати пастельні кольори середньої частоти спектра.

Поруч з тим, в основі асоціативної мнемосхеми визначено кілька основних принципів: принцип лаконічності, принцип стислості, принцип наочності, принцип акценту, принцип автономності, принцип сенсорного сприйняття, принцип асоціацій, принцип природовідповідності.

З'ясовано, що логічно структурована асоціативна мнемосхема наочно відображає досліджуваний розділ граматики англійської мови, прискорює процес цілісного сприйняття та репродукції складних граматичних конструкцій та правил, завдяки певній організації її взаємодії з інформацією та пошуку асоціативних взаємозв'язків між об'єктами самої мнемосхеми і структурою матеріалу, що вивчається.

Отже, такі сучасні підходи до викладання англійської мови можуть допомогти студентам, працюючим в умовах великої кількості інформації, що надходить, полегшити її логічну обробку і систематизацію, забезпечити її повне і швидке запам'ятовування, підпорядкувавши його певній логіці, що диктується реальними асоціативними зв'язками контрольованої когнітивно-дидактичної моделі.

Література

1. Бревер У. Ф. Бартлеттовська концепція схеми і її вплив на теорію пізнання. Зображення знання в сучасній когнітивній психології. URL: <http://nounivers.narod.ru/gmf/shema.htm> (Дата звернення 04.12.2019)
2. Лосєв О. Ф. Предметно-сміслові модифікації. *Історія античної естетики*. М., 1969. Т. 2. URL: <http://psylib.org.ua/books/lose002/txt22.htm> (Дата звернення 04.12.2019)
3. Кант І. Критика чистого розуму. Філософські погляди. М., 1994. Т.118. 591с.4. Поляков С.П. Когнітивні схеми Ф. Бартлетта (1938). URL: <https://psyfactor.org/lib/polyakov2/htm> (Дата звернення 04.12.2019).

РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО СУДОВОГО ДИСКУРСУ

Солощук Л.В. (Харків)

Комунікативна ситуація суду є мовленнєвою взаємодією учасників судово-процесуальної діяльності, спрямованої на розв'язання правового конфлікту, який виник між двома сторонами [2, с. 47]. За кожним учасником судової комунікації закріпленою є певна соціальна роль – адвоката, прокурора, свідка, судді чи присяжного, яка визначає вибір стратегій і тактики мовців у судовому дискурсі. В інституційному дискурсі, різновидом якого є судовий дискурс, контрольованими з боку мовців є як вербальні, так і невербальні компоненти комунікації, які зазвичай використовуються для маніпулювання опонентом. Уміння впливати на людей та керувати ними за допомогою невербальних компонентів є невід'ємною складовою судового дискурсу як дискурсу компететивного типу [1, с. 77-78]. У залежності від ролі мовця у судовому процесі та його мети варіюється репертуар невербальних компонентів комунікації, які він свідомо чи підсвідомо використовує для досягнення своєї мети. У суді сторони не просто обмінюються думками – це агональний процес, процес змагання [3, р. 83]. Конфліктність судового дискурсу вибігає з того, що сторони найчастіше переслідують протилежні цілі.

Представники захисту та звинувачення мають протилежні програми, та, відповідно, використовують відповідні стратегії та тактики для їх досягнення, які реалізуються за рахунок певного набору вербальних та невербальних компонентів, дослідження яких вже довгий час не втрачає своєї актуальності.

Адвокат, як учасник судового дискурсу, відстоює інтереси підзахисного, доводячи його невинність, та використовує при цьому всі засоби для здійснення впливу, у тому числі і емоційного, на суддю та присяжних. Саме тому невербальні компоненти комунікації стають нагальними у судовому процесі, адже вони є задіяними у передачі інформації та відіграють першочергову роль у провокуванні емоцій. Жести, вираз обличчя передаються та спостерігаються кожною людиною у залі суду. Адвокат використовує жести, зоровий контакт, рухи певного типу, інтонації для переконання суддів та присяжних у своїх заявах:

Atticus was speaking easily, with the kind of detachment he used when he dictated a letter. He walked slowly up and down in front of the jury, and the jury seemed to be attentive: their heads were up, and they followed Atticus's route with what seemed to be appreciation. I guess it was because Atticus wasn't a thunderer.

Atticus paused, then he did something he didn't ordinarily do. He unhitched his watch and chain and placed them on the table, saying, "With the court's permission —"

Judge Taylor nodded, and then Atticus did something I never saw him do before or since, in public or in private: he unbuttoned his vest, unbuttoned his collar, loosened his tie, and took off his coat. He never loosened a scrap of his clothing until he undressed at bedtime, and to Jem and me, this was the equivalent of him standing before us stark naked. We exchanged horrified glances.

Atticus put his hands in his pockets, and as he returned to the jury, I saw his gold-collar button and the tips of his pen and pencil winking in the light.

"Gentlemen," he said. Jem and I again looked at each other: Atticus might have said "Scout". His voice had lost its aridity, its detachment, and he was talking to the jury as if they were folks on the post office corner [Lee H. To Kill a Mockingbird].

У вищенаведеному прикладі демонструється, як адвокат, за рахунок акумуляції кінесичних, проксемічних, просодичних компонентів, які не є стандартними у цій ситуації, намагається підвищити впливовість своїх аргументів. Перспективним вважаємо дослідження саме не стандартних для певної особистості і певної ситуації невербальних компонентів комунікації, які модифікують ситуацію захисту у суді, підвищуючи значущість вербальної складової мовлення адвоката.

Література

1. Зайцева М.А. Судебный дискурс: речевые стратегии и тактики, языковые средства выражения конфликта. *Первый независимый научный вестник*. 2016. № 6. С. 74–78.
2. Монастирьюва Л.В. Ролі й маски в комунікативній діяльності адвоката. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Сер. Філологія. 2016. № 24. том 2. С. 47–49.
3. LeVan E. A. Nonverbal communication in the courtroom: Attorney beware. *Law and Psychology Review*. 1984. № 8. P. 83–104.

MÖGLICHKEITEN DES FORMATIVEN ASSESSMENTS MIT DIGITALEN MEDIEN

Sotnykova S. I. (Charkiw)

Der Begriff «Assessment» ist sehr vielseitig und bedeutet nicht nur Prüfung, sondern auch Bemessung, Bewertung, Beurteilung, Einschätzung, Festsetzung, Schätzung, Wertung [4]. Man unterscheidet diagnostischen, summativen und formativen Einsatz [1]. Während für die Ersteren Benotung am Ende des Lernprozesses charakteristisch ist, setzt das formative Assessment auf die individuelle Beurteilung während des Lernprozesses, um den Lernenden Wege zu besseren Leistungen zu zeigen [3], anders gesagt, geht es dabei um die Bewertung nicht DES Lernens, sondern FÜR das weitere Lernen.

Diese individualisierte Bewertung kann auch mit Hilfe von digitalen Technologien erfolgen. Wie bekannt, können wir uns heute unser Leben ohne digitale Medien kaum

vorstellen. Sie werden in verschiedenen Bereichen eingesetzt, und die Bildung ist hier keine Ausnahme. Viele Bildungseinrichtungen bieten sowohl Präsenz- als auch Online-Kurse an, in der letzten Zeit erfreuen sich auch Blended-Learning-Kurse immer größerer Beliebtheit. Für das E-Learning gibt es schon fertige Einsatzszenarien, und Hochschulen teilen ihre sehr positiven Erfahrungen mit anderen Lehrenden [4]. Dabei geht es nicht nur um computergestützte Wissensvermittlung, sondern auch Kompetenzüberprüfung [2], mit der diagnostisches oder summatives Assessment umgesetzt werden kann. Aber auch formatives Evaluieren, wo in erster Linie Erfolge gezeigt werden und auf Bereiche hingewiesen wird, auf die man besonders achten muss, findet immer größere Verbreitung.

Im Internet gibt es viele kostenfreie Tools, mit denen Lehrkräfte entweder fertige Produkte leicht finden und im Unterricht einsetzen, oder ihre eigenen Aufgaben ohne große Bemühungen entwickeln können. Zu bekannten und beliebten Apps gehört u.a. die Quiz-App Kahoot [5], wo entweder in Einzelarbeit oder in Gruppen Quiz-Aufgaben gelöst werden, dabei mit Wettbewerbscharakter. Die Formate der Aufgaben sind zwar nicht sehr umfangreich (Multiple-Choice-Aufgaben, Richtig-Falsch-Aufgaben oder Zuordnungsaufgaben), aber dadurch, dass hier entweder gegen das mobile Gerät oder gegen andere Teilnehmende gespielt wird, steigt die Motivation der Lernenden.

Ein ähnliches Format hat auch die Quiz-App Quizizz [7], wo Quiz-Aufgaben entweder im Einzelmodus (ein Spieler gegen ein mobiles Gerät) oder im Team-Modus (in Gruppen gegeneinander) gespielt wird. Das Feedback in Form von Punkten wird vom Computerprogramm gegeben, was die Objektivität der Bewertung sichert.

Viel breiter ist die Palette der Aufgaben, die mit LearningApps entwickelt werden können [6]. Genauso wie bei Kahoot und Quizizz kann man auch hier kostenlos entweder fertige Aufgaben benutzen oder – was meistens zeitsparender und effizienter ist – eigene Aufgaben in Anlehnung an den Lernstoff entwickeln. Das Angebot der Aufgaben reicht von Multiple-Choice-Aufgaben, Zuordnungsaufgaben aller Art, über Ratespiele und Abstimmungen bis hin zu Lückentexten, Chats, Foren, Pinnwänden etc., wo verschiedene Fertigkeiten trainiert und überprüft werden können.

Im Beitrag werden Beispiele von Aufgaben präsentiert, die erfolgreich im Unterricht für verschiedene Niveaustufen und zu verschiedenen Themen eingesetzt wurden.

Література

1. Crisp G. The e-Assessment Handbook. Continuum International Publishing Group, New York. 2007. 208 p.
2. Ehlers J. P., Guetl Ch., Höntzsch S., Usener C. A., Gruttmann S. Prüfen mit Computer und Internet. Didaktik, Methodik und Organisation von E-Assessment. *Lehrbuch für Lernen und Lehren mit Technologien* / M. Ebner und S. Schön (Hrsg.) 2013. URL: https://www.pedocs.de/volltexte/2013/8348/pdf/L3T_2013_Ehlers_et_al_Pruefen_mit_Computer.pdf (Letzter Zugriff am 24.11.2019).
3. Nölte B. Formative Assessment: Bewerten um des Lernens Willen. URL: <https://www.bpb.de/lernen/digitale-bildung/werkstatt/255718/formative-assessment-bewerten-um-des-lernens-willen> (Letzter Zugriff am 24.11.2019).
4. Ruedel C., Mandel S. (Hrsg.). E-Assessment. Einsatzszenarien und Erfahrungen an Hochschulen. *Medien in der Wissenschaft*. Band 56. Münster, New York, München, Berlin: Waxmann, 2010. 197 S.
5. Kahoot. URL: kahoot.it (Letzter Zugriff am 24.11.2019).
6. Learningapps. URL: learningapps.org (Letzter Zugriff am 24.11.2019).
7. Quizizz. URL: quizizz.com (Letzter Zugriff am 24.11.2019).

EINFLUSS DER FINANZKULTUR AUF DIE QUALITÄT DER RECHTLICHEN ÜBERSETZUNG INTERNATIONALER STANDARDNORMEN

Stoliarchuk H., Komar R. (Charkiw)

Zum ersten Mal in den Übersetzungsstudien des belgischen Gelehrten Andre Lefevere standen nicht die sprachlichen, sondern die kulturellen Aspekte der Übersetzung im Vordergrund [2, S. 55]. Daher ist unserer Meinung nach bei juristischen Übersetzungen besondere Aufmerksamkeit erforderlich, um den Übersetzungsgedanken durch das Prisma der Finanzkultur zu brechen. Die Entwicklung einer Finanzkultur hängt

in hohem Maße von der Finanzkompetenz der Bevölkerung ab. Die Finanzkultur der Gesellschaft wird von Finanzinstituten und regulatorischen Rahmenbedingungen beeinflusst, die aus Zivil-, Finanz-, Steuer-, Bank-, Zoll- und anderen Rechtsbereichen bestehen.

Ein dringendes Problem für Vertreter kleiner und mittlerer Unternehmen ist heute der effektive Aufbau der Beziehungen zwischen verschiedenen Ländern in wirtschaftlicher, handelspolitischer und sonstiger Hinsicht, insbesondere im Zeitalter der Informatisierung und des uneingeschränkten Informationsaustauschs auf internationaler Ebene. Für ausländische Investoren ist die Hauptinformationsquelle über die Finanzlage von Unternehmen die Finanzbuchhaltung. Ohne eine ordnungsgemäße gesetzliche Regelung, insbesondere im Bereich des Zivil- und Finanzrechts, ist der Aufbau dieser Verhältnisse nicht möglich. Es ist auch bekannt, dass alle internationalen Rechtsfragen in den Geltungsbereich des Völkerrechts fallen und durch verschiedene internationale Rechtsakte geregelt werden. Die Sprache internationaler Rechtsakte ist jedoch Englisch, aber nicht alle Bürger von Ländern, die internationale Standards anwenden, kennen sie. In diesem Zusammenhang befassen sich verschiedene staatliche Organisationen mit der Übersetzung internationaler Normen aus dem Englischen in die Amtssprache des Staates. Beispielsweise wird in der Ukraine die Übersetzung internationaler Rechnungslegungsstandards vom Finanzministerium der Ukraine durchgeführt. So wird die in englischer Sprache beschriebene internationale Terminologie in die Terminologie umgewandelt, die den Benutzern in ukrainischer Sprache übermittelt wird. Daher hängt die Angemessenheit und Genauigkeit ihrer Anwendung von der Qualität der Übersetzung internationaler Normen ab.

Der Prozess der Bildung einer modernen Finanzkultur in der Ukraine ist durch den Einfluss der westlichen Kultur geprägt. Was sich in der Übersetzung der Terminologie internationaler Normen widerspiegelt. Dies sind Merkmale wie Individualismus, Rationalismus und Formalismus [1, S. 93]. Der Text internationaler Rechnungslegungsstandards als Übersetzungsgegenstand setzt voraus, dass der Übersetzer über Kenntnisse und Erfahrungen in mehreren Bereichen gleichzeitig verfügt:

Wirtschaft, Recht und Philologie. Damit der rechtliche Inhalt erhalten bleibt, müssen Rechtstexte immer aus der Originalsprache übersetzt werden und dürfen nicht aus einem bereits übersetzten Text übersetzt werden. Die wichtigsten Arten der Übersetzung von juristischen Dokumenten sind: Beschreibung, Kodierung und Vervielfältigung. Aus diesem Grund sind wir der Meinung, dass die Qualitätsmerkmale einer juristischen Übersetzung folgende sein sollten: Richtigkeit, Klarheit und Zuverlässigkeit.

Die wichtigste Aufgabe bei der Übersetzung von Dokumenten des Völkerrechts ist daher eine ausreichende Finanzkenntnis und die Fähigkeit, im Bereich der relevanten ukrainischen Äquivalente von Begriffen, die unter dem Einfluss der westlichen Finanzkultur gebildet wurden, die richtigen Entscheidungen zu treffen. Daher können Sie nur in Ausnahmefällen auf die Suche nach Analoga, synonymen Substitutionen und beschreibenden Übersetzungen zurückgreifen.

Literatur

1. Варламова, Н. В. Западная правовая культура: уникальность или универсальность? *Общественные науки и современность*. 2011. №5. С.93–104.
2. Shuping R. Translation as Rewriting. *International Journal of Humanities and Social Science*. 2013. Vol. 3. № 18. С. 55–59.

ВСТУП ДО ЕКОЛІНГВІСТИКИ

Ступницька Н.М., Ленська О.О.(Харків)

Тенденції до гуманізації усіх сфер людського життя, що мала місце з середини ХХ століття й обумовлена переходом від індустріалізованого типу суспільства до інформаційного, актуалізувало зацікавленість до вивчення соціальних питань у цілому й мовознавчих аспектів зокрема. Але антропоцентризм не зміг повністю вдовольнити чисельні сьогочасні взаємозв'язки, що включають людину, саме екологічна лінгвістика, на нашу думку, може заповнити лакуну, що утворилася. Екологізація наукового пізнання є закономірним процесом у формуванні

екологічного мислення, суттю якого є свідомо перебудова усіх дій людини згідно законів біосфери [1].

Розуміння екології як науки про відносини живих організмів з оточуючим середовищем дозволили лінгвістам екстраполювати знання з цієї сфери у галузь мовознавства, що, власне, й привело до становлення еколінгвістики – нового розділу мовознавства, що утворився на стику соціального, психологічного й філософського напрямів у лінгвістиці. Цей термін охоплює дві дослідницькі традиції: «з одного боку, традиційні лінгвістичні методи, що застосовуються до текстів й дискурсів екологічного значення, а з іншого, більш глибокі роздуми про теорії мови, що надихалися цілісною парадигмою екології [3, с. 83].

Зараз у еколінгвістиці виділяють два відгалуження. Перше – де головну роль відіграє екологія й екологічні ідеї екстраполюються у мову та друге – у фундаменті якого знаходяться мовні данні, які сприяють розкриттю екологічних проблем у самому широкому розумінні цього поняття. Засновником поняття екології мови вважається Е. Хауген, на думку якого «екологію мови можна визначити як науку про взаємодію між мовою і його оточенням, де під оточенням розуміється суспільство, що використовує мову як один із власних кодів. Мова існує у свідомості тих, хто говорить нею й функціонує тільки при взаємовідносинах з іншими мовцями з їх соціальним та природним оточенням. Частково екологія мови має фізіологічну природу (взаємодія з іншими мовами у свідомості мовця), частково соціальну (взаємодія із суспільством, у якому мова використовується як засіб комунікації). Екологія мови залежить від людей, які вивчають її, використовують та передають іншим людям» [2, с. 66].

Спираючись на викладений матеріал, можна зробити висновок, що дослідження мови є невичерпним, не обмежується суто лінгвістичними засобами й використовує надбання інших наук, розширюючи перспективи і горизонти дослідження, актуалізуючи питання розвитку мови, взаємодії і взаємоіснування мови й сучасної спільноти.

Література

1. Полухин, А. А. Современное языкознание и экологическое мышление. *Опыты-2008: сб. науч. работ преподавателей и студентов фак. филологии/* сост . Н. М. Димитрова. СПб.:РИОГПА, 2009. С. 65–73.
2. Шапочкин Д.Р. Категория экзистенциональности как важная составляющая экологической системы языка. *Матер. междунар. науч.-практ. конф.* (Тюмень, 11–13 ноября, 2010 г.). Тюмень: Изд-во ТюмГУ, 2010. С. 65–71.
3. Bang J.C., Trampe W. Aspects of an ecological theory of language. *Language Sciences*, 2014. Vol. 41. Part A. P. 83–92.

ЛІНГВОКРЕАТИВНІСТЬ БЛАЗНЯ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Тарасова С.О. (Харків)

А. Жарков писав: «Вся жизнь игра, а люди в ней актеры. Недаром говорил Шекспир! У каждого есть маска наготове. Которую достать, готовы в миг». Творча здатність блазня США та Великої Британії є діахронічною характеристикою, адже гумор визнається загальнолюдським явищем: люди завжди сміялися, шуткували, жартували, сміхотворили, іронізували та потішалися. Блазень створює перформанс на сцені. Головна мета блазня – це представити життя публіці як перформанс. Перформанс є місточком між життям та вигадкою (театром): блазень переносить перформанс у життя, а життя втілює в перформансі. Блазень звертається до мистецтва живого перформансу.

Результатом є виникнення взаємозалежності блазня та публіки: блазень виконує написаний ним або кимось гумористичний текст, публіка вірить йому та його виконанню, вони разом стають частинами одного великого наративного задуму (розіграшу, розваги, жартівливості). Без публіки перформанс блазня не має сенсу: не буде реакції – подиву, посмішки, сміху, реготу – це робить його виступ закінченим (він досягає мети). Така взаємодія є грою. Специфічна сила гри блазня полягає в його лінгвокреативних характеристиках. Лінгвокреативність блазнів є джерелом подальшої ігрової взаємодії з публікою.

Реалізація креативного потенціалу у мовленні блазнів набуває діалектичної форми та розвивається у діахронії. Перші згадки про блазнів датуються XIV ст. як комічне амплуа в театрі, комедії та трагедії. Цей вид блазня реалізував креативність у надвербальній, невербальній та вербальній сферах. Слід звернути увагу на надвербальну складову історичних постатей блазня, чия специфіка сьогодні не отримала свого продовження в сучасному блазні. Вона виражалася екстравагантністю в одязі та стилі. Його зовнішніми атрибутами були: ковпак з ослиними вухами, з'єднаний фестончатим коміром (мав форму «антикорони»); строкатий жакет з бубонцями та грим. Ці риси є втіленням прийомів парадоксу (невідповідний стиль по відношенню до знатного оточення, де працював блазень) та двозначності (несумісність одягу блазня в поєднанні з його мудрими порадами), що створювало комізм.

Незважаючи на те, що надвербальні ознаки історичного блазня відігравали значну роль у створенні його образу, вербальна сфера у продукуванні гумору переважала. Найбільш розповсюдженими мовленнєвими засобами, що використовував блазень для створення комічного ефекту, були: графони, малопрорізви, лексична невідповідність, перифраз фразеологізмів, прислів'їв та приказок, порівняння, метафори, парадокс як силогізм, гротеск, іронія, каламбур. Так, наприклад:

Wit: She has that everlasting rotation of tongue, that an echo must wait till she dies, before it can catch her last words (Congreve W. *The Way of the World*).

Блазень будує комізм за допомогою гіперболізації жіночої звички багато говорити. Перебільшення є двоступеневим: перший ступінь – це гротескність в описі механізму мовлення епітетом *everlasting*; другий ступінь – проведення паралелі між швидкістю мовлення жінки та луною, що не встигає за нею (*echo must wait till she dies, before it can catch her last words*). Гіперболізація базується на інконгруентності, а саме невідповідності якісних характеристик жінки та дійсних властивостей людини та природи, що викликає сміх публіки.

Історичний блазень використовує свій креативний мовний потенціал в якості інструменту реалізації комічного у своєму власному, авторському стилі; відмови від шаблонності; маскуванню істини; надання яскравості та експресивності свого «мовлення дурня». Його творча діяльність спрямована на розвагу оточуючих разом зі створенням та відродженням матеріальних та духовних цінностей реципієнтів.

GENDER IN TRANSLATION: IDEOLOGICAL PERSPECTIVE

Tashchenko G. V. (Kharkiv)

Today, the ideas of equality are spreading across the globe, the worldwide call for humanism, recognition of a person's value regardless of the race, religion, gender, etc., is heard from politicians, leaders of social movements and more. However, the world of today is still dominated by ideologies which start acting in much more subtle ways. Although, it appears virtually impossible to impose an ideology on a society nowadays, power relations are preserved: the rich prevail over the poor, the color of skin guides us in our judgments, opinions of men take precedence over the voice of women. Those biases are passed from one generation to another without us even being aware of all the factors which determine our view of the reality. Today, ideology acquires a much broader meaning being defined as a set of ideas, beliefs, opinions and values which govern a particular society, establishing what is acceptable and what shall be condemned. Despite the fact that such a broad understanding of ideology makes it close to the notion of culture itself, ideology inevitably correlates with intent. Whether conscious or subconscious, originating in the present or the past, transfer of the ideologically charged ideas proceeds from the desire to establish relations of power.

There is no tool which would be more efficient in spreading ideologies and maintaining dominance than language. Construction of reality through language is associated with a certain degree of subjectivity and even manipulation. The same holds true for translation which is capable of both undermining the dominant ideology and entrenching it even further.

Literary translation is one of the most productive spaces for exploring manifestations of ideology in different languages and cultures. Literature opens up numerous and diverse opportunities for concealed, almost unconscious suggestion of certain beliefs to the audience. Literary translation provides for cognitive “juggling” which produces the effect of ideologization as both the language and the story are able to hide and still convey the meanings which correspond to a certain ideological perception.

Gender relations are inextricably linked to the ideology pertaining to a specific linguistic and cultural community. Differences between men and women are no longer purely biological, they are determined by the society which establishes the roles that men/women are allowed to assume in the family or workplace. Even a person’s appearance, their speech and behavior are usually labeled as masculine or feminine, thus they are to be expected from the representatives of a particular gender. All the other personality manifestations are considered as inappropriate or at least unusual.

The work of a translator requires reconciling two distinct worldviews and consequently two different potentially conflicting gender systems. Translation itself becomes an ideological act, since the translator has to reproduce gender relations of the original which are inherently asymmetric to those characteristic of the target culture. The cultural specifics cannot be erased from the text of translation as the intervention of the translator shall be as imperceptible as possible. Meanwhile the manifestations of gender relations embedded in the original require a balanced approach which would provide for acceptability of the text in the target cultural environment.

Every step the translator takes is directly or indirectly related to the historical period and social and cultural background which surround their work. Therefore, ideology and culture are omnipresent in translation. Ideology determines what the author says and how, its impact is seen in the entire plot and individual characters who are regarded as models of real people with all the attributes of the gender they belong to. The integrity of the image of every character is the necessary predisposition of conveying the author’s intention. The translator needs to manipulate culture-specific differences represented in the original text in order to find equilibrium between the discrepancies in the perception

of social models of the source culture and the fundamental values of the target environment. Ideology, thus, guides the translator in each of the decisions taken both locally at the level of individual gender manifestations and globally at the level of literary images in their integrity.

ВАЛОРАТИВНА КАТЕГОРИЗАЦІЯ ПОДІЙ: КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР

Уткіна Г.Ф., Шамаєва Ю.Ю. (Харків)

Дослідження присвячено проблемі категоризації подій з урахуванням аксіологічної складової зазначеного процесу. Відомо, що аксіологічна категоризація як інтерпретація знання, отриманого раніше через мову, є вторинною категоризацією [2; 4], що здійснюється у межах іншої системи координат, систем цінностей, настанов та стереотипів [1]. Результати нашої розвідки дозволяють нам стверджувати, що аксіологічна (або валоративна) категоризація починається на етапі конструювання ментальної моделі і завершується на етапі креації дискурсу.

Репрезентація подій у ХХІ столітті стає надзвичайно важливим окремим напрямом розвинення когнітивістики (О.П. Воробйова, В.І. Заботкіна, В.В. Красних, С.А. Жаботинська, О.С. Кубрякова, В. Dancygier, L. Quandt). З одного боку, події розглядаються у вимірі лінгвокультурологічного розмаїття, тобто з точки зору того, як представники певної лінгвокультури їх концептуалізують та оцінюють. З іншого боку, когнітологи активно досліджують універсальні принципи та концептуальні конструкти, що є основою перцепції, репрезентації та інтеріоризації подій. На нашу думку, на особливу увагу заслуговує також і співвідношення між універсальними та культурно-специфічними особливостями когнітивної обробки події *Ното Loquens*.

Слідом за В.І. Заботкіною [2], ми дійшли висновку, що базою формування подієвої концептосфери є категорія ЦІННІСТЬ, в межах якої відбувається

структурування подієвого досвіду лінгвокультурної спільноти. Валоративний пласт репрезентації подій базується на світогляді, що детермінує специфіку сприйняття реальності колективною свідомістю у певний період. Звідси, ми вважаємо, що аксіологічна категоризація подій реалізується на трьох рівнях: 1) антропологічні універсалії у термінах глобальної картини світу певної епохи; 2) (лінгво)культура; 3) аксіологічна система індивіда.

Дослідження валоративної категоризації вбачається надзвичайно актуальним для вивчення когнітивних процесів прийняття рішень та способів вербалізації таких процесів та їх результатів. У цьому зв'язку, виникає проблема дослідження механізму оцінного судження, а також механізму інтеракції категоризації подій з ціннісним пластом їх мовної об'єктивації, оскільки ментальні моделі конструюються етносемантичною особистістю на основі перцепції, когнітома (індивідуального досвіду), вже існуючих моделей та загальнокультурних знань [3].

Аналіз репрезентації аксіологічного компонента в структурі події на рівні дискурсу з точки зору його мовної репрезентації дозволяє зробити висновок про те, що в дискурсі відбувається вторинна валоративна репрезентація події через оцінні прикметники. Дискурсивно на оцінку події учасником та спостерігачем проектується аксіологічна репрезентація прототипові події. Отже, можна виокремити два види валоративної категоризації: первинна (на рівні ментальної моделі) та вторинна власно аксіологічна категоризація на рівні дискурсу, поглиблене вивчення онтології та функціонування яких становить перспективу нашої роботи.

Література

1. Болдырев Н.Н. Когнитивная природа языка. Москва, Берлин, 2016. 251 с.
2. Заботкина В.И., Коннова М.Н. К вопросу о ценностях и антиценностях в авторской картине мира Б.Л. Пастернака (на материале стихотворения «Быть знаменитым некрасиво»). *Новый филологический вестник*. 2017. №3 (42). С. 160–

171. 3. Dijk T.A. van. Discourse and knowledge: a sociocognitive approach. Cambridge, 2014. 407 p. 4. Semin G., Fiedler K. The cognitive functions of linguistic categories in describing persons and events: social cognition and language. *Journal of personality and social psychology*. 2015. P. 558–568.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПАРАТЕКСТУ В ПЕРЕКЛАДІ РЕАЛІЙ

Фролова І.Є. (Харків)

Проблема перекладу реалій належить до традиційних у колі перекладознавчих студій, але попри наявність чисельних праць і концепцій, її навряд чи можна вважати вирішеною.

Стикаючись із необхідністю відтворення реалій, перекладач може обирати із значного діапазону способів, описаних дослідниками, але далеко не завжди використання одного з цих способів буде успішним, з огляду на здатність одиниці цільової мови передати як предметний зміст реалії, так і її культурний колорит.

Використання транскодування, наприклад, забезпечує створення в адресата цільового тексту уявлення про «чужість» позначуваного, його належність до іншої культури, але є малоінформативним в аспекті змісту, особливо коли контекст твору не містить підказок. Калькування навпаки, оперуючи матеріалом цільової мови (словами, морфемами), певною мірою нівелює ефект очуження, не кажучи вже про непрозорість змісту (як, приміром, у випадку *Grand jury – Велике журі*). Навіть створення семантичного неологізму, що є виявом високого ступеню креативності перекладача, не здатне повною мірою відтворити реалію оригінала: лексична одиниця сприймається як нова, незвична, але не як така, що належить до іншої лінгвокультури. З цієї причини навіть досвідчені фахівці в галузі художнього перекладу часом виявляються неспроможними передати предметний і культурний зміст реалії, як свідчить попереднє дослідження [2].

Крім того, у вказаній праці з'ясовано, що перекладачі украй рідко використовують виноску. Це навряд чи слід вважати виправданим, адже вдавшись

до транскодування перекладач може відтворити іншомовну форму реалії, розкривши у виносці її зміст повною мірою. У такий спосіб стає можливим створення у читача цільового тексту уявлення про позначуване, що максимально наближене до уявлення читача тексту оригіналу.

Виноска взагалі на сьогодні здається недооціненою, як з точки зору перекладацької практики, так і в аспекті перекладознавчої теорії.

Серед елементів паратексту – того, що перебуває «поруч» із текстом, пов'язане з ним, супроводжує його – найчастіше називають такі суміжні з текстом елементи, як назва книги, обкладинка, задня обкладинка, посвячення, індекс, глосарій, пролог. Сукупність цих паратекстуальних елементів, як стверджують, дозволяє читачеві отримати відповідну інформацію для кращого розуміння читання конкретного тексту [1]. Разом із тим визначається, що паратекстова інформація є доволі неоднорідною: якщо, наприклад, посвячення автора може виразити ключову ідею роману, то дані про наклад, рік видання, ім'я перекладача, місто та видавництво де надруковано книгу на перший погляд здаються не релевантними, вторинними [1].

Насправді усі паратекстові елементи є важливими в інформативному плані, тоді як різниця між ними полягає у їхньому відношенні до змісту тексту. Виноска (так само, як і глосарій) належить до елементів паратексту, скерованих на роз'яснення певного текстового елементу. Авторська виноска, природньо, відтворюється і у перекладі. Але крім того, авторство виноски може належати перекладачеві, котрий прагне подати додаткові пояснення щодо певних текстових елементів, які, через свою лінгвокультурну означеність, не можуть бути достатньо зрозумілими для цільового адресата – представників лінгвокультури перекладу.

Саме з цієї причини виноска може бути ефективно застосована у відтворенні реалій у перекладі. У той самий час, цілком можливим є і використання виноски з іншими цілями, що вказує на перспективність дослідження функціонального потенціалу такого паратекстового елементу як виноска.

Література

1. Паратекст. Визначення та концепція. URL: <http://olga-medium.ru/83f27fc04d>.
2. Фролова І. Є., Бугай К. Чинники перекладу реалій у художніх творах детективного жанру. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Іноземна філологія»*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2019. Вип. 1(51). С. 40–45.

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ДЕМАГОГІЇ ВИСЛОВЛЕННЯМИ З ІМПЛІКАТУРАМИ В СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Хамаршех А. Ш. (Кременчук)

У доповіді розглядаються лінгвопрагматичні властивості висловлень із імплікатурами як засобів реалізації стратегії демагогії в сучасному американському політичному дискурсі. У якості емпіричного матеріалу використано промови президента США Дональда Трампа.

Стратегія демагогії розглядається як глобальна стратегія політичного дискурсу. До основних комунікативних ознак стратегії демагогії відносимо спрямованість на розширення аудиторії, застосування пропаганди з метою маніпулювання масами та розважальний характер.

Виокремлюємо такі локальні стратегії демагогії, характерні для американського політичного дискурсу, як популізм, маніпуляція, суб'єктивація, фасцинація та спрощення інформації. Для реалізації локальних стратегій демагогії використано такі тактики: пусті обіцянки, брехня, звинувачення, насмішка, використання лозунгів, вульгаризація, залякування, знаходження «цапів-відбувайлів». Тактика являє собою спосіб реалізації стратегії, що впливає на вибір мовцем засобів здійснення комунікативних дій. Тактика є спектром прийомів реалізації стратегічного задуму, конкретною реалізацією стратегії на певному етапі комунікації.

Вибір тієї чи іншої тактики визначається мотивами мовця. Під мотивами розуміємо потреби, інтереси та бажання мовця, які керують їхніми діями і вчинками та, зокрема, спрямовують їхню мовленнєву діяльність. Основним мотивом політиків-демагогів є розширення електорату та задоволення потреби слухачів у позитивній інформації. Однак ці мотиви є прихованими, а реалізація локальних стратегій і тактик демагогії є завуальованою. Ця обставина зумовлює наявність у політичних промовах широкого кола імпліцитних смислів, серед яких велика частка належить імплікатурам.

За Г. П. Грайсом, висловлення містить імплікатуру, якщо в процесі мовлення адресант дає можливість адресатові зробити висновок про деякий стан речей, хоча й не говорить прямо, що цей стан речей має місце [2, с. 228]. В межах політичного дискурсу адресантом виступає політик-демагог, а адресатом – його аудиторія.

Головною властивістю імплікатури є те, що вона навмисно вкладається автором у висловлення. Це означає, що адресант має намір вплинути на адресата так, щоб той вивів імплікатуру. Виводимість є, таким чином, іншою властивістю імплікатури [1, с. 11].

Як засвідчує емпіричний матеріал, імплікатури в більшій мірі характерні для реалізації локальних стратегій популізму, маніпуляції та фасцинації, а також тактик брехні, насмішки, вульгаризації та залякування. Це пояснюється тим, що наявність імплікатур розширює можливості впливу: 1) на ментальні процеси адресата – адресат замислюється над прихованими смислами і, таким чином, більше уваги приділяє сприйнятому змісту (тактики брехні та вульгаризації); 2) на емоційну сферу адресата – адресат відчуває позитивні (тактика насмішки) або негативні (тактика залякування) емоції щодо змісту.

У політичних промовах Д. Трампа переважають конвенційні імплікатури, тобто такі, що прив'язані до конвенційних значень певних мовних одиниць, насамперед риторичних питань, умовних речень, пресупозицій, паремій, метафоричних зворотів, алюзій. Конверсаційні імплікатури є менш частотними з огляду на те, що контекст, необхідний для виведення імплікатур, обмежений

висловленням мовця, оскільки адресат не залучений у безпосереднє спілкування.

Таким чином, вживання висловлень з імплікатурами в промовах політиків дозволяє завуальовано реалізувати локальні стратегії і тактики демагогії.

Література

1. Безуглая Л. Р. Имплицитные поэтические тексты в аспекте перевода. *Конгизия, коммуникация, дискурс. Направление "Филология"*. 2017. № 14. С. 8–18.
2. Грайс П. Логика и речевое общение. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва: Прогресс, 1985. Вып. № 16. С. 217–237.

РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО КАЗКОВОГО ДИСКУРСУ

Чеботарьова А.О. (Харків)

Казка з породженими образами і асоціаціями несе у собі велику цінність, вона відображає зафіксовані цінності певного народу [3] та є аксіологією нації – «універсальним сховищем» інформації, закодованої протягом багатовікової історії [1]. У казці представлено спілкування героїв не тільки на вербальному рівні. У казці описують способи та манери дій, форми поведінки персонажів, тобто увага концентрується і на невербальній складовій комунікативного процесу. Через несловесні дії передаються інтенції, наміри, настрої казкових персонажів, які розширюють, пояснюють, корегують і регулюють комунікативний процес.

Принцип антропоцентризму, згідно до якого людина знаходиться у центрі світобудови, змістився на казкових персонажів, тобто для них характерним є кооперативно та конфліктно спрямоване спілкування, яке залежить від їхньої соціальної ролі та статусу. На хід казкового спілкування впливають вікові та гендерні чинники персонажів, тип комунікативної ситуації тощо. У казці, зазвичай спрямованої на соціалізацію дитини, демонструються паттерни поведінки у суспільстві, наслідки порушення соціальних норм. Тому актуальним стає аналіз

казкового дискурсу, який відіграє значну роль у вихованні дитини. Казки, написані для дітей, здебільшого мають експліцитний характер та відкрито виражені смислові навантаження. Вони демонструють особливості організації комунікативного процесу у певних комунікативних ситуаціях.

У нижченаведеному прикладі представлено ситуацію, яка є конфліктогенною, адже Аліса під час суду, хоча й з необачності, перекинула лаву з присяжними. Конфліктогенний чинник може стати причиною породження вербального конфлікту, коли потреби одного мовця заважають задоволенню потреб іншого. Співрозмовник Аліси хоча і є Королем, за своєю сутністю він досить спокійний та урівноважений правитель Дивокраю. Діалог починається з вербальної фрази вибачення Аліси за те, що трапилося. Чирвовий король висуває вимоги до дівчини у формі наказу, що судове засідання не буде продовжено, допоки Аліса не поверне усіх присяжних на свої місця: *'Oh, I BEG your pardon!' she exclaimed in a tone of great dismay, and began picking them up again as quickly as she could. 'The trial cannot proceed,' said the King in a very grave voice, 'until all the jurymen are back in their proper places – ALL,' he repeated with great emphasis, looking hard at Alice as he said so. [L. Carroll, p. 25-26].*

На процес комунікації впливають ситуативні та соціальні фактори. Спілкування у цій ситуації відповідає соціальним очікуванням суспільства. Давати накази – властиве соціальному статусу Короля, який є ще й Суддею за сумісництвом, у той час як обов'язки інших – виконувати його накази та коритися йому. Вербальна складова вибачення дівчинки взаємодіє з просодичним компонентом (*in a tone of great dismay*) за координаційним принципом [2], тобто за вербальним та невербальним каналами передаються ідентичні дані, що посилює істинність та щирість висловлення Аліси. Відповідь Короля має форму наказу, згідно якого Аліса повинна негайно виконати його розпорядження. Звернений до Аліси директив та його невербальне оформлення (просодичні засоби (*in a very grave voice / he repeated with great emphasis*), кінесичний компонент (*looking hard at Alice as he said so*) використовуються мовцем для забезпечення досягнення своєї

комунікативної мети. Його вимога повністю задовільнена: після того, як присяжні отямилися, судові засідання було відновлено: *As soon as the jury had a little recovered from the shock of being upset they set to work very diligently...* [L. Carroll, p. 25-26]. Можливий конфліктний розвиток подій переформатовано і спрямовано у кооперативне русло. Цьому сприяє у тому числі і комбінація вербальних і невербальних складових у такий спосіб, коли за двома каналами передається семантично та інформативно односпрямована інформація. Це призводить до її адекватного декодування як казковими персонажами під час комунікативної взаємодії, так і читачами певної вікової категорії, для котрих цю казку було написано.

Перспективним уявляється дослідження процесу спілкування у казці, який може бути представленим у комунікативних парах «людина – людина», «людина – (казкова) тварина», «(казкова) тварина – (казкова) тварина» з огляду на необхідність урахування фактору адресата.

Література

1. Пікалова А.О. Тактики маніпулятивної стратегії в англomовному казковому дискурсі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 64. С. 185-189.
2. Солощук Л.В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі : монографія. Харків : Вид-во Константа, 2006. 300 с.
3. Zipes J. *The Irresistible Fairy Tale : The Cultural and Social History of a Genre*. Princeton : Princeton University Press, 2013. 256 p.

Список джерел ілюстративного матеріалу

- Carroll L. *Alice's Adventures in Wonderland* [Електронний ресурс] / L. Carroll. – Chicago, Illinois, 1998. 195 p.

ВИКЛИКИ СЛІЛ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ

Черкашина Н.І., Ткаля І.А. (Харків)

Глобалізація стала всюдисущим поняттям, яке надмірно використовується у секторі вищої освіти. На третинному рівні глобалізація тісно пов'язана з інтернаціоналізацією, багатограним процесом, визначеним як політика та практика, що проводяться академічними системами та установами та навіть окремими людьми для вирішення глобального академічного середовища.

Щоб стати міжнародним університетом, потрібно залучати іноземних студентів, і це може бути реалізовано лише за допомогою мови спілкування; це справа англійської мови, хоча будь-яка інша мова також повинна мати таку ж можливість.

Університети у всьому світі все більше звертаються до навчальних ресурсів, і багато вчених почали насторожено ставитись до таких розповсюджених слів, як «інтернаціоналізація» та «інновації», пов'язані з «мобільністю» та «забезпеченням якості». Є побоювання, що навчання англійською мовою іноді може використовуватись як панацея для задоволення потреб, орієнтованих на ринок. При цьому це складне для розуміння явище.

Одним з найбільш відчутних результатів інтернаціоналізації є реалізація програм вивчення іноземних мов в університетах. Навчання англійською мовою (EMI– English medium instruction) було впроваджено у ряді університетів на бакалаврських та магістерських програмах у Китаї, Фінляндії, Ізраїлі, Нідерландах, Іспанії, тощо. Існує величезна різноманітність досвіду EMI, оскільки в деяких країнах англійська мова використовується як іноземна мова (EFL– English as a foreign language), в інших – друга мова (ESL– English as a second language), а в деяких інших англійська охоплена так званім внутрішнім колом (США).

Незважаючи на це різноманіття, існує певний зв'язок: вплив ІМС на різні сфери вищої освіти та те, як це впливає на екологію мови у кожному університеті, незалежно від контексту.

Викладання англійської мови є популярною темою в наш час, але це також необхідність. Термін CLIL розуміється як синонім EMI. Є три основні загальні риси CLIL та його роль у сучасній вищій освіті: процес інтернаціоналізації освітньої системи, потреба в мовній політиці та той факт, що англійська мова для конкретних цілей (ESP) як сфера досліджень та викладання.

Другим питанням, яке, здається, тісно пов'язане з інтеграцією англійської мови як мови навчання, є необхідність розробки університетської мовної політики. Мабуть, це, здається, вже відбувається в більшості університетів. Третім цікавим загальним ключовим питанням, яке також можна оцінити, є те, що прикладні лінгвісти та практикуючі ESP (англійська мова для конкретних цілей) особливо стурбовані викладанням змістових предметів англійською мовою, а також навчанням викладачів немовних дисциплін.

Каразінський університет займає активну позицію щодо впровадження новітніх технологій у навчальний процес. Це відображено у програмі стратегічного розвитку університету. На багатьох факультетах широко використовуються елементи методики CLIL. Багато фахівців пройшли мовну підготовку, отримали міжнародні сертифікати з англійської мови і активно користуються англійською на заняттях. Зокрема, на екологічному факультеті цілий ряд предметів викладаються англійською, проводяться відео-конференції з залученням іноземних фахівців-екологів, професорів з Греції, Угорщини, Польщі. Такий підхід до навчального процесу включає студентів до міжнародної академічної мобільності, спонукаючи їх до підвищення свого рівня володіння англійською мовою. Кращі з них мають можливість стажування закордоном і отримати європейську освіту.

ЕРІК-ЕММАНЮЕЛЬ ШМІТТ «LA NUIT DE VALOGNES»:

РЕІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛЕГЕНДИ

Черкашина Т. Ю. (Харків)

Легенда про Дон Жуана, відома з часів середньовіччя, за тривалий період свого існування пройшла великий еволюційний шлях, позначений численними трансформаціями образу. Наразі найпоширенішими є дві гілки легенди – про Дон Жуана де Теноріо (ядром якої є мотив статуї, що оживає для покарання свого кривдника) та про Дон Жуана де Маранья (центральним мотивом є запрошення на вечерю мерця і подальша розплата за це). Перший образ можна простежити з часу середньовіччя у творах Тірсо де Моліни, Мольєра, Гольдоні, Гофмана, Байрона, Лесі Українки та інших. Другий – бере свій початок з 30-х років XIX століття і пов'язаний передусім із творами Проспера Меріме, Олександра Дюма-старшого, Івана Франка, цей же образ представлений і в кінематографі.

Ерік-Емманюель Шмітт бере за основу своєї п'єси «La nuit de Valognes» (1991) перший варіант легенди – про Дона Жуана де Теноріо – і створює власну інтерпретацію цієї історії, змістивши акценти оповіді.

Як і більшість авторів, що зверталися до цієї легенди, час для своєї історії він обирає минулий, а саме XVIII століття. Однак, на відміну від творів інших авторів, місцем дії стає не Іспанія, а рідна йому Франція.

Усі події п'єси відбуваються протягом однієї ночі в закритому просторі – замку Нормандії, з чітко окресленим колом дійових осіб (Дон Жуан, його слуга Станарель, зваблена Дон Жуаном молода дівчина Анжеліка де Шифрвіль, п'ять колишніх коханок Дон Жуана – герцогиня де Вобрикур, графиня де ля Рош-Піке, мадемуазель де ля Тренгль, монахиня Гортензія де Отклер, мадам Кассен, – брат звабленої дівчини шевальє де Шифрвіль і служниця герцогині).

У п'єсі йде взаємонакладання кількох найрозповсюджених мотивів легенди – збездження молодої дівчини, зваблення монахині.

Невід'ємними складниками стають також кладовище (через яке за розповіддю Дон Жуана він йшов дорогою до замку) та статуя на вході до маєтку (прапрадіда герцогині).

Новим стає мотив судилища – п'ять жінок влаштовують Дон Жуанові суд, вимагаючи розкаяння та одруження на звабленій дівчині. Йде переосмислення життєвих пригод Дон Жуана, показ трансформації його внутрішніх переконань.

Дон Жуан Шмітта – це вже не молодий жизнелюбний юнак, а «чоловік поза віком», який пройшов певний відрізок життя й дивиться на себе і своє прожите життя з певної відстані, внаслідок чого відбувається його переродження.

КОНЦЕПТУАЛЬНА ТРІАДА ЗНАННЯ, ОСВІТА, МОВА ЯК ОНТОЛОГІЧНА ОСНОВА ДИСКУРСУ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Чорновол-Ткаченко Р.С., Шамаєва Ю.Ю. (Харків)

Поняття тріади, що може буди співвіднесене з однією з фундаментальних когнітивних структур, елементи якої є тісно взаємопов'язаними і виступають як умова взаємного існування, у ХХІ столітті набуває неабиякого наукового інтересу фахівців гуманітарної царини з орієнтацією на сучасну антропоцентричну когнітивно-дискурсивну парадигму, що експлікує нагальність нашої праці. Зазначена концептуальна тріада, що є об'єктом нашої розвідки, може розглядатися як комплексне утворення взаємопов'язаних між собою концептів, що знаходяться у тісній змістовній єдності, є функціонально об'єднаними у межах єдиного дискурсивного простору – опрацьованого у людській свідомості інформаційного континууму, що належить до царини лінгводидактики.

Отже, предметом роботи є онтологічна специфіка структурно-змістовної архітектоніки та особливості функціонування концептуального кластеру ЗНАННЯ, ОСВІТА, МОВА у дискурсі лінгводидактики щодо викладання іноземної мови, експлікація чого становить мету дослідження.

Зазначимо, що лінгводидактичний дискурс як один з різновидів діяльності *Ното Лоуенс*, спрямованої на опрацювання, формування та трансфер знань у певній предметній царині (викладання іноземної мови, у нашому випадку) на основі реалізації лінгвістичного та екстралінгвістичного потенціалу, існує у своїй динаміці як сукупність усних та письмових текстів [1] наукового, учбового, учбово-наукового, науково-популярного, науково-інформативного, а у деяких випадках – тематично зумовлених текстів офіційно-ділового та побутово-ділового характеру, укорінених у відповідній ситуативно-контекстуальній екології.

Результати розвідки доводять, що саме ментально-лінгвальні структури, які мають ключову значущість та є об'єднаними у цілісні онтологічні єдності, лежать в основі процесів осмислення та вербалізації складних мовленнєво-мисленнєвих структур, що реалізуються у певній царині людської діяльності, функціонально спрямованої на розв'язання лінгводидактичних завдань теоретичного та практичного характеру при навчанні іноземній мові в ході учбово-пізнавальної діяльності та соціалізації особистості. При цьому концепти, що репрезентують предметну царину лінгводидактичного дискурсу, безпосередньо корелюють з відповідними поняттями, що виступають як вузькі за змістом та функцією логічно організовані конструкти, які відбиваються у мові через термінологічні одиниці.

На вербальному рівні однією з найважливіших параметричних ознак досліджуваного концептуального бленду виявляється контекстуальна контактність мовних одиниць, що репрезентують ці сутності, яка віддзеркалює специфіку їхньої взаємодії у просторі тексту.

Враховуючи факт універсальної та культурно-специфічної складності концепту, наприклад, ЗНАННЯ, його багатовимірності [2], необхідно детально вивчати особливості його актуалізації у фокусному типі дискурсу і його онтологічну специфіку у таких диференційованих поняттях, як «знання мови» та «знання про мову», що мають різні способи мовного вираження в англійській: *knowledge of a (the) language, knowledge of language, knowledge about language, linguistic knowledge*. Дійсно, коректне розуміння цих значень відбиває

функціонально-репрезентативні особливості актуалізації концептуальної тріади ЗНАННЯ, ОСВІТА, МОВА, яка може розглядатися як складна соціокультурно-детермінована ментально-лінгвальна структура, що онтологічно організує цей фрагмент дійсності, характеризуючись валоративною та епістемологічною значущістю, подальше дослідження чого й становить перспективу нашої розвідки.

Література

1. Кубрякова Е.С. В поисках сущности языка: когнитивные исследования. М, 2017. 208 с.
2. Croft W., Cruse D. Cognitive linguistics. New York, 2015. 374 p.

МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА АМЕРИКАНЦІВ І УКРАЇНЦІВ В АСПЕКТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Чхетіані Т. Д. (Київ)

Щоб навчитись спілкуватися з носіями інших мов і культур, необхідно усвідомити очевидну істину: мова і культура нероздільні. Мова – найважливіший компонент культури, культура – обов’язковий компонент мови. Вивчаючи мову, необхідно бачити закладені в ній елементи культури, що відображають зовнішній і внутрішній світ людини і формують носія мови як особистість [1, с. 97].

Подолання відстані за допомогою ЗМІ, міграція і подорожі посилюють процес глобалізації, що потребує знань міжкультурної комунікації. При цьому основна роль належить мові. Залежно від існування реалії, існує / не існує її мовне вираження, яскравим доказом чого є наявність безеквівалентної лексики і пов’язаних із цим труднощів перекладу. Тому проблеми, пов’язані з культурним фоном мови і безпосередньо зумовлені культурою, називають культурно-мовними [1, с. 141], ними займається прагматика міжкультурного спілкування.

Культурно-мовні відмінності демонструють оголошення в українській і американській культурах. Приміром, на території університетського кампусу в США читаємо: *Keep the grass green, у нас – По газонах ходити заборонено*; на

дверях в американському закладі бачимо *For the staff*, в українському – *Стороннім вхід заборонено*. Оголошення на небезпечних ланках дороги в Америці сповіщає: *Dangerous driving*; на водоймищі: *Bathing here is dangerous*, а в Україні, відповідно: *Проїзд заборонено, Купання заборонено!* Ми маємо справу з поняттями нормативності і стереотипного спілкуванням. У небезпечних ситуаціях мовленнєві акти заборони для української культури є нормативними, тоді як в американській культурі перевага надається мовленнєвим актам інформативного або запобіжного характеру.

Невдачі у спілкуванні спіткають того, хто не знає стереотипних фраз. Приміром, у привітанні українця *Як поживаєте?* – *Нічого* в американця відповідна репліка може принаймні викликати зніяковіння, для нього *Нічого* означає *Nothing*, а не *OK*. Те ж саме стосується репліки *Не скажу* як відповідь на питання *Комра година?*, яку він сприймає як небажання повідомити час, тоді як українець має на увазі *Не можу сказати*, тобто посилається на обставини.

Маємо незнання англійської ідіоми і у випадку, коли гід під час екскурсії на питання американки *Where can I wash my hands?* своєю відповіддю *Just over there in the fountain* шокувала американку, яка сприйняла питання в прямому значенні, а не в метафоричному *Мені потрібно в туалет*. Потрібно пам'ятати, що *Good day* не вживається як вітання, а як неввічлива формула прощання (*йди звідси, геть*).

Знання норм мовленнєвої поведінки допомагає уникнути непорозуміння, культурного шоку і навіть конфлікту. Головним фактором успішного спілкування є дотримання принципів співпраці, ввічливості, доброзичливості й солідарності [2, с. 9–10]. Іншим значущим фактором є принцип зацікавленості, тобто в чий інтересах здійснюється комунікація. Американці залишають повідомлення на автовідповідач: *Leave your message and we'll call you back*, і дійсно передзвонять зацікавленій особі незалежно від того, чиї інтереси задовольняються. В українському варіанті чуємо *Зателефонуйте, будь ласка, пізніше. Х немає вдома*. Адресат зазвичай не стане передзвонювати особі, якщо вона йому не відома. Додзвонитися до Х – справа зацікавленої особи.

Значні розбіжності в обох культурах спостерігаємо і в процесі обміну комунікативними ролями. Правило *One at a time* для американців непорушне, перебивати співбесідника не дозволено, тоді як для українців – це частотне явище, але не через неповагу, а навпаки, з почуття солідарності, підтримки його думки.

Таким чином, наявність відмінностей в мовленнєвій поведінці носіїв таких неспоріднених культур, як американська й українська, зумовлює необхідність їхнього детального вивчення задля здійснення вдалої міжкультурної комунікації.

Література

1. Тер-Минасова С. Г. Война и мир языков и культур: вопросы теории и практики. М.: Астрель, 2007. 286 с.
2. Leech G. N. Principles of Pragmatics. London: Longman, 1983. 250 p.

ВИБАЧЕННЯ В АНГЛО- І УКРАЇНОМОВНОМУ ДИСКУРСІ: КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ І КУЛЬТУРНО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Шевченко І. С. (Харків)

Вибачення – це інтерактивні соціально-культурні ритуали дискурсу, закорінені в інтерсуб'єктивності. Ця розвідка має на меті довести гіпотезу, що мовленнєві акти вибачення в англо- та україномовних дискурсах мають тотожні когнітивно-прагматичні типи, але відрізняються за прагматико-семантичними підтипами та мовною реалізацією.

Вибачення відіграють важливу роль у підтримці офіційного й неофіційного спілкування; вони відповідають соціальним цінностям і нормам і сприяють їх збереженню в дискурсі. Як соціокультурне явище, вибачення є етнічно та культурно специфічними. Новітні наукові здобутки у галузі когнітивної прагмалінгвістики [4], інтерсуб'єктивності [5], культурно спрямованої лінгвістики (cultural linguistics) [3], партисипатійного конструювання смислів [2] дозволяють

по-новому поставити і вирішити питання щодо функціонування вибачень у дискурсах неспоріднених мов. Це повідомлення зосереджується на когнітивно-прагматичних властивостях вибачень в англійському та українському дискурсах, що розглядаються з точки зору інтерсуб'єктивності та культурно спрямованої лінгвістики. Комплекс методів дослідження вибачень, включає семантичний та прагматичний аналіз, концептуальне моделювання та порівняльне вивчення для виявлення етнічних, культурних та мовних властивостей вибачення в аналізованих дискурсах.

У цій роботі вибачення проаналізовано з точки зору інтерсуб'єктивності або обміну досвідом; виявлено умови для успішного вибачення; вибачення описано як поєднання намірів та іллокуцій (висловлення емоції вини мовця і прохання пробачення); цей мовленнєвий акт змодельовано як єдність аспектів (мовець, слухач, їхні наміри, локуція, іллокуція, пропозиція, контекст, ситуація, комунікативні норми) та описано конкретні прагма-семантичні різновиди вибачень залежно від цих аспектів.

В обох розглянутих дискурсах вибачення є ритуалістичним стереотипним конвенціоналізованим мовленнєвим актом, який, за Т. Буренко [1], має гібридну експресивно-директивну природу, та поєднує емоційну та стимулюючу іллокуції [1]. Комплексний аналіз вибачень з точки зору принципів увічливості розкриває їх роль як дискурсивних стратегій ввічливості дистанціювання або неввічливості – результату навмисного порушення приписів ввічливості дистанціювання. Когнітивно-прагматичні властивості цих мовленнєвих актів закорінені у концептах ПРОВИНИ та ВИБАЧЕННЯ та осмислюються у сценаріях, що є різними для двох підтипів – корегувальних та певентивних вибачень [1]. Аналіз матеріалу із крос-культурної точки зору доводить, що англійські та українські вибачення демонструють спільні когнітивно-прагматичні типи, але різні прагма-семантичні підтипи і мовну реалізацію.

Результати аналізу відкривають перспективи застосування когнітивно-прагматичного, інтерсуб'єктивного та культурно спрямованого підходів до вивчення інших типів мовленнєвих актів у неспоріднених мовах.

Література

1. Буренко Т. М. Когнітивно-прагматичні характеристики мовленнєвого акту вибачення в англomовному дискурсі XVI–XXI століть: дис. ... канд. філол. наук. ХНУ імені В.Н. Каразіна. Харків, 2008. 208 с.
2. Foolen A. Quo vadis pragmatics? From adaptation to participatory sense-making. *Journal of Pragmatics*. 2019. No 145. P. 39–46.
3. Sharifian F. Cultural Linguistics. *Ethnolinguistics*. 2017. No. 28. P. 33–61.
4. Schmid H.-J. (ed.). Cognitive pragmatics. Handbooks of pragmatics. Vol. 4. Berlin etc.: Mouton de Gruyter, 2012.
5. Zlatev J., Brinck I. & Andrén M. Stages in the development of perceptual intersubjectivity. *Enacting intersubjectivity: A cognitive and social perspective on the study of interactions*. Morganti, F., Carassa, A. & Riva, G. (eds.). Amsterdam: IOS Press, 2008. P. 117–132.

FUTURE TOURISM SPECIALISTS' ETHICS IN FOREIGN LANGUAGE BUSINESS COMMUNICATION AS A PREREQUISITE FOR PROFESSIONAL BECOMING

Shepel M. Ye. (Odessa)

Nowadays, a modern specialist of any profile should not only have professional knowledge, but also the skills of foreign language business communication at a sufficient level. This is especially true for the tourism industry managers, who today have to work in the international space conditions. It is well known that cooperation with foreign partners, first of all, provides future specialists in the tourism industry with mastering basic rules, norms and traditions of business communication, based on business protocol, ethical, national and cultural differences of this process. Thus, knowledge of ethics in business communication by future specialists in the tourism industry becomes important.

Such scientists as M. Ohrenych, S. Opriatnyi, N. Sura, I. Ushno, V. Liventsova, M. Babynets etc devoted their works to future specialists' skills development in foreign language business communication.

Reference literature interprets ethics «as the study of what is morally right or wrong, a set of beliefs about what is morally right or wrong» [4].

According to M. Ohrenych, business communication speech etiquette involves the established speech formulas usage in certain business communication forms (business telephony, business conversations and briefings, meetings, rallies, negotiations, discussions, disputes) and the basic situations in business communication (acquaintance, greeting, business cards presentation, image creation, gifts exchange etc.) [2, p. 9].

We support N. Sura's opinion, who notes, that the teaching specificity of foreign language professionally oriented communication in a university is: the communicative approach usage in teaching a foreign language; leading types application of speech activity in the educational process; modeling professional communication situations [3, p. 7].

M. Babynets specifies that future specialists' foreign language communicative culture formation in higher education should be carried out on the possession basis including: encyclopedic knowledge, linguistic knowledge, skills and use of speech means; knowledge of the norms, conventions and business communication prescriptions adopted in different societies [1, p. 14].

We interpret future tourism specialists' ethics in foreign language business communication as students' business communication skills mastery, knowledge of foreign countries' ethical, national and cultural differences.

Our own experience shows that in order to develop foreign language business communication skills in foreign language classes it is necessary: to develop conducting business conversations skills, to introduce students to foreign countries' ethical standards, use business games, to instill tolerance.

References

1. Бабинець М. М. До питання про культуру іншомовного ділового спілкування майбутніх менеджерів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2011. №21. С. 13–15.
2. Огреніч М. А. Формування мовленнєвого етикету в майбутніх економістів в англomовному діловому спілкуванні: автореф. дис. ... канд. пед. Наук. Одеса, 2011. 20 с.
3. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Луганськ, 2005. 20 с.
4. Cambridge dictionary online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/ethics> (Last accessed: 20.10.2019)

ЕКОЛОГІЧНІСТЬ АНГЛОМОВНОГО МАТРИМОНІАЛЬНОГО КОНТАКТУ

Шпак О. В. (Харків)

Симбіоз лінгвістики та екології розглядає міжособистісну комунікацію з ракурсу досягнення максимальної ефективності у взаєминах з оточуючими людьми. Вивчення принципів екології контакту з точки зору функціонально-комунікативного підходу має ціллю розширити уявлення про міжособистісне спілкування та сприяти покращенню екологічності комунікації у соціальних екосистемах шляхом контролю за вербальними та невербальними засобами як такими, що визначають спілкування як екологічне або неекологічне. Актуальна сучасна наукова проблема еколінгвістичного вивчення дискурсу сфокусована на встановленні специфіки спілкування, визначенні формульних моделей етикету і норм мовленнєвої поведінки у рамках певного етносу на основі культурних домінант суспільства.

Об'єктом дослідження є сучасний англomовний матримоніальний дискурс, а предметом – екологічність засобів, способів й прийомів спілкування подружжя у родині.

Нормативні установки англійської мови, спільної для всіх членів національного колективу, створюють необхідну екологічну базу для того, щоб способи та прийоми контактування були ефективними, посилювали б комунікативні позиції адресанта у процесі спілкування без послаблення комунікативної позиції адресата. Різноманіття засобів встановлення, підтримання та розмикання контакту в інституційному дискурсі є меншим, ніж у побутовому, що пов'язано з дотриманням носіями англомовної культури певних екологічних норм спілкування, традицій та ритуалів. Неінституційний побутовий дискурс характеризується домінуванням емоційності, фатичності, свободою й творчим вибором розмовних еліптичних експресивних висловлень та фразеологізованих одиниць, особливими жартівливими формами привітання й прощання, римуваннями, прийнятими до вживання серед близьких людей. Великого значення у родинному дискурсі набувають невербальні екологічні прояви: лагідні торкання, поцілунки, співоча інтонація тощо.

Матримоніальний дискурс як окремий вид сімейного дискурсу є неформальним за своїм характером. Його суб'єкти – чоловік та дружина, добре обізнані про особливості й звички одне одного, як мовленнєві, так і немовленнєві. Надзвичайно важливим у такому спілкуванні є емоційний компонент спілкування, який задає тон і керує спілкуванням. Через надлишковість і експресивність виражальних засобів мовцем передається загострене ставлення до повідомлення або до адресата. При передачі позитивних емоційних реакцій чоловіка й дружини переважають мімічні та просодичні невербальні компоненти (посмішка, вираз обличчя, ласкавий погляд, сміх). Під час вираження негативних емоційних реакцій подружжя характерними є використання мімічних, пантомімічних та просодичних невербальних компонентів комунікації: *to frown; to shake one's head, to shrug one's shoulders; to cry, scream, whisper*).

Екологічний унісонний контакт (+ полярність) – це гармонійне спілкування мовців заради безконфліктної, кооперативної, узгодженої взаємодії подружжя. Серед засобів та прийомів підтримання екологічності комунікативного контакту в

англомовному матримоніальному дискурсі: звертання через називання адресата на ім'я або ласкаве прізвисько (*Dear, Darling, Honey, Sweetheart, My love*); вибір спільної теми та емотеми для розмови; відбір стилістичних засобів відповідно до ситуації; позитивне оцінювання (*It smells delicious*); заохочення до розмови через прагнення встати на позицію партнера (*You're right*); переживання викладених співрозмовником фактів; скоординовані дії по створенню позитивного емоційного фону; солідаризація та співпраця у діях (*Shall I help you?*); демонстрація вміння слухати та не перевтомлювати адресата; взаємна толерантність, повага та ввічливість; емоційні «погладжування» (*So caring and helpful*); дотримання рівних комунікативних прав; згадування приємних моментів минулого; планування спільного майбутнього; уживання «подружньої домашньої мови», які сприяють налагодженню контакту та допомагають в запобіганні конфліктних ситуацій.

ОГЛАВЛЕНИЕ

Ануріна І. С. (КРЕМЕНЧУК) ВПЛИВ СТРАТЕГІЙ ОДОМАШНЕННЯ Й ОЧУЖЕННЯ НА ПЕРЕКЛАД ВИСЛОВЛЕНЬ ІЗ ІМПЛІКАТУРАМИ.....	3
Аніканова Л. О. (Запоріжжя) ТАКТИКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НОВИННОЇ ЦІННОСТІ У ТЕКСТАХ ТВИТТІВ БОРИСА ДЖОНСОНА.....	5
Babak K., Molodcha N. (Kharkiv) ACADEMIC DISCOURSE AS AN INTEGRATIVE INSTITUTIONALLY- CONDITIONED COMMUNICATIVE SYSTEM.....	7
Безвесільна Н.Т., Дудка Л.А. (Харків) ЧИТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	8
Безугла Л.Р. (Харків) «ЛІНГВОПРАГМАТИКА ДИСКУРСУ»: ЛІНГВІСТИЧНА ДИСЦИПЛІНА І НАУКОВА МОНОГРАФІЯ	10
Безугла Т.А. (Харків) ВІЗУАЛІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСИВНОГО АКТУ	12
Беляєва О. Ю. (Харків) ПІСЕННО-ДРАМАТИЧНІ ІНФОРМЕМИ – ОЦІННІ ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ДРАМАТИЗМУ	14
Безсонова Н., Радченко О.І. (Харків) ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ МЕТОДИКИ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ	16
Бехта І. А. (Львів) ХУДОЖНІЙ ПРОЗОВИЙ ТЕКСТ У ПАРАДИГМАХ НОВІТНІХ НАУКОВИХ ДИСКУСІЙ	19
Бондаренко Є.В. (Харків) ЗАСОБИ НЕЯВНОЇ КОНТРПРОПАГАНДИ: КОГНІТИВНЕ ПІДҐРУНТЯ	20

Бондаренко Я. О. (Київ)	
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>ВПЛИВ</i> У СУЧАСНОМУ АМЕРИКАНСЬКОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	23
Вороніна К.В. (Харків)	
ГУМОР ОГДЕНА НЕША В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ.....	25
Давиденко І.В., Змійова І.В., Калюжна А.Б. (Харків)	
КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ КОНЦЕПТІВ ДИСКУРСУ	27
Данилова О.О. (Харків)	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ІНВЕКТИВИ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	29
Єнікєєв Д. С. (Запоріжжя)	
ТАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДИСКРЕДИТАЦІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ДОНАЛЬДА ТРАМПА	31
Žilić A., Daad-Lektorin (Deutschland/ Ukraine)	
DER UMGANG MIT RAUM UND KULTUR IN LITERATUR IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT	33
Івахненко А.О. (Харків)	
МНОЖИННІСТЬ ПЕРЕКЛАДІВ ВІРШУ 1755 ЕМІЛІ ДІКІНСОН	35
Ivchenko N. S. (Kharkiv)	
THE COMIC COMPONENT OF ECOLOGICALLY ORIENTED STEREOTYPES IN ANIMATED FILMS	37
Кабірі М. Х. (Харків)	
ТРАКТУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ СТУДІЯХ.....	40
Кальниченко О. А., Кальниченко Н.М. (Харків)	
УКРАЇНСЬКА «ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА»: ДО ВИХОДУ ПЕРШОГО ТОМУ	42

Карпусенко М.В., Карпусенко Н.В. (Харків)	
СИНТАКСИЧНІ СТРУКТУРИ РЕДУКЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ У МОВЛЕННІ УЧАСНИКІВ ПЕРЕДВИБОРНИХ ДЕБАТІВ У США.....	44
Кірковська І.С. (Дніпро)	
СТАНОВЛЕННЯ ЛІНГВІСИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ЧАСУ В АСПЕКТІ ОНТОЛОГІЧНОЇ ОПОЗИЦІЇ ПРОСТОРУ ТА ЧАСУ	46
Кібенко Л.М. (Харків)	
ДЕЯКІ ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ СТУДЕНТАМ-ІНОЗЕМЦЯМ	48
Коваленко Л.А. (Харків)	
АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД ПОЕЗІЇ НОНСЕНСУ: КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ	50
Ковальчук Н.М. (Харків)	
ПРОЦЕСИ ПИСЬМОВОГО ТА УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ	52
Ковінько К.В., Житницька А.А. (Харків)	
ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	54
Колодяжна К. В. (Київ)	
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ МОВЛЕННЄВОГО АКТУ КЕПКУВАННЯ.....	56
Конотоп О. С. (Чернігів)	
КЛАСИФІКАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЇ У ДОКУМЕНТАХ РАДИ ЄВРОПИ З МОВНОЇ ОСВІТИ.....	58
Коринь С. Н. (Харьков)	
ЯЗЫК И КУЛЬТУРА В АСПЕКТЕ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИИ.....	61
Kostenko V. G., Solohor I. M. (Poltava)	
WHITE PAPERS IN DENTISTRY JOURNALS	63

Котляров Д. М. (Харків)	
СКЛАДОВІ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАВЧАННІ ЕКОНОМІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ	65
Котова А. В., Сердюк В. М. (Харків)	
МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ ОСОБИСТОСТІ	67
Krysanova T.A. (Lutsk)	
THE MULTIMODAL REPRESENTATION OF <i>SADNESS</i> AND <i>DISGUST</i> IN CINEMATIC DISCOURSE	69
Крупкіна Т.В. (Харків)	
СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ МОВЛЕННЄВОГО АКТУ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ДИСКУРСІ.....	71
Кузьміна В.С., Іваніга О.В. (Харків)	
ВАЖЛИВІСТЬ СОЦІО-КУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТУ ПРИ ВИВЧЕННІ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СПЕЦІАЛІЗОВАНОМУ МОВНОМУ ЗВО.....	73
Lavrinenko I. M. (Kharkiv)	
ATTEMPT-SUPPRESSING STRATEGY AND TACTICS	75
Лепетюха А. В. (Харків)	
ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІДІОСТИЛЮ АВТОРА	77
Луганцова Є.А. (Краматорськ)	
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ ЗА ДОПОМОГОЮ ФОРМ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	79
Луцьова Т.В. (Київ)	
КОНЦЕПТ <i>MEMORY/ ПАМ'ЯТЬ</i> ЯК КОНСТИТУЕНТ ЕКФРАЗИСУ В ЕСЕ СІРІ ХУСТВЕДТ ПРО ЖИВОПИСНУ ТВОРЧІСТЬ ДЖОАН МІТЧЕЛЛ	82
Мартинюк А.П. (Харків)	
ІДЕОЛОГІЧНА КОМУНІКАТИВНА ІНТЕРНЕТ-ОСОБИСТІТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ МУЛЬТИМОДАЛЬНОСТІ.....	85

Matiiko K. V., Lukianova T. H. (Kharkiv)	
COMIC REPRESENTATION IN ENGLISH-UKRAINIAN TRANSLATION	87
Матюхіна Ю.В. (Харків)	
ОСОБЛИВОСТІ КОНТЕНТУ	
УКРАЇНОМОВНИХ І ЗАХІДНИХ ЖІНОЧИХ ЖУРНАЛІВ	88
Медвідь М. М., Літовченко Я. М. (Харків)	
ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК СПОСІБ ТЕРМІНОУТВОРЕННЯ	
В ТЕРМІНОСИСТЕМІ «СФЕРА ГОСТИННОСТІ».....	90
Медвідь М. М., Мащенко С. Г. (Харків)	
ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	
ІНОЗЕМНИХ МОВ	92
Мелещенко О.О. (Харків)	
МУЛЬТИМОДАЛЬНЕ ДОВЕДЕННЯ ЯК РИТОРИЧНА СТРАТЕГІЯ	
КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ.....	94
Міщинська І. В. (Хмельницький)	
СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕДІА-ДИСКУРСУ.....	96
Морозова І. І. (Харків)	
ОСОБИСТІСТЬ ІНОЗЕМЦЯ В БРИТАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	98
Морозова О.І. (Харків)	
ЕКОЛОГІЗМ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНЕ АНТРОПОЦЕНТРИЗМУ	
МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ	100
Набокова І.Ю. (Харків)	
БАРБАРА БУШ ЯК ВИКОНАВИЦЯ СТЕРЕОТИПНОЇ РОЛІ	
«ТРАДИЦІЙНА ПЕРША ЛЕДІ»	102
Нефьодова О.Д. (Харків)	
ФАКТОРИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОМУ КОНТАКТУ.....	104
Ніколаєнко В.О. (Харків)	
ОНІРИЧНИЙ НАРАТИВ: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ	106

Огородник Н.Є. (Херсон)	
ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНЕ ПІДРУНТЯ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФЛОТУ	108
Оніщенко Н.А. (Харків)	
ВІРТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР ЯК СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ ЕПТОНІМІЇ	111
Orlova O., Donii V. (Mykolaiv, Ukraine)	
PROJECT ACTIVITIES DURING THE PROFESSIONAL TRAINING FOR THE UNDERGRADUATES OF THE UNIVERSITIES OF CULTURE AND ARTS	113
Остапченко В.О. (Харків)	
ІМПЛІКАТУРИ В ЛІРИКО-ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ Р.М. РІЛЬКЕ	115
Парк С. (Київ)	
СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ СЛОВО ТА СЛОВОФОРМА В АСПЕКТІ ФОНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	117
Пасинок В.Г. (Харків)	
ЕКОЛОГІЧНА АТМОСФЕРА ТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГА	120
Piroh A.V. (Kharkiv)	
PRAGMALINGUISTIC FEATURES OF MODERN GERMAN FILM REVIEWS..	122
Пірог І.І., Ізотова Л.І. (Харків)	
МОВНО-ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ДИГІТАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	124
Піхтовнікова Л.С. (Харків)	
ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕВЛАСНЕ-ПРЯМОГО МОВЛЕННЯ В АСПЕКТІ САМООРГАНІЗАЦІЇ	126
Полтаран О.О. (Харків)	
КАЛАМБУР ЯК МЕХАНІЗМ МОВЛЕННЄВОГО ВПЛИВУ	129
Птушка А.С. (Харків)	
НЕВІДПОВІДНІСТЬ ЧОЛОВІКА Й ЖІНКИ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИМ НОРМАМ, ОРІЄНТОВАНИМ НА ІНТЕРЕСИ СОЦІУМУ	131

Рапава Р.Б., Савченко Н.М. (Харків)	
ВИКОРИСТАННЯ ГУМОРУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	133
Рубцов І.В. (Харків)	
МОДЕЛЬ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ НА МОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ.....	135
Рубцова М.А. (Харків)	
МІЖКУЛЬТУРНА СКЛАДОВА У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ.....	137
Самохіна В.О. (Харків), Дмитренко Ю. О. (Версаль, Франція)	
НОМО СРЕАNS У ПАЛІТРІ ЕКОЛОГІЧНОСТІ КУЛЬТУРИ.....	139
Сапрунова О.Г. (Харків)	
АСОЦІАТИВНА МНЕМОСХЕМА ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	141
Солощук Л.В. (Харків)	
РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО СУДОВОГО ДИСКУРСУ.....	143
Sotnykova S. I. (Charkiw)	
MÖGLICHKEITEN DES FORMATIVEN ASSESSMENTS MIT DIGITALEN MEDIEN.....	145
Stoliarchuk H., Komar R. (Charkiw)	
EINFLUSS DER FINANZKULTUR AUF DIE QUALITÄT DER RECHTLICHEN ÜBERSETZUNG INTERNATIONALER STANDARDNORMEN	147
Ступницька Н.М., Ленська О.О.(Харків)	
ВСТУП ДО ЕКОЛІНГВІСТИКИ	149
Тарасова С.О. (Харків)	
ЛІНГВОКРЕАТИВНІСТЬ БЛАЗНЯ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ	151
Tashchenko G. V. (Kharkiv)	
GENDER IN TRANSLATION: IDEOLOGICAL PERSPECTIVE	153

Уткіна Г.Ф., Шамаєва Ю.Ю. (Харків)	
ВАЛОРАТИВНА КАТЕГОРИЗАЦІЯ ПОДІЙ: КОГНІТИВНО КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР.....	155
Фролова І.Є. (Харків).....	157
ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПАРАТЕКСТУ В ПЕРЕКЛАДІ РЕАЛІЙ.....	157
Хамаршех А. Ш. (Кременчук)	
РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ДЕМАГОГІЇ ВИСЛОВЛЕННЯМИ З ІМПЛІКАТУРАМИ В СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	159
Чеботарьова А.О. (Харків)	
РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО КАЗКОВОГО ДИСКУРСУ.....	161
Черкашина Н.І., Ткаля І.А. (Харків)	
ВИКЛИКИ СЛІЛ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ.....	164
Черкашина Т. Ю. (Харків)	
ЕРІК-ЕММАНЮЕЛЬ ШМІТТ «LA NUIT DE VALOGNES»: РЕІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛЕГЕНДИ.....	166
Чхетіані Т. Д. (Київ)	
МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА АМЕРИКАНЦІВ І УКРАЇНЦІВ В АСПЕКТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	169
Шевченко І. С. (Харків)	
ВИБАЧЕННЯ В АНГЛО- І УКРАЇНОМОВНОМУ ДИСКУРСІ: КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ І КУЛЬТУРНО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ.....	171
Shepel M. YE. (Odessa)	
FUTURE TOURISM SPECIALISTS' ETHICS IN FOREIGN LANGUAGE BUSINESS COMMUNICATION AS A PREREQUISITE FOR PROFESSIONAL BECOMING.....	173
Шпак О. В. (Харків)	
ЕКОЛОГІЧНІСТЬ АНГЛОМОВНОГО МАТРИМОНІАЛЬНОГО КОНТАКТУ.....	175

Наукове видання

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація

Тези доповідей XIX наукової конференції з міжнародною участю

Українською, російською, англійською, німецькою, французькою, китайською
мовами

Тексти подано у авторській редакції

Відповідальний за випуск: Оніщенко Н. А.
Технічний редактор: Броваренко М. А.

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Підписано до друку 14.01.2020. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 11,74. Обл.-вид. арк. 11,3
Наклад 200 прим. Зам. № 00057. Ціна договірна

Видавництво «Точка»
61024, м. Харків, вул. Максиміліанівська, 11, оф. 4, тел.: (057)764-03-79
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК № 1790 від 19.05.2004 р.

Надруковано ФОП Сверделов М. О.
м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 24, корп. А, кв. 33, тел. : (057)755-00-23
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ВОО № 971661 від 13.12.2005.